

Αθηνά Μαραβέγια

Λόγια στο παγκάκι

τοβιθλιο

λόγια στο παγκάκι

Αθηνά Μαραβέγια
λόγια στο παγκάκι

ISBN: 978-618-81935-5-0

© Αθηνά Μαραβέγια

Αθήνα, 2015

εκδοτική επιμέλεια: Δήμος Χλωπτσιούδης
επιμέλεια εξωφύλλου: Κώστας Θερμογιάννης
e-mail: ekdoseis@tovivlio.net

[Αναφορά προέλευσης,
Μη Εμπορική Χρήση,
Παρόμοια Διανομή]

Η συλλογή διηγημάτων *λόγια στο παγκάκι* διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο με άδεια Creative Commons.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση και η αποσπασματική παρουσίαση με την υποχρεωτική αναφορά του ονόματος της συγγραφέως. Το έργο διατίθεται μόνο για μη εμπορική χρήση.

Λόγια στο παγκάκι

© Αθηνά Μαραβέγια
ISBN: 978-618-81935-5-0
Αθήνα 2015

Είπα να μαζέψω τα σκόρπια,
δώθε-κείθε, λόγια μου,
να τα απλώσω στο παγκάκι
και να σκαρώσω ένα βιβλίο.
Δεν το έκανα μόνη μου, φυσικά.
Στην πραγμάτωσή του, βοηθοί και αρωγοί μου,
ακόμα κι όταν ήταν απλά σκόρπια,
ο Δήμος Χλωπτσιούδης
και ο Κώστας Θερμογιάννης,
ή ο Κώστας και ο Δήμος
που έχουν περίοπτη θέση στην καρδιά μου
κι ας μην έχουμε συναντηθεί ούτε μία φορά,
ας μην έχουμε σφίξει τα χέρια μέχρι σήμερα...
Είναι οι άνθρωποι που με κακομαθαίνουν,
οι άνθρωποι με τον καλό λόγο
και την επιβράβευση για ό,τι τους στέλνω.
Είναι οι σημαντικοί, πλέον, φίλοι μου,
που τους μαλώνω, όταν μου λένε
τόσο και τόσα καλά λόγια.
Ευχαριστώ, αγαπημένοι μου φίλοι!

Στον άνθρωπο
που με υπομένει και με στηρίζει
όλα αυτά τα χρόνια,
στον Στάθη μου,
τα παιδιά μου, Μαρία και Ανδρεάνα
καθώς και σε όλα τα "παιδιά μου",
που κάποια απ' αυτά, χωρίς να το ξέρουν,
υπήρξαν η έμπνευσή μου
και στους σημαντικούς φίλους
που στέκονται πλάι μου...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γεννιέσαι και γεννάς	11
Οι περιπέτειες της οικογένειας Τσίου	15
Εκείνα τα καλοκαίρια...	25
Το αντίο	29
Η επέτειος	35
Δραπέτευση από το όνειρο	43
Μικρούλης Γενάρης	51
Αναπαύσεως και μνήμης γωνία	55
Ο γέρος στο παράθυρο	61
Κράτα τον παππού ζωντανό	63
Η Τσιγγάνα	69
Το πρώτο τίκι-τακ της καρδιάς	73
Ο τυφλός	83
Φτάνει πια	89
Τα περιστέρια της Ροδόπης	93
Λούλα Αραχνούλα	97
Η γέφυρα	101
Επιτέλους, είμαι λεύτερος!	105
Η Πανσέληνος του Αυγούστου	111

Γεννιέσαι και γεννάς

Γεννιέσαι με πόνο και κάνεις το πρώτο σου κλάμα. Οι επιστήμονες λένε πως πονάς κι εσύ σα σπρώχνεις για να βγεις από τη μήτρα που σε φιλοξενεί, σε προστατεύει και σε θρέφει για εννέα ολόκληρους μήνες. Πονάς κι όταν έρχεσαι σ' επαφή με τον έξω κόσμο. Σε πονά το οξυγόνο που είσαι αναγκασμένος να εισπνεύσεις μόνος σου, σε πονά το φως που αντικρίζεις, σε πονούν οι ήχοι που δε φιλτράρονται πια. Και αρχίζεις να βυζαίνεις και μετά άλλοι πόνοι που πρέπει να λειτουργήσουν όλα τα όργανα. Κι έρχονται οι πόνοι της οδοντοφυΐας, το μπουσουλήμα, το περπάτημα, το τρέξιμο, μέχρι που πονάς και στο πρώτο σου καρδιοχτύπι, στο πρώτο σου ερωτικό σκίρτημα. Έχεις ματώσει χέρια και πόδια στην παιδική σου ηλικία και αρχίζεις να ματώνεις στην καρδιά και στην ψυχή σαν αρχίσει να λειτουργεί η γνώση και η συνείδηση, τα θέλω και τα *πρέπει*, τα *πώς* και τα *γιατί*.

Και φτάνει η ευλογημένη ώρα να γίνεις εσύ γονιός. Άλλοι πόνοι. Πάλι ο πόνος της γέννας, αλλά από την πλευρά της μήτρας. Πάλι κλάματα, αλλά με δάκρυα ευγνωμοσύνης, χαράς και ευτυχίας. Και πονάς με τους πόνους του παιδιού σου, θυμώνεις που δεν μπορείς να τους πάρεις εσύ, ματώνεις στο πρώτο του χτύπημα, μόνο που

η δική σου πληγή δε φαίνεται. Και μαζί με τις δικές σου προσωπικές αγωνίες της επιβίωσης και της ευθύνης, της ίδιας της ζωής, παίρνεις παραμάσχαλα τις αγωνίες του παιδιού σου. Κάνεις ό,τι μπορείς για να το προστατεύσεις καθημερινά, δίνεις τις γνώσεις, τις εμπειρίες, την όποια σοφία μπορεί να έχεις, δίνεις ό,τι καλύτερο έχεις στην ψυχή σου, για να το δεις έναν καλό, ευγενικό, χρήσιμο, ολοκληρωμένο κι ευτυχισμένο άνθρωπο. Αυτή του η ευτυχία είναι το μοναδικό σου μέλημα από την ώρα της σύλληψής του και η μοναδική ανταμοιβή σου.

Και φτάνει η ώρα του απολογισμού, του δικού σου απολογισμού, σαν άνθρωπος και σαν γονιός.

Ευλογημένοι εκείνοι οι γονείς που βλέπουν τα βλαστάρια τους γερά και δυνατά, μέσα από τον δικό τους αγώνα χρόνων, αλλά και των προσωπικών επιτυχιών των παιδιών τους, να προοδεύουν, να προχωρούν στην ζωή τους· και να μην ξεχνούν αυτούς τους γονιούς, την μάνα και τον πατέρα, που ξενύχτισαν στο προσκεφάλι τους όταν πονούσαν κι αρρώσταιναν, που φρόντιζαν πέρα από την ψυχολογική και ηθική υποστήριξη και τον οικονομικό παράγοντα· που προσπαθούσαν, με βάση το δικό τους οικονομικό υπόβαθρο, να τους παρέχουν τα εφόδια για την ζωή τους. Ευτυχισμένοι οι γονείς που δεν μπήκαν ποτέ στον πειρασμό ν' αναρωτηθούν τι έκαναν λάθος, πού έφταιξαν και τα παιδιά τους ή ένα από αυτά -όσα κι αν έχουν- κόβουν τις αλυσίδες, απαξιώνουν την ύπαρξη του σπέρματος και της μήτρας. Μακάριοι οι γονείς που σε μέρες γιορτινές και απολογισμού -όπως τα Χριστούγεννα και η Πρωτοχρονιά, που πέρα από την θρησκευτική γιορτή, είναι η γιορτή της γέννησης και η αρχή ενός ακόμα χρόνου, μιας νέας πε-

ριόδου- έχουν πλάι τους, στην αγκαλιά τους, ακόμα ακόμα και στην “ποδιά” τους, τα μεγαλωμένα, τα αντρωμένα και μεστά βλαστάρια τους, που για κείνους, βαθιά στην ψυχή τους, παραμένουν τα μωρά τους.

Και πόσο πονεμένοι και δυστυχείς είναι εκείνοι που τα δικά τους βλαστάρια τους έχουν απαξιώσει, που έχουν σβήσει μονοκοντυλιά τα όσα εισέπραξαν, που έχουν κατηγορήσει τα γονικά τους πως προσπάθησαν να ζήσουν μέσα από τη ζωή των παιδιών τους, που τους αποκάλεσαν γονείς του Σαββατοκύριακου. Πόσο πονούν περισσότερο τις μέρες που μαζεύεται όλη η οικογένεια γύρω από το γιορτινό τραπέζι με γέλια και χαρές βάζοντας στην άκρη τα όποια προβλήματα.

Κι εσείς, όσοι διαβάσετε τούτες τις αράδες, ακόμα κι εσείς που δεν έχετε «δικά σας» παιδιά, ανοίξτε την ψυχή και την αγκαλιά σας σε όποιο παιδί βλέπετε μπροστά σας. Σκουπίστε του τα αίματα από το γόνατο που χτύπησε, σφουγγίστε του τα δάκρυα, πέστε του μια γλυκιά κουβέντα.

Και οι γονείς που βιώσατε με πόνο και σπαραγμό τον αποχωρισμό του παιδιού σας, που φεύγοντας πήρε κι ένα κομμάτι της ζωής σας, αγκαλιάζοντας με αγάπη τα άλλα παιδιά και τους συνανθρώπους σας, αγκαλιάζετε το μισεμένο.

Ελάτε ν’ αγκαλιάσουμε όλοι μαζί τα παιδιά των πολλών, τα παιδιά που κινδυνεύουν από την ασитία, εκείνα που “οι μεγάλοι” αποφάσισαν να μείνουν χωρίς γονείς, όπως τα παιδιά της Γάζας και της Συρίας, ακόμη και αυτά που οι γονείς τους μπορεί να είναι παρόντες-απόντες.

Ας ανοίξουμε διάπλατα την αγκαλιά μας σε όλα τα

παιδιά του κόσμου, μπορούμε να βρούμε τρόπους και ποιος ξέρει, μπορεί αυτά να φτιάξουν έναν κόσμο καλύτερο, να ξεκινήσει μια νέα περίοδος με καλύτερες προοπτικές.

Γονείς, μακάριοι και πονεμένοι, γονείς που δεν νοιώσατε το σκίρτημα ενός εμβρύου ή που κόπηκε ένα μέρος της ζωής σας· μπορούμε όλοι να χαρίσουμε ένα χαμόγελο σ' ένα παιδί, σ' ένα παιδί που είναι το μέλλον τούτου του κόσμου, του οποίου εμείς οδεύουμε να γίνουμε παρελθόν.

Οι περιπέτειες της οικογένειας Τσίου

Μπήκαμε στο Σεπτέμβρη και η οικογένεια Τσίου ετοιμάζεται για το μεγάλο ταξίδι. «Γυναίκα, μάζεψες ό,τι χρειαζόμαστε; Τα παιδιά είναι έτοιμα;»

«Έτοιμα, όλα έτοιμα. Τα παιδιά ακόμα παίζουν και πρέπει να μαζευτούμε, να τους εξηγήσουμε πως αυτό το ταξίδι δεν είναι απλό. Δε θα πρέπει να απομακρύνονται από κοντά μας ούτε κι από την ομάδα. Να μην κάνουν του κεφαλιού τους...»

«Ναι, ναι, ξέρω. Παιδιά είναι, όμως. Θα πρέπει κι εμείς να είμαστε περισσότερο υπομονετικοί μαζί τους. Αυστηροί μεν, υπομονετικοί δε. Άλλωστε είναι και οι άλλοι που θαρρώ πως τα ίδια σκέφτονται. Έχουν κι εκείνοι παιδιά. Ξέρουν τι θα πει ομάδα, τι θα πει κοινότητα, τι θα πει να σεβόμαστε ο ένας τον άλλο. Αυτά δε λέμε κάθε μέρα εκεί στο πάρκο, πριν πάμε για ύπνο; Θαρρείς πως τα παιδιά δε μας ακούνε; Μπορεί να παίζουν, αλλά ακούνε και όλα αυτά καταγράφονται.»

«Μακάρι να έχεις δίκιο. Μα να, φοβάμαι λίγο, νοιάζομαι περισσότερο γι' αυτά, παρά για μας...»

«Μη μου στενοχωριέσαι και θα δεις πως όλα θα πάνε καλά και τον Μάρτη πάλι εδώ θα είμαστε και μπορεί να

γίνουμε και παππούδες!»

Παρόμοιες συζητήσεις γίνονται από τότε που ο ήλιος παύει να καίει κατακόρυφα την Ελλάδα. Η οικογένεια Τσίου, μαζί με όλους τους άλλους, ετοιμάζονται για το άλλο τους σπίτι που βρίσκεται στην Αφρική.

Είναι η ευλογία ή η κατάρα των χελιδονιών. Το Μάρτη να καταφθάνουν σε τούτη τη χώρα, να την ομορφαίνουν με τα τιτιβίσματά τους, να βρίσκουν τις φωλιές τους κι εκεί να γεννούν, αν όχι οι ίδιοι, τα παιδιά τους. Μαζί με την άνοιξη, με αυτό τον οργασμό της φύσης, τα χελιδόνια είναι η πινελιά για να ολοκληρωθεί ο πίνακας της ευφορίας. Τρέχουν δώθε-κείθε, κάνουν ριψοκίνδυνες πτήσεις, μαζεύουν λάσπη κόκκο κόκκο για να συμπληρώσουν τη φωλιά, μέχρι να έρθει η ευλογημένη μέρα που θα κλωσήσουν τα αυγά, για να ξετρυπώσουν τα μωρά χελιδονάκια και ν' αρχίσει η αγωνία των γονιών, εκ περιτροπής πάντα, να φέρνουν κουνούπια, μύγες, αράχνες κι άλλα μικρά έντομα για να ταΐσουν τα παιδιά τους. Κι αυτά με τη σειρά τους να μεγαλώσουν, να κάνουν το πρώτο πέταγμα -στην αρχή εκεί γύρω στη φωλιά, μετά λίγο πιο μακριά, στο απέναντι δέντρο- μέχρι να μπορέσουν να πετάξουν ελεύθερα, κάνοντας πιρουέτες στον αέρα και παίζοντας με τα άλλα χελιδόνια της ηλικίας τους. Και οι γονείς από κοντά να τα παρακολουθούν, να τα μαθαίνουν πώς να κερδίζουν την τροφή τους, πώς να προφυλάσσονται και να τα προετοιμάζουν για το ταξίδι στην Αφρική που είναι δύσκολο, μακρινό και πρέπει να έχουν αντοχές. Δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα θα πρέπει να διανύσουν και θα πρέπει να πετούν στο σμήνος και να υπακούουν τους μεγαλύτερους.

Το σούρουπο μαζεύονται οι μεγαλύτεροι και ετοι-

μάζουν το πλάνο της πτήσης. Πρέπει να ορίσουν το σημείο που θα ξεκινήσουν όλοι μαζί, που θα συναντήσουν τις άλλες οικογένειες από παρακείμενες γειτονιές και να υπολογίσουν και τη χρονική στιγμή που θα ξεκινήσουν οι γερανοί, οι αγριόχηνες, οι πελαργοί και οι πελεκάνοι, που κι εκείνα έρχονται την ίδια εποχή και πάντα φεύγουν μαζί. Αυτά τα μεγάλα πουλιά είναι η μεγαλύτερη βοήθεια που έχουν στο ταξίδι τους, μια και φιλοξενούν στις μακριές φτερούγες τους τα ανήμπορα μικρά, αλλά και όσα παππούδια δεν αντέχουν μέχρι την επόμενη ξέρα που θα αναπαυθούν όλοι για λίγο. Είναι, σαν να λέμε, τα ιπτάμενα λεωφορεία της μεγάλης κοινότητάς τους.

Το ταξίδι θα διαρκέσει αρκετές μέρες, μπορεί και βδομάδες. Έχουν να διανύσουν το Αιγαίο, τη μεγάλη θάλασσα, κι από κει μια μεγάλη έρημο. Το πρώτο σούρουπο, αυτοί που προπορεύονται, προσπαθούν να βρουν κάποιο νησί, μια ξέρα, να κατέβουν όλα μαζί, να φάνε και να πιουν, ν' αναπαυτούν και λίγο πριν χαράξει να ξεκινήσουν για τον προορισμό τους.

Το αξιοθαύμαστο σε τούτο το ταξίδι είναι η αλληλεγγύη που έχουν μεταξύ τους. Μόλις ακουστεί ο "συναγερμός" ότι κάποιο ή κάποια χάνουν ύψος και αδυνατούν να συνεχίσουν, με κίνδυνο, έτσι και βρέξουν τις φτερούγες τους στη μεγάλη θάλασσα, να πνιγούν, πλησιάζει κάποιος γερανός ή αγριόχηννα, απλώνουν το φτερό και το καλωσορίζουν.

Τούτη τη φορά, τα χελιδόνια αυτής της γειτονιάς, στο κέντρο της Αθήνας που εξακολουθεί να είναι φιλικό μαζί τους, είναι ανήσυχα και προβληματισμένα. Από τους παππούδες τους ξέρουν τούτο τον τόπο, τούτο το

σπιτικό και γενικά την περιοχή όλη, αλλά κάτι δεν τους αρέσει.

«Εκείνη η κυρία, στο απέναντι σπίτι από τη φωλιά μας, που φορά όλο μαύρα και που δεν μένει κανείς μαζί της, την παρακολουθούσα που όταν έβλεπε παιδιά στο δρόμο, ένα μεγάλο χαμόγελο φώτιζε το θλιμμένο της πρόσωπο. Μόνο που τώρα τελευταία αυτό το πρόσωπο έχει γίνει ακόμα πιο σκοτεινό. Μουρμουρίζει συνέχεια: "Γιατί υπάρχει τόσο κακία γύρω μας; Τι τους φταίνει τα παιδιά; Γιατί σκοτώνουν παιδιά; Έχουν πόλεμο; Ας σκοτωθούν μεταξύ τους οι πολεμιστές. Όχι τα παιδιά. Όχι τα γυναικόπαιδα." Δεν καταλαβαίνω για πού μιλάει, αλλά κλαίει συνέχεια, προσεύχεται και αφήνει τη ματιά της να περιπλανιέται σε μας. Πολλές φορές την έχω ακούσει να λέει: "Αχ και να ήμουνα πουλί να πέταγα, να πάω εκεί, να μαζέψω όλα τα μωρά, όλα τα παιδάκια με τις μανούλες τους και να τα πάω σ' ένα μέρος που δε θα κινδυνεύουν..."» κουβεντιάζει η κυρία Τσίου με τις άλλες χελιδόνες.

«Ναι, κι εγώ την έχω προσέξει. Κάθε φορά που μας βλέπει, νοιώθω το βλέμμα της να μας χαϊδεύει και περισσότερο τα μωρά μας... Αλλά και στην πέρα γειτονιά είναι ένα ζευγάρι που συνέχεια κλαίνει και οδύρονται. Από όσα κατάλαβα, σε κάποιο μέρος, αφάνισαν όλη τους την οικογένεια. Ο άντρας δεν είναι από δω, πρέπει να είναι από κει που γίνεται ο μεγάλος σκοτωμός και αν δεν κάνω λάθος, πρέπει να είναι στο δρόμο μας προς την Αφρική» λέει λυπημένη η κυρία Τσιρλιτσίου.

«Κάπου, σε κάποιο μέρος, πρέπει να γίνεται πόλεμος...» πετιέται η κυρία Τσιρλιτρί.

«Τι λες σε κάποιο μέρος;» πετιέται ο κύριος Τσιρλιτρί.

«Από όσο ακούω από τις τηλεοράσεις τους, πρέπει να γίνεται παντού ένας κακός χαμός...»

«Αλήθεια, σε μας τα πουλιά υπάρχει αυτό που λένε πόλεμος, αλλά είναι εξηγήσιμος, όπως και σε όλο το άλογο ζωικό βασίλειο. Τα μεγαλύτερα πουλιά και ζώα γενικότερα, τρώνε τα μικρότερα για να επιβιώσουν και συνήθως όχι της ίδιας κοινότητας. Στους ανθρώπους, που ανήκουν στο λογικό βασίλειο, δε συμβαίνει το ίδιο. Δεν έχω δει κι ούτε έχω ακούσει πως υπάρχουν γιγαντώσωμοι να τρώνε τους μικρόσωμους με σκοπό την επιβίωση. Και αυτό είναι που δεν μπορώ να καταλάβω» απαντά σοβαρά η κυρία Τσίου.

«Τι να καταλάβεις, αγαπητή μου. Από τα προηγούμενα χρόνια, από τους πατεράδες και τους παππούδες μας, δε βλέπεις πόση διαφορά υπάρχει κι εδώ, σε τούτη τη γειτονιά; Άλλοτε τα παιδιά τους έτρεχαν, έπαιζαν, γελούσαν, έκλαιγαν. Πόσα παιδιά είδες τούτη τη φορά; Ακόμα και τα δέντρα που πάμε να ξαποστάσουμε, κι αυτά σα να τους λείπει η ζωντάνια. Οι άνθρωποι είναι όλοι σκυθρωποί. Είδες πόσοι ψάχνουν στα σκουπίδια, εκεί που άλλοτε οι δικοί μας κάνανε γιουρούσι, μιας και μαζεύονταν όλων των ειδών τα έντομα; Τώρα δεν προλαβαίνουν μήτε οι μύγες να πλησιάσουν, αφού οι ίδιοι παίρνουν άλλων αποφάγια...»

Τέτοιες συζητήσεις γίνονταν τα περισσότερα απογεύματα, την ώρα που ο ήλιος έγερνε, για να πάει να φωτίσει άλλα μέρη και ν' αφήσει τούτη τη γωνιά της γης να ξαποστάσει. Και τα πουλιά της γειτονιάς, μετά το λιόγερμα πήγαιναν να κουρνιάσουν μέχρι να καλωσορίσουν την επόμενη μέρα...

Κι ο Οκτώβρης έφτασε. Το πλάνο είναι έτοιμο και η

μεγάλη τούτη κοινότητα αποχαιρέτησε την Αθήνα και κίνησε για το μεγάλο ταξίδι. Μπρος οι γερανοί με τις αγριόχηνες, τα χελιδόνια στη μέση και παραπίσω οι πελεκάνοι με τους πελαργούς. Λίγο πριν ξεκινήσουν τα μεγαλύτερα πετεινά τ' ουρανού, ενημέρωναν τα μικρότερα:

«Να προσέχετε κάτι μεγάλα πουλιά που έχουν άλλο χρώμα από το δικό μας, πιο λαμπερό ίσως, και που δεν έχουν καθόλου πούπουλα. Αυτά είναι πολύ επικίνδυνα. Να μην τα πλησιάζετε καθόλου. Κι αν πέσει στην αντίληψή σας κανένα, έστω κι από μακριά, να ειδοποιήσετε αμέσως την κοινότητα για ν' απομακρυνθούμε. Έχουν τη δυνατότητα να ρουφάνε τον αέρα, άρα και ό,τι βρίσκεται στο διάβα τους, με αποτέλεσμα να μη μένει μήτε πούπουλο. Πετούν πολύ ψηλά, αλλά κατεβαίνουν και στα δικά μας ύψη. Κάνουν και απαίσιο θόρυβο. Και κάτι άλλο. Οι κουτσουλιές τους έχουν διαφορετικό σχήμα από τις δικές μας. Όταν πέσουν στο έδαφος ή ακόμα και στο νερό, βγάζουν φωτιά και καπνό. Γι' αυτό, αν κανείς μας δει καπνό, κι ας είναι πολύ μακριά, θα πρέπει να ειδοποιηθούμε και ν' αλλάξουμε πορεία...»

«Απαπα... Κάθε χρόνο και χειρότερα... Χρόνια πριν, οι πρόγονοί μας, δεν αντιμετώπιζαν τέτοιους κινδύνους...» είπε θλιμμένος ο κύριος Τσίου.

«Έχεις δίκιο» του απάντησε η κυρία Αγριόχχνα. «Βλέπεις, υπάρχει στους ανθρώπους κάτι που το λένε τεχνολογία. Αυτή, λοιπόν, η κυρία θα είναι από αυτές που τα θέλουν όλα δικά τους και δε νοιάζονται παραπέρα...»

Με χαρές και τραγούδια τα μικρά χελιδονάκια, αλλά και τα γερανόπουλα με τα πελαργάκια και τα πελεκανάκια και τις νεαρές αγριόχηνες κίνησαν για το μεγάλο

ταξίδι. Κατά το σούρουπο αποφάσισαν να ξαποστάσουν σε μία ξέρα καταμεσής στο πέλαγο μέχρι την άλλη μέρα το πρωί. Είχαν μαζευτεί και άλλες ομάδες από άλλες γειτονιές. Βρήκαν μπόλικά έντομα, αλλά και μικρά ψαράκια και οστρακοειδή που το κύμα τα είχε ρίξει στα βράχια. Κούρνιασαν όλα μαζί, σχεδόν το ένα δίπλα στο άλλο, πάντα τα μικρότερα στο κέντρο και οι μεγαλύτεροι γύρω τριγύρω, κι όταν ο ήλιος πήρε να αχνοφαίνεται και η μέρα να παρουσιάζεται δειλά, δόθηκε το σήμα και κίνησαν όλα μαζί. Η επόμενη στάση τους θα είναι, όπως χρόνια τώρα, σε μια μεγάλη ξηρά που λέγεται Κρήτη και που είναι κοντά στην Αφρική.

Τα τελευταία χρόνια είχαν υπάρξει αλλαγές στον τρόπο του ταξιδιού τους. Μέρες πριν ξεκινούσαν από δύο ζευγάρια γερανοί, πελεκάνοι και αγριόχηνες για να κάνουν τη διαδρομή που θα κάνει η κοινότητα. Κάτι σαν κατάσκοποι. Ο λόγος ήταν απλός. Στα παράλια της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, εκείνα τα τεράστια πουλιά που δεν είχαν φτερά και πούπουλα, πηγαινοέρχονταν και ξερνούσαν το θάνατο. Όλη η περιοχή έμοιαζε με τοπίο που καίγεται. Έπρεπε, λοιπόν, να πιστοποιήσουν πως το ταξίδι τους θα είναι, όσο γίνεται, πιο ασφαλές.

«Προσέξτε, προσέξτε...» κατέφθασε κατάκοπος ο ένας κατάσκοπος-γερανός παρέα με έναν πελεκάνο. «Μη σηκωθεί κανείς. Πρέπει να σας μιλήσουμε. Πρέπει να ενημερωθείτε. Μόνο αφήστε μας λίγο να ξαποστάσουμε.»

Σούσουρο ακούστηκε από όλη την κοινότητα. Κάποια χελιδόνια που είχαν ήδη ανέβει στον αέρα, έκαναν μια βουτιά και βρέθηκαν πάλι στην ξηρά. Όλα περίμε-

ναν με αγωνία ν' ακούσουν τι θα τους έλεγαν οι προπομποί τους.

«Λοιπόν. Οι άνθρωποι τρελάθηκαν. Αλλιώς δεν εξηγείται. Δε φτάνει που σκορπάνε το θάνατο παντού, τώρα αρχίζουν και σκοτώνουν και τη θάλασσα. Ναι. Ναι. Μη με κοιτάτε περίεργα...» είπε ο γερανός και η θλίψη τον κυριεύσε. «Να, η κυρία Πελεκάνου, σε μία χαμηλή πτήση της, πήγε να πιει λίγο νερό, εκεί, κάτω από την Κρήτη κι είδε σωρό τα ψάρια να επιπλέουν. Δεν πρόλαβε, όμως, να χαρεί. Όλα τα ψάρια ήταν νεκρά. Στην αρχή δεν κατάλαβε, αλλά μόλις πλησίασε, της ήρθε και μια απαίσια μυρωδιά. Το νερό που παλιότερα είχε το χρώμα του ουρανού, τώρα είναι γκρίζο κι έχει μια γλίτσα, όπως η πίσσα ένα πράγμα. Γι' αυτό η στάση που θα κάνουμε πρέπει να είναι πριν την Κρήτη. Να μη λοξοδρομήσουμε καθόλου, όπως κάναμε άλλοτε προς την Ανατολή. Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί. Θα σας ειδοποιούμε κι εμείς για τα περάσματα, τις πόλεις που θα συναντήσουμε, μέχρι να φτάσουμε στις φωλιές μας.»

Τούτο το ταξίδι τους, η επιστροφή στην Αφρική, έκρυβε πολλά αναπάντεχα προβλήματα. Από όπου κι αν περνούσαν, έβλεπαν καπνούς και χαλάσματα. Πού να ξαποστάσουν; Πού να βρουν τροφή και νερό; Παντού καταστροφές. Και θα βρουν τις φωλιές τους εκεί που τις είχαν αφήσει; Θα βρουν τα σπίτια που είχαν στήσει με τόση αγάπη και μαεστρία τις φωλιές τους; Και οι άνθρωποι που ζούσαν σ' αυτά τα σπίτια;

Το επόμενο σούρουπο που σταμάτησαν σε κάποια ξέρα, πριν την Κρήτη, βρήκαν εκεί και άλλες ομάδες που είχαν φτάσει πριν από κείνους, από άλλους τόπους. Αφού έφαγαν και ήπιαν νεράκι, μέχρι να τους πάρει ο

ύπνος, αντάλλαξαν κάποιες κουβέντες. Έμαθαν πως αυτοί έρχονταν από βόρεια και πως κι εκεί είχαν εμφανιστεί αυτά τα “περίεργα πουλιά” χωρίς πούπουλα και πως είχαν δημιουργήσει απίστευτες καταστροφές. Πολλοί από την κοινότητά τους, μαζί με τους ανθρώπους, είχαν βρει τραγικό θάνατο.

«Θέλει κάποιος από σας τους μεγάλους να μου εξηγήσει κάτι;» πετάχτηκε πολύ συνοφρυωμένος ο νεαρότερος της οικογένειας Τσίου. «Γιατί οι άνθρωποι σκοτώνονται μεταξύ τους; Τι είναι αυτό που τους κάνει να σκοτώνουν παιδιά, αφού δεν πρόκειται να τα φάνε, αν υποθέσουμε ότι άρχισαν κι εκείνοι να τρώνε τα μικρότερα ανθρωπάκια;»

Κοιτάχτηκαν όλοι μαζί. Άρχισε ένα σούσουρο, περισσότερο με τα νεαρότερα πουλιά, ενώ τα μεγαλύτερα κοιτάζονταν κι εκείνα με απορία. Δεν ήξεραν τι ν’ απαντήσουν.

Τούτη τη φορά χρειάστηκαν περισσότερες μέρες μέχρι να φτάσουν στον προορισμό τους, στις φωλιές τους της Αφρικής. Είχαν και πολλές απώλειες, καθώς οι γεροντότεροι, αλλά και αρκετά μωρουδέλια, δεν άντεξαν να κάνουν τούτο το ταξίδι με τις πολλές και αλλεπάλληλες λοξοδρομήσεις που απαιτούσαν μεγάλες αντοχές. Από την οικογένεια Τσίου, αλλά και τους Τσιρλιτρί έφτασαν όλοι στον προορισμό τους, αλλά κι εδώ τα πράγματα δεν ήταν όπως τα είχαν αφήσει. Τα σπίτια στα οποία είχαν φτιάξει τις φωλιές τους ήταν μισογκρεμισμένα και άδεια. Δεν έμενε κανείς. Αναρωτιόνταν τι να συνέβη. Στα δέντρα που μαζεύονταν άλλοτε όλα τα πουλιά, κιτρινέλια, κοκκινέλια και άλλα πολύχρωμα πουλιά, τώρα ήταν κι αυτά λιγοστά και λιγομίλητα.

«Τι έγινε κι εδώ;» τόλμησε να ρωτήσει ο κύριος Τσίου.

«Τι να σου πω...» ψιθύρισε ένας κοκκινολαίμης. «Σφάζονται μεταξύ τους τούτοι οι άνθρωποι. Τόσα χρόνια, μπορεί και αιώνες, ήταν όλοι μαζί αγαπημένοι. Μαύροι, άσπροι, κίτρινοι, κόκκινοι, όλοι μονιασμένοι. Τώρα τελευταία, σαν να έχουν βάλει στοίχημα, ποιος θα σφάξει τους περισσότερους. Γυναικόπαιδα και γέροι, όσοι γλιτώσουν από το μακελειό, τρέχουν αλαφιασμένοι να κρυφτούν σε σπηλιές..., αλλά μέχρι να φτάσουν εκεί, οι μισοί έχουν πεθάνει από τη δίψα...»

«Τελικά οι άνθρωποι είναι πιο άλογοι από μας...» αναστέναξε ο κύριος Τσίου και πέταξε για την καινούρια φωλιά που είχαν ετοιμάσει και περίμεναν τα γεννητούρια. Θα γινόταν παππούς και η στενοχώρια του ήταν πολύ μεγάλη. Φοβόταν πως δε θα ήταν πια τίποτα ίδιο με όσα έζησε εκείνος και οι πρόγονοί του. Έβλεπε ότι η ζωή δεν είχε πλέον καμία αξία για τους ανθρώπους. Αναρωτιόταν, αν γυρίζοντας στην Ελλάδα, που ήδη οι άνθρωποί της είχαν αλλάξει, θα έβρισκαν κάτι από όσα είχαν αφήσει. Προσπάθησε όλο αυτό τον καιρό να δώσει στα παιδιά του τις εικόνες και τις εμπειρίες του, πόσο χρήσιμες, όμως, θα τους ήταν; Μήπως είχε αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση; Και ποια αντίστροφη μέτρηση; Για ποιο πράγμα; Τι ήξερε εκείνος, ένα απλό χελιδόνι, ο κύριος Τσίου; Το μόνο που γνώριζε, το μόνο που έβλεπε τον τελευταίο καιρό -και που δεν είχε καμία σχέση με όσα του είχαν πει τα γονικά του- ήταν η θλίψη των ανθρώπων, ο πόνος, το αίμα. Άκουγε τα κλάματα των παιδιών, των γυναικών κάθε ηλικίας, ακόμα και των ανδρών. Πάψαν τα τραγούδια, χάθηκαν τα γέλια, εξαφανίστηκαν τα χαρούμενα παιδιά...

Εκείνα τα καλοκαίρια...

Ησουν δεν ήσουν 10 χρονών όταν σε πρωτοσυνάντησα. Είχες έρθει για διακοπές με τους γονείς σου. Εγώ ήμουν γέννημα θρέμμα Κεφαλλονίτης κι εσύ είχες καταγωγή απ' το νησί.

Σε θυμάμαι, εκείνη την πρώτη φορά, που μου έκανε εντύπωση η σοβαρότητα για την ηλικία σου. Βέβαια, εγώ ήμουν ήδη στο γυμνάσιο κι εσύ το νιάνιαρο είχες ένα βλέμμα που διαπερνούσε ό,τι εστίαζε. Σαν να τα πέρναγες όλα από ακτινογραφία. Και δεν έπαιζες με τα άλλα παιδιά, μονάχα με τη μητέρα σου. Το όνομά σου δεν το άκουσα εκείνη τη χρονιά, γιατί δεν έτυχε ποτέ να σε φωνάξουν. Δεν χρειάστηκε. Μ' ένα νεύμα των γονιών σου ήξερες τι έπρεπε να κάνεις. Κι ύστερα, μιλούσατε τόσο χαμηλόφωνα, σαν να λέγατε μυστικά, σε αντίθεση με μας που φωνάζαμε...

Την επόμενη φορά που σε συνάντησα πρέπει να είχαν περάσει 2-3 χρόνια, γιατί είχες πια σχηματιστεί σ' ένα αξιοπρόσεκτο θηλυκό. Το πρόσωπο και το βλέμμα σου, όμως, παρέμεναν τα ίδια. Είχες ξανοιχτεί στα βαθιά μονάχη σου, όταν σε πλησίασα.

- Γεια, σου είπα δειλά.

- Γεια, απάντησες, χωρίς να μου ρίξεις ούτε μια ματιά.

- Πρώτη φορά έρχεσαι εδώ;
- Όχι. Κάθε χρόνο έρχομαι.
- Είσαι από δω; Είσαι Κεφαλλονίτισσα;
- Η μητέρα μου κατάγεται από δω.
- Από τον Λουρδά;
- Όχι, από τα Σαρλάτα.
- Κι έρχεστε εδώ;

Έμαθα πως σε λένε Άρτεμη. Και πόσο έμοιαζες στην αρχαία θεά της μυθολογίας μας, ακόμη και στη σοβαρότητα! Μακριά καστανά μαλλιά ξέπλεκα τις περισσότερες φορές κι όταν αναδυσόσουν από τα μακροβούτια, που λες και τα μαλλιά σου έφταναν ως τα πόδια σου, έμοιαζες με νεράιδα, ειδικά εκείνα τα δειλινά που ο ήλιος έπεφτε πάνω σου, σα να ήθελε να σε χαϊδέψει. Μάτια καστανά και βλέμμα διαπεραστικό, κορμί καλλίγραμμο κι ένα χρώμα σοκολατί που θα το ζήλευε ο καλύτερος διαφημιστής αντηλιακών προϊόντων κι ας μην χρησιμοποιούσες κανένα εσύ. Στα μάτια μου ήσουν κάτι ακριβό και απρόσιτο.

Εκείνο το καλοκαίρι ανταλλάξαμε κάποιες κουβέντες κι αυτό ήταν όλο, και πάντα στη θάλασσα. Κι όπως ξαφνικά εμφανίστηκες, έτσι κι έξαφνα χάθηκες.

Τι κάθομαι και σκέφτομαι μετά από τόσα χρόνια... Σε βλέπω να παίζεις με τα εγγόνια μας στην ίδια παραλία, όπως έπαιζε τότε η μητέρα σου μαζί σου κι εγώ ζήλευα κρυφά.

Ξανασυναντηθήκαμε τυχαία, όταν ήμουν τελιόφοιτος του οικονομικού πανεπιστημίου στην Αθήνα σε μια μάζωξη φοιτητών. Δε δυσκολεύτηκα διόλου να σε ξεχωρίσω από το πλήθος.

- Άρτεμη;

- Ορίστε;
- Άρτεμη δεν σε λένε;
- Ναι. Γιατί; Πειράζει κανένα;
- Ίδια! Ετοιμολογή κι ετοιμοπόλεμη!...

Και σου εξήγησα ποιος είμαι. Έδειξες να χάρηκες και μου είπες πως ήσουν δευτεροετής στην Νομική. Πιάσαμε την κουβέντα, αφήσαμε τους άλλους να κονταροχτυπιούνται με τις παρατάξεις και πήγαμε για καφέ.

Κι έτσι πέρασαν τα χρόνια, τότε να βρισκόμαστε κι άλλοτε να χανόμαστε, μέχρι που βρέθηκαν τα παιδιά μας, ο γιος μου και η κόρη σου, που είναι αντίγραφο σου σε όλα, και τώρα είμαστε πάλι στον Λουρδά, στην ίδια παραλία, με τα εγγόνια μας! Μπορεί να ήσουν ο κρυφός μου έρωτας, αλλά είμαι ευγνώμων που γίναμε οικογένεια, έστω και εξ αγχιστείας, όπως λένε. Ποτέ δεν έμαθα κι ούτε τολμώ να σε ρωτήσω, αν ένοιωσες κι εσύ κάτι κάποτε... Αλλά τι σημασία έχει πια...

Το αντίο

Καρδιά του χειμώνα. Λίγες μέρες πριν τα Χριστούγεννα και εκείνος καθόταν εκεί, στην ακρούλα του βράχου. Έβλεπε τα μανιασμένα κύματα της θάλασσας. Είχε πολύ αέρα, αλλά δεν τον ένοιαζε. Δεν τον πάγωνε το κρύο, όχι. Κρύωνε η ψυχή του. Καιρό τώρα κρύωνε η ψυχή του. Από κείνη τη μέρα, στα μέσα του καλοκαιριού, εκείνου η καρδιά πάγωσε ξαφνικά...

Εκείνη, αχ, εκείνη.... Γελούσε. Πάντα γελούσε. Και τα μεγαλύτερα προβλήματα κι αν αντιμετώπιζαν, εκείνη γελούσε. Έβρισκε πάντα τον τρόπο να χαμογελά. Ακόμα κι όταν τα μάτια της γέμιζαν δάκρυα, στα χείλη της ζωγραφιζόταν εκείνο το χαμόγελο, που τον πρώτο καιρό τον θύμωνε, μα με τα χρόνια έμαθε πως ήταν το μοναδικό της όπλο.

Το καλοκαίρι που πέρασε, δυο μεσήλικες πια, οι δυο τους είχαν πάει τις ομορφότερες διακοπές τους. Για δύο ολόκληρους μήνες γύριζαν τα νησιά, αφού πήγαν πρώτα στην Κομοτηνή, που τόσο πολύ ήθελε εκείνος να πάει. Από κει πήγαν στην Καβάλα και μετά επισκέφτηκαν τη Μυτιλήνη, τη Λήμνο, την Πάτινο -όπως έλεγε εκείνος την Πάτμο, και ήταν το νησί που ήθελε εκείνη να προσκυνήσει, καθώς έλεγε- την Πάρο, τη Σαντορίνη,

βρέθηκαν στην Κρήτη, στη Ρόδο... Και πού δεν πήγαν!!! Τι όμορφες και ξένοιαστες μέρες και νύχτες!!! Ούτε όταν ήταν νέοι κι ερωτευμένοι δεν έκαναν τέτοιο ταξίδι!

Ερωτευμένοι... Μα έπαψαν ποτέ να είναι ερωτευμένοι; Σαν όλα τα ζευγάρια, είχαν κι εκείνοι τις διαφορές και τους καβγάδες τους, μα ποτέ δεν έπαψαν να είναι ερωτευμένοι. Πώς τον κοίταζε στα μάτια... Και τότε η καρδιά του πετάριζε, όπως τότε, όταν την είχε πρωτο-συναντήσει....

Σαν κινηματογραφική ταινία περνάει η ζωή τους από μπροστά του και στ' αυτιά του φτάνει εκείνο το γέλιο της! Ακόμα κι όταν αρρώστησε το παιδί τους και όλους τους μήνες που πάλευε με την αρρώστια του και μετά, όταν εκείνο έχασε τη μάχη, την έβρισκε πάνω από τον τάφο να του μιλάει, να χαμογελάει, ακόμα ακόμα και να γελά. Είχε φοβηθεί τόσο πολύ τότε μη της σαλέψει το μυαλό. Πήγαινε, τον πρώτο καιρό κάθε μέρα και μετά πιο αραιά, και την έβρισκε να λέει εκεί, στο ανθοστόλιστο μνήμα, όλα τα νέα, για τις σκανδαλιές των μικρών τους κοριτσιών, θύμωνε με την πολιτική κατάσταση, γελούσε με τα ευτράπελα...

Έτσι περνούσαν τα χρόνια με κείνη πάντα να χαμογελά. Τα δύο τους παιδιά σαν μεγάλωσαν κι έγιναν κοπέλες πανέμορφες, άνοιξαν τις φτερούγες τους κι έφτιαξαν τις δικές τους φωλιές. Έτσι του έλεγε, όταν εκείνος στενοχωριόταν που έφυγαν τα κορίτσια μακριά τους. Κι οι ευλογημένες ήταν ανάγκη η μία να φύγει για την Αυστραλία κι η άλλη για τον Καναδά;...

Πόσο κρυώνει... Σαν να μην έχει στάλα αίμα μέσα του. Από κείνη τη μέρα, σαν να στέρεψε η καρδιά του. Τι κι αν ήρθαν τα κορίτσια τους και μαλώνανε ποια θα

τον πάρει μαζί της... Εκείνος ανένδοτος.

«Εδώ θα μείνω. Δεν πάω πουθενά. Εκείνη, η μάνα σας, ποτέ δε μ' εγκατέλειψε. Πώς θα την αφήσω εγώ;»

Πόσο χαρούμενη ήταν εκείνη τη μέρα. Είχαν επιστρέψει στην Αθήνα, πριν πάνε και μια βόλτα στα Ιόνια κι από κει είχαν σκοπό να πάνε μέχρι τα Γιάννενα, που ήταν η καταγωγή του. Είχαν ξαπλώσει για μεσημέρι, όταν τύλιξε τα χέρια της στο λαιμό του και του είπε ψιθυριστά:

«Σ' ευχαριστώ πολύ για το υπέροχο ταξίδι μας. Ελπίζω κι εύχομαι να σου άρεσε και σένα...»

«Και το ρωτάς; Δεν περάσαμε όμορφα; Κάναμε και τα μπάνια μας, φάγαμε τα φρέσκα ψαράκια μας...»

«Δεν εννοώ αυτό το ταξίδι, χαζούλη μου εσύ. Το άλλο ταξίδι εννοώ...»

«Αυτό που δεν πήγαμε; Γι' αυτό το ταξίδι, θ' αργήσουμε ακόμα, αν εννοείς το μεγάλο ταξίδι. Πρώτα θα πάω εγώ και πολύ μετά εσύ...»

«Το ταξίδι της ζωής μας εννοώ. Κι αν σε πίκρανα, συγχώρα με» και τον φίλησε.

«Εσύ να με πικράνεις;» και την έσφιξε στην αγκαλιά του. «Εσύ δε με πίκρανες ποτέ. Εσύ με έμαθες ν' αγαπάω, εσύ με έμαθες να χαμογελάω, ακόμα και στα δύσκολα. Σε σένα χρωστάω, αν έφτασα μέχρι εδώ σήμερα...»

Και άρχισε να της απαριθμεί τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν παρέα, χρόνια και χρόνια, ώσπου κάποια στιγμή αντιλαμβάνεται πως δεν αντιδρά, όπως θα έκανε άλλοτε. Τον είχε αφήσει κι έλεγε, έλεγε -κάτι πολύ σπάνιο για κείνον- κι εκείνη δε σάλευε καν. Εκείνη ήταν εκεί, στην αγκαλιά του, με τα μάτια κλειστά, το χαμόγελο ζω-

γραφισμένο στα χείλη της και... άπνοη.

Πετάχτηκε πάνω σαν να τον χτύπησε ηλεκτρικό ρεύμα. Κόλλησε τα χείλη του στα δικά της και προσπαθούσε να της δώσει ζωή απ' τη ζωή του. Τη φώναζε, την ικέτευε ν' ανοίξει τα μάτια της, ξανακόλλησε τα χείλη του στα δικά της... Τίποτα.

Με μηχανικές κινήσεις τηλεφώνησε στον ανιψιό του που είναι γιατρός, ο οποίος και ήρθε αμέσως.

«Έφυγε, θείε. Έφυγε...» προσπάθησε να τον παρηγορήσει.

Όλα γίναν τόσο γρήγορα... Έτσι του φάνηκε τουλάχιστον. Ήρθαν τα κορίτσια, έγινε η κηδεία... Πού βρέθηκε τόσοσ κόσμος... Άλλους τους γνώριζε, άλλους όχι... Κάποιοι μάλιστα είχαν την καλοσύνη να πουν και δυο λόγια αποχαιρετιστήρια.

Και τώρα τι κάνει εδώ πάνω; Εκείνη θα τον μάλωνε, που δεν προσέχει τον εαυτό του. Τι να προσέξει, όμως; Πόσο να προστατέψεις ένα σώμα που απλά υπάρχει, έτσι, για να μην αδειάζει τη γωνιά...

Σηκώθηκε με αργά βήματα, έριξε μια τελευταία ματιά στην αγριεμένη θάλασσα, ένοιωσε την αλμύρα στα χείλη του και χωρίς να το καταλάβει, είχε αρχίσει να σουρουπώνει κιόλας, βρέθηκε πάνω από το ανθοστόλιστο μνήμα που φιλοξενούσε εκείνη και το παιδί τους. Πήρε τη φωτογραφία της στα χέρια του, τη φίλησε κι ένοιωσε τα υγρά της χείλη. Σαν άνοιξε τα μάτια του, την είδε να στέκεται εκεί, μπροστά του, όπως τότε, χρόνια πριν, με τα καστανά μαλλιά της ξέπλεκα στους ώμους και του ζητούσε να χορέψουν.

«Μα δεν ξέρω να χορεύω... και μάλιστα βαλς» της

είπε.

«Τώρα ξέρεις. Έλα, πιάσε με, μόνη μου θα χορεύω;»

Σηκώθηκε αργά, στο ρυθμό της μουσικής και ναι, ναι, ήξερε να χορεύει κι ένοιωθε, επιτέλους, τόση ζεστασιά ξανά!!!

Η επέτειος

Τόσα χρόνια πέρασαν από κείνη τη μέρα, που σ' ευχαριστώ απ' τα τρίςβαθα της ψυχής μου γι' αυτό που μας χάρισες: τη δεύτερη ευκαιρία. Ευκαιρία ζωής.

- Τι μουρμουρίζεις πάλι; τη ρώτησε εκείνος, βυθισμένος στην εφημερίδα του.

- Ξεχνάς πόσο του μήνα έχουμε σήμερα; Έχεις τα δεύτερά σου γενέθλια, που από τότε γιορτάζουμε. Κλείνεις τα 27, του απάντησε εκείνη με καμάρι, παρά τα 80 της χρόνια, προσπαθώντας να στολίζει το γλυκό που του είχε φτιάξει.

- Μα δεν έχεις κουραστεί, κάθε χρόνο, τέτοια μέρα, να κάνεις σαν να είναι η μεγαλύτερη γιορτή;

- Γιατί; Μήπως δεν είναι; Θέλεις πάλι να σου τα θυμίσω;

Κάθισε δίπλα του, ενώ προσπαθεί να ισιώσει την πλάτη της, που τελευταία την ενοχλεί πολύ. Κι ύστερα από έναν αναστεναγμό συνέχισε:

- Τότε που όλοι σε είχαν ξεγραμμένο; Κι εγώ; Εκεί, ατάραχη. Χωρίς να καταλαβαίνω τι μας συμβαίνει. Ή μάλλον, αρνιόμουν να καταλάβω. Εσύ να παλεύεις με το θάνατο σ' εκείνο το διάδρομο των χαμένων βημάτων, στο κτίριο που ποτέ δε νυχτώνει κι ούτε αλλάζει θερ-

μοκρασία, όπως λέει και η Αλιέντε σ' ένα από τα βιβλία της. Κι εγώ να μη θέλω να δεχτώ αυτό που οι άλλοι, οι περισσότεροι, περίμεναν.

«Εγκεφαλική αιμορραγία από ρήξη δύο ανευρυσμάτων» ήταν η διάγνωση. Χρόνια πίσω. Κατακαλόκαιρο. Είχαν πάει για διακοπές και πριν προλάβουν να “εγκλιματιστούν”, να ο δυνατός πονοκέφαλος, το νοσοκομείο, η μεταφορά τους με στρατιωτικό αεροπλάνο σε νοσοκομείο της Αθήνας, οι συγγενείς και φίλοι γύρω τους και οι γιατροί να περιμένουν να πέσει σε κώμα. Αν δε βρισκόταν αυτές τις κρίσιμες ώρες η αδελφική τους φίλη που “κατείχε” την όλη κατάσταση λόγω ειδικότητας -νευρολόγος και καθηγήτρια πανεπιστημίου- να πιέσει τους γιατρούς, μπορεί και τώρα να μη ζούσε...

- Σου χρωστούσε χρόνια Εκείνος από κει πάνω..., μουρμούρισε. Σου χάρισε τη δεύτερη ευκαιρία... Δοξασμένο το όνομά Του...

Σηκώνει τα γερασμένα μάτια εκείνος, τη χαϊδεύει με το βλέμμα, χαμογελά και χαίρεται που, παρά τα 85 του χρόνια, νοιώθει πολύ ευγνώμων που κατόρθωσαν να γεράσουν μαζί. Κάθονται τώρα, κάνοντας τον απολογισμό τους, για κείνη, τουλάχιστον, τη μέρα. Παρόλο που έχουν περάσει τόσα χρόνια, θυμούνται με κάθε λεπτομέρεια εκείνες τις δύσκολες μέρες, εκείνη τη δύσκολη περίοδο της ζωής τους...

- Θα μάθεις, άραγε, ποτέ πόσο σημαντικός κατέληξες να είσαι στη ζωή μου; τον κοίταξε με τρυφεράδα και του χαίδεψε τα κάτασπρα μαλλιά...

- Το ξέρω, το ξέρω... Άλλωστε κι εσύ ξέρεις, αν δεν ήσουν αυτή που είσαι, μπορεί σήμερα να μη ζούσα ή ακόμα χειρότερα, να ήμουν κατάκοιτος ή ανήμπορος,

ανάπηρος. Στο δικό σου πείσμα και στη δική σου «τρέλα», όπως λες συνέχεια, κατάφερα όλα τούτα τα χρόνια να ζω, με όλη τη σημασία της λέξης, να πονάω και να χαίρομαι και να μπορώ να τα μοιράζομαι μαζί σου. Το ξέρεις ότι στην πατρική μου οικογένεια οι γυναίκες τότε ήταν για να υπηρετούν τον άντρα. Έκανα πολλές προσπάθειες να αποβάλω αυτή τη νοοτροπία. Θυμάμαι, όταν σε γνώρισα στα αδέρφια και τη μάνα μου, που γύρισαν και μου είπαν πως μια μορφωμένη δε θα μπορέσει να σταθεί σε τούτη την οικογένεια...

- Τι τα θυμάσαι τώρα αυτά; Πέρασαν...

- Όχι, όχι. Είναι πράγματα που δε σου έχω πει ποτέ και πρέπει να σου τα πω. Πρέπει να σου πω ότι κατάφερες να με κάνεις πολλές φορές να νοιώθω άβολα με την ανοχή και την ανεκτικότητα σου. Θέλω, πριν χαθούμε... Σου οφείλω, να σου πω κάποια που φύλαγα κρυμμένα, από εγωισμό και μόνο. Ποτέ δεν προσπάθησες να δείξεις κάτι διαφορετικό από αυτό που ήσουν. Από τότε που σε πρωτογνώρισα, αυτό μου είχε κάνει εντύπωση: η καθαρότητά σου. Δεν ήσουν η θεά, όπως λέγαμε τότε, αλλά είχες μια λάμψη που σε έκανε να μην περνάς απαρατήρητη. Κι όταν άρχισα να σ' ερωτεύομαι, πολλές φορές αναρωτήθηκα: «Πού πας να μπλέξεις, καημένε! Αυτή δεν είναι σαν τις γυναίκες που θέλει η μάνα σου, με πλήρη υπακοή και υποταγή κι ούτε από κείνες που ψάχνουν ν' αποκατασταθούν...»

- Μπα, μπα, μπα, τέτοιες σκέψεις έκανες για μένα;

- Μη με διακόπτεις, σε παρακαλώ. Τώρα που πήρα φόρα, θέλω να σου τα πω όλα. Και πρώτα πρώτα να σου πω ένα μεγάλο ευχαριστώ που στάθηκες όπως στάθηκες πλάι μου και δε με άφησες. Ποτέ μέχρι τότε δεν

είχα κάνει σοβαρή σχέση. Περνούσα καλά γυρίζοντας από δω κι από κει. Κι όταν συναντήθηκαν οι δρόμοι μας, όπως συχνά λες εσύ, έχασα τον προσανατολισμό μου. Θυμάμαι που σου είχα βάλει και όρους πως δύο φορές τη βδομάδα θα βγαίνω με τους φίλους μου. Κι εσύ το δέχτηκες. Ακόμα και μετά το γάμο μας συνέχισα την ίδια τακτική. Στην αρχή νόμιζα πως ανεχόσουν τις παραξενιές μου -τα νυχτοπερπατήματα με τους φίλους μου- ακόμα και τα ξεσπάσματά μου, για να κατοχυρώσεις το γάμο και πως μετά θα έδειχνες το πραγματικό σου πρόσωπο. Αλλά πού εσύ! Εκεί. Βράχος. Μάλιστα, όσες φορές προσπάθησες να κουβεντιάσουμε και να μου εξηγήσεις κάτι που δε σου άρεσε στη συμπεριφορά μου, έλεγα από μέσα μου: «Να, τώρα θα βγάλει τη μάσκα, θ' αρχίσει να βρίζει και ποιος ξέρει τι άλλο...» Και αντί γι' αυτό, εσύ μιλούσες ήρεμα και προσπαθούσες να καταλάβεις ή μάλλον ζητούσες την επιβεβαίωση πως κάπου εσύ κάνεις λάθος κι επειδή δεν είχα με τι να σε αντικρούσω, παρίστανα τον αδιάφορο και μέσα μου έβραζα. Μέχρι που κάποια μέρα που σου είπα πως βαρέθηκα να προσπαθείς να μαλώσουμε και αν θέλεις να χωρίσουμε, εσύ με κοίταζες μ' εκείνο το διαπεραστικό σου βλέμμα και ντράπηκα τόσο πολύ. Μη, μη, μην πεις τίποτα, σε παρακαλώ. Κι αν θέλεις να επιστρέψουμε σε κείνη τη μέρα, σε κείνες τις μέρες, τις βδομάδες, τους μήνες και τα χρόνια μέχρι σήμερα, ε, λοιπόν, ναι, σου χρωστάω τη ζωή μου, αν αυτό θέλεις ν' ακούσεις. Μη, μη με κοιτάς πάλι έτσι. Πάλι βλακεία είπα; Και μετά από όσα έχουμε περάσει όλα τούτα τα χρόνια; Συγγνώμη... Ξέρω καλά πως το μόνο που δε χρειάζεσαι είναι η επιβράβευση ή η αναγνώριση. Ξέρω, επιτέλους τώρα πια

το ξέρω, πως το μόνο που ζητάς, όσα χρόνια σε γνωρίζω, είναι ένας καλός λόγος, ένα τρυφερό βλέμμα, ένα χάδι, μια αγκαλιά. Και σου τα έδινα, δε σου τα έδινα; Ναι, ναι, στην αρχή εσύ τα ζητούσες, τα ζητιάνευες. Επειδή ποτέ δεν τα είχα, ούτε καν σαν παιδί, δεν τα γνώριζα. Εσύ μου τα έμαθες. Εσύ μου έμαθες να εκφράζω τα αισθήματα και συναισθήματα με πράξεις και όχι με «κούφια λόγια», όπως συνήθιζες να λες σε διάφορες συζητήσεις. Απελευθερώθηκα μαζί σου. Μαζί σου περπάτησα και το μονοπάτι του ρομαντισμού. Πόσες φορές, πιασμένοι από το χέρι, που εγώ επίμονα τραβούσα -ντρεπόμεν, βλέπεις- καταλήγαμε να χαζεύουμε ένα ηλιοβασίλεμα με μουσική υπόκρουση, που εσύ επέλεγες στο ραδιόφωνο κι εγώ αφηνόμουν. Με τον καιρό έμαθα να σε "διαβάζω" και άφηνα κι εσένα να καταλαβαίνεις τα θέλω και τα δε θέλω μου. Κι εκείνες τις μέρες, εσύ δεν ήσουν πάνω από το προσκεφάλι μου, όποια ώρα κι αν άνοιγα τα μάτια μου; Δεν έτρωγες, δεν κοιμόσουν, δε θύμωνες, δε σήκωνες τον τόνο της φωνής σου, ακόμα κι όταν γινόμουν τόσο δύστροπος. Εσύ, πάντα εσύ. Και συχνά μουρμούριζες πως τελικά ο πόνος είναι ένας μοναχικός δρόμος, για να με παρηγορήσεις, όταν ένοιωθες ανήμπορη να μου απαλύνεις τα ατέλειωτα και αβάσταχτα σφυροκοπήματα που βασάνιζαν τον εγκέφαλό μου. Μ' ενοχλούσαν τα πάντα κι εσύ με την υπομονή και την επιμονή σου, έμενες ο φύλακας άγγελός μου. Κι εγώ; Δυο φορές που λιποθύμησες, χρόνια πριν αρρωστήσω, τα είχα χάσει και δεν ήξερα τι έπρεπε να κάνω... Ναι, ναι, μη γελάς. Την πρώτη φορά φοβήθηκα τόσο ότι έχεις πεθάνει και ήθελα να το βάλω στα πόδια. Πανικοβλήθηκα κι όταν προσπαθούσες να μου ψιθυρίσεις τι πρέπει

να κάνω, νευρίαζα γιατί δε σε καταλάβαινα. Εγώ ήμουν ο άχρηστος...

- Α πα πα πα, τι κουβέντες είναι αυτές; Εσύ άχρηστος; Μην το ξαναπείς. Ποτέ δε θα έμενα με έναν άχρηστο. Ποτέ δε θα ανεχόμουν έναν άχρηστο άνθρωπο στο πλάι μου και μάλιστα για τόσα χρόνια..., έσκυψε και του έδωσε ένα φιλί.

- Ξέρεις τι θέλω; Ξέρεις τι θα ήθελα με όλη τη δύναμη της ψυχής μου; Και να σου πω το μεγάλο μου μυστικό: Πάντα παρακαλώ το Θεό, αν είναι να πάρει πρώτα εσένα, πέντε λεπτά νωρίτερα να φύγω εγώ. Δεν ξέρω αν θ' αντέξω χωρίς εσένα ούτε λεπτό.

- Τι είναι αυτά που λες; Και ποιος σου είπε πως εγώ είμαι έτοιμη να φύγω; Έχω ακόμα πολλές εκκρεμότητες. Κι ύστερα, έχω κάνει συμφωνία μ' Εκείνον: θα φύγουμε κι οι δύο μαζί. Τώρα πώς θα γίνει αυτό; Εκείνος θα το κανονίσει. Και είμαι βέβαιη γι' αυτό. Άντε, έλα να σβήσεις τα κεράκια σου, νεαρούλη μου εσύ, να φάμε και το γλυκό μας.

Έφερε ένα πιατάκι μ' ένα κουταλάκι, το μπουκάλι με το κρύο νερό και δυο ποτήρια και το γλυκό. Άναψε τα κεράκια που τα έσβησαν μαζί, αφού πρώτα του σιγοψιθύρισε το τραγούδι των γενεθλίων. Έκοψε το γλυκό, έβαλε ένα μεγάλο κομμάτι στο πιατάκι και μία κουταλιά εκείνος, μία εκείνη.

Δεν ξαναμίλησαν για την επέτειο. Κάθισαν πλάι πλάι μπροστά στην τηλεόραση, εκείνος, όπως πάντα, με το χέρι περασμένο στην πλάτη της κι εκείνη ν' απολαμβάνει, όπως όλα τα χρόνια, τούτη τη ζεστασιά της ψυχής. Κανείς από τους δύο δεν παρακολουθούσε το "κουτί". Είχαν καρφώσει τη ματιά τους στον ήλιο που έδυε, παίρ-

νοντας διάφορες αποχρώσεις, κι όταν πια κρύφτηκε πίσω από τα βουνά, που έβλεπαν από το μπαλκόνι τους κι άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα φώτα της πόλης, κούρνιασε εκείνη ακόμη περισσότερο στην αγκαλιά του, χαζεύοντας ένα πρόγραμμα-αφιέρωμα στη μουσική του Θεωδωράκη.

- Δεν πάμε τώρα να παίξουμε τους πεθαμένους; Κοντεύουν μεσάνυχτα..., είπε εκείνη και σηκώθηκε.

Με βήματα αργά πήγε στην κουζίνα, ήπια ένα ποτήρι κρύο νερό, μία συνήθεια χρόνων, πλύθηκε, έβαλε το νυχτικό της και τον περίμενε. Εκείνος έκλεισε την τηλεόραση, ήπια τα βραδινά του φάρμακα, πλύθηκε, γδύθηκε και ξάπλωσε. Μόλις εκείνη τελείωσε την προσευχή της, ξάπλωσε στο χέρι του που είχε απλωμένο. Την αγκάλιασε, έγερνε στο στέρνο του, του έδωσε ένα φιλί και κρατώντας του το χέρι, γύρισε πλευρό. Η συνηθισμένη κίνηση ήταν να γυρίσει κι εκείνος προς τη μεριά της, να την αγκαλιάσει και ν' αποκοιμηθούν. Πρέπει να ήταν, όμως, πολύ κουρασμένη και να την πήρε αμέσως ο ύπνος...

Άρχισε να περπατά, παιδούλα, σε καταπράσινα λιβάδια κι από απέναντι εμφανίζεται εκείνος, ολόλαμπρο παλικάρι. Είναι ένας τόπος άγνωστος. Δεν τον γνωρίζει, νοιώθει, όμως, τόσο όμορφα. Εκείνος τη φωνάζει κι αρχίζει να τρέχει προς το μέρος της, το ίδιο κι εκείνη, όπως στις παλιές κινηματογραφικές ταινίες. Αγκαλιάζονται, γελούν και τρέχουν ανάμεσα σε ρυάκια, σε πανύψηλα δέντρα με πολύχρωμα λουλούδια που είχαν μια μεθυστική μυρωδιά και πουλιά, πολλά πουλιά, που τους τρελαίνουν με το κελάηδημά τους κι εκείνοι γελούν και είναι τόσο, μα τόσο ευτυχισμένοι...

Δραπέτευση στο όνειρο

Μαμά, γιατί δεν έρχεται ο μπαμπάς;
- Σώπα, μωρό μου, κοιμήσου και θα 'ρθει ο μπαμπάς.

- Πού να κοιμηθώ; Δε θα πάμε σπίτι μας;

- Όχι, αγάπη μου... Όχι, δε θα πάμε σπίτι μας. Θα πάμε σε άλλο σπίτι, πιο μεγάλο, θα έχει κήπο, θα έχει πολλά παιδιά η γειτονιά, θα παίζεις μαζί τους, θα πας και σχολείο, θα μάθεις κι άλλες γλώσσες, θα κάνεις καινούριους φίλους...

Έλεγε η Μαρία και χαίδευε τα μαλλιά της μικρής Χάνα. Με μεγάλη δυσκολία κρατούσε τα δάκρυά της. Πώς έγινε έτσι η ζωή τους μέσα σε λίγες μέρες; Από πού ξεφύτρωσαν όλα αυτά τα αεροπλάνα που σκορπούσαν τη δυστυχία και το θάνατο; Τι τους έφταιξαν τόσες οικογένειες; Τι τους φταίνε τα παιδιά; Αχ, πόσα παιδιά, στην ηλικία της δικής της Χάνα, πέταξαν κι έγιναν αγγελοῦδια..., άλλα με ανοιχτά κρανία, ένα άλλο χωρίς πόδια κι εκείνο, που λες και το είχαν κόψει στη μέση... και άλλα... και άλλα...

Πόσα είχαν δει τα μάτια της τούτες τις μέρες... Κι αυτά μονάχα στην περιοχή που έμεναν, εκεί, στο δρόμο... κι ακόμα δεν είχαν πέσει όλα τα κτίρια ή δεν είχαν απεγκλωβίσει όσους βρίσκονταν κάτω από τα ερείπια...

Δεν έχει περάσει πολύς καιρός που συζητούσαν με τον Σαφίρ, τον άντρα της, πως αν πάνε καλά τα πράγματα, μπορεί φέτος να πηγαιναν και διακοπές. Στην εταιρία που εργαζόταν, ήταν πολύ ευχαριστημένοι και του είχαν αναθέσει και υπεύθυνη θέση. Είχε σπουδάσει οικονομικές επιστήμες, είχε κάνει και το διδακτορικό του στο Λονδίνο, εκεί που δίδασκε κι ο μεγαλύτερος αδελφός του Ομάρ Ιστορία των Λαών. Η Μαρία, που είχε σπουδάσει παιδαγωγός, εργαζόταν από τον πρώτο χρόνο στο σχολείο της γειτονιάς τους, είχε μείνει πίσω, γιατί στο μεταξύ είχε μείνει έγκυος στην Χάνα. Μετά ήταν μωρό το παιδί, ύστερα, μέχρι να γυρίσει εκείνος, να βρει δουλειά, ν' αρχίσει να ορθώνει το ανάστημά του.

Έχει να τον δει 20 μέρες και δεν ξέρει καν πού βρίσκεται... Είχε φύγει εκείνο το πρωί για τη δουλειά του. Φίλησε πρώτα την κόρη τους και μετά τη γυναίκα του, όπως κάθε πρωί. Τίποτα δεν προμήνυε το κακό που τους βρήκε. Ναι, ήξεραν πως η χώρα τους δεν ήταν τόσο "αγαπητή", αλλά αυτό δεν είχε γίνει και με τις γειτονικές τους χώρες; Δεν φαντάζονταν, όμως, πως μέσα σε 24 ώρες θα βομβαρδιζόταν η πόλη απ' άκρη σ' άκρη σχεδόν. Η τελευταία είδηση που άκουσε η Μαρία από τον ραδιοφωνικό σταθμό, που μετά σίγησε, ήταν πως βομβαρδίστηκε το κέντρο της πόλης και μάλιστα το σημείο όπου στεγάζονταν και τα γραφεία της εταιρίας που εργαζόταν ο Σαφίρ. Σκέφτηκε να τρέξει, να πάει να ψάξει, να βρει τον άντρα της. Παλαιότερα, όμως, σε σχετική συζήτηση, βλέποντας στην τηλεόραση όσα γίνονταν σε άλλες πόλεις και χώρες, της είχε πει πως αν ποτέ τους συνέβαινε κάτι παρόμοιο, να μη φύγει εκείνη από το σπίτι, για να μπορέσει εκείνος να τις βρει.

Περίμενε, περίμενε η Μαρία και άκουγε τι γινόταν στους γύρω δρόμους. Κάθε τόσο έπαιρνε αγκαλιά την Χάνα και προσπαθούσε να την ηρεμήσει, όταν η μικρή σφιγγόταν πάνω της, σαν άκουγε τους πυροβολισμούς και τους βομβαρδισμούς.

Πρέπει να έχει περάσει μια βδομάδα, έχει χάσει τις μέρες, όταν ένα πρωί κατέβηκε από την πολυκατοικία που έμεναν, για ν' αγοράσει γάλα για τη μικρή. Ευτυχώς που την είχε πάρει μαζί της. Δε θέλει να σκεφτεί τι θα γινόταν, αν την άφηνε πάνω, όπως συνήθιζε όταν κοιμόταν το παιδί...

Και τώρα βρίσκεται σε μια παραλία μαζί με άλλους, που μέχρι πριν τρεις μέρες δε γνώριζε την ύπαρξή τους. Κι όμως, η δυστυχία τους έδεσε μεταξύ τους με ιερά δεσμά, σαν αυτά της οικογένειας. Κάθονται όλοι μαζί, ο ένας πλάι στον άλλο, σα να έχουν σχηματίσει μια ανθρωπινή μάζα, και περιμένουν αυτούς που θα τους πάρουν από κει, με το αζημείωτο, βέβαια...

Όταν μπήκαν στο πλοiάριο που θα τους φυγάδευε από την καταστροφή, αλλά κι από τις περιουσίες και τα σπίτια τους που είχαν απομείνει μονάχα τα κουφάρια τους, δεν ήξερε αν ήταν σωστή η απόφαση που είχε πάρει. Ο Σαφίρ δεν είχε δώσει σημεία ζωής. Από γείτονες είχε μάθει πως δεν επέζησε κανείς από τον βομβαρδισμό εκείνο που ισοπέδωσε τα κτίρια, σαν να ήταν χτισμένα σε άμμο κι από φτηνά υλικά. Κι όταν βομβαρδίστηκαν και οι πολυκατοικίες που έμεναν και μαζεύτηκαν όλοι μαζί στα χαλάσματα, πήρε την μεγάλη απόφαση να φύγουν, να σωθούν. Στο μυαλό της ήρθε ο Ομάρ και ήξερε πως το σπίτι του, όπως και η καρδιά του, ήταν ανοιχτά για την οικογένεια του μικρότερου αδελφού

του. Τους το έλεγε κάθε λίγο, ειδικά τον τελευταίο καιρό, που αχνοφαινόταν πού θα οδηγηθεί η όλη κατάσταση.

Και τώρα βρίσκεται μόνο με τα ρούχα που φοράει η ίδια και η Χάνα κι αυτά μουσκεμένα. Όσα λιγοστά πράγματα μπόρεσε να πάρει μαζί της από τα συντρίμια, χάθηκαν όλα σαν άρχισε να γεμίζει νερά το πλοiάριο μεσοπέλαγα, μέχρι που διαλύθηκε σχεδόν. Τι να κοίταζε εκείνες τις ώρες; Τα ρούχα και τα χαρτιά της ή πώς θα σωθούν εκείνη και το παιδί της; Ευτυχώς ήξερε κολύμπι, αφού από μικρή την έστελναν οι γονείς της στο κολυμβητήριό της περιοχής. Αλήθεια, τι να έχουν απογίνει κι εκείνοι; Και τα αδέρφια της; Όλες αυτές τις μέρες ούτε που τους σκέφτηκε καθόλου... Ντροπή...

- Μαμά, κρυώνω..., μουρμούρισε η Χάνα και σφίχτηκε περισσότερο στην αγκαλιά της μητέρας της.

- Το ξέρω, μωρό μου, κι εγώ κρυώνω. Μόλις στεγνώσουν τα ρούχα μας, θα ζεσταθούμε και προσπάθησε να την ζεστάνει με το χνώτο της.

Η Μαρία με την κόρη της ήταν οι πρώτες που βγήκαν στη στεριά. Πόσες φορές ήθελε να βουτήξει στη θάλασσα, να βοηθήσει κάποια παιδάκια που πάλευαν να κρατηθούν στη ζωή ή την ετοιμόγεννη που είχε πάρει το μάτι της την ώρα που στοιβάχτηκαν στο πλοiάριο, μα δεν εμπιστευόταν ν' αφήσει την Χάνα μονάχη. Σαν βγήκαν κι άλλοι, την άφησε στην αγκαλιά μιας γυναίκας που σπάραζε από το κλάμα, γιατί δεν έβρισκε πουθενά το παιδί της και βούτηξε να βοηθήσει όσους μπορούσε.

- Σ' ευχαριστώ, σ' ευχαριστώ, κορίτσι μου, της φιλούσε τα χέρια μετά από ώρες η γυναίκα αυτή μέσα σε αναφιλητά, μα τώρα ήταν δάκρυα χαράς κι ευγνωμοσύνης.

Από τους πρώτους που τράβηξε από τα μαλλιά στην κυριολεξία ήταν η έγκυος γυναίκα και την έβγαλε στην στεριά. Είχαν βγει οι περισσότεροι από όσους δεν πνίγηκαν· αυτό το κατάλαβαν όταν μετρήθηκαν. Η Μαρία προσπαθούσε να διακρίνει στη θάλασσα αν υπάρχει κάποιος ζωντανός. Τότε, είδε στο βάθος μια μικρή φιγούρα που κρατιόταν από μια σανίδα. Έδωσε μια βουτιά και όσο πλησίαζε, άκουγε τη φωνή ενός παιδιού να καλεί τη μητέρα του. Με σταθερές και γρήγορες κινήσεις βρέθηκε πλάι του. Ήταν ένα αγοράκι, λίγο πιο μεγάλο από τη Χάνα της. Κρατήθηκαν και οι δύο από τη σανίδα και σιγά σιγά βγήκαν στη στεριά.

Οι περισσότεροι είχαν χάσει τα ελάχιστα υπάρχοντά τους. Τα μάτια τους είχαν στερέψει από τα δάκρυα. Στα πρόσωπά τους ήταν ζωγραφισμένα ανάκατα συναισθήματα· ευγνωμοσύνη που σώθηκαν, πόνος γι' αυτούς που χάθηκαν, απόγνωση και αγωνία για το αύριο...

Οι βάρκες που μαζεύτηκαν γύρω τους βοήθησαν όσους γινόταν περισσότερους, αλλά κι έβγαλαν κι αυτούς που δεν κατάφεραν να σωθούν. Δεν άργησε να έρθει και μια ομάδα -άντρες και γυναίκες κάθε ηλικίας- με σεντόνια και κουβέρτες, νερό και ψωμί, φρούτα και χυμούς. Από κοντά κι ένα ασθενοφόρο με γιατρούς, να δώσουν τις πρώτες βοήθειες σε όσους είχαν ανάγκη.

Οι μέρες πέρασαν βασανιστικά αργά. Πολλοί ντόπιοι άνοιξαν πρώτα την καρδιά τους και μετά το πορτοφόλι τους, για να βοηθήσουν τούτους τους ταλαιπωρους συνανθρώπους τους.

- Ομάρ, η Μαρία είμαι, κατάφερε να ψελλίσει σαν μπόρεσε να μιλήσει στο τηλέφωνο με τον αδελφό του άντρα της στο Λονδίνο.

- Μαρία..., ακούστηκε η φωνή του κουινιάδου της, που δεν έκρυψε την αγωνία του. Πού είσαι; Το παιδί;

- Καλά είμαστε. Τώρα είμαστε καλά, αλλά πρέπει να έρθεις να μας πάρεις. Είμαστε χωρίς λεφτά και χωρίς χαρτιά. Χάθηκαν όλα...

- Μη σε νοιάζει. Σε δυο μέρες θα είμαι εκεί. Να μου προσέχεις το παιδί και μη νοιάζεσαι...

- Ομάρ, ο Σαφίρ...

- Μη λες τίποτα. Ξέρω. Και ξέρω κάτι που μπορεί εσύ να αγνοείς. Ο Σαφίρ είναι ζωντανός. Θα πάμε μαζί να τον βρούμε...

Η Μαρία δεν άκουγε πια τι της έλεγε ο κουινιάδος της. Είχε σωριαστεί λιπόθυμη. Κάποιος που πήρε το τηλέφωνο από τα χέρια της, έδωσε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες στον Ομάρ, τον καθυσύχασε πως ήταν καλά και του υποσχέθηκε πως θα επικοινωνούσαν πάλι...

- Λιμοί, σεισμοί, καταποντισμοί, οι αιώνες και οι κατακτητές που πέρασαν από τούτη τη χώρα, σεβάστηκαν τα μνημεία μας. Τα μνημεία αυτά, για τα οποία ήμαστε περήφανοι γενεές ολόκληρες, κατέληγε με σπασμένη φωνή ο Ομάρ μπροστά στο κατάμεστο αμφιθέατρο του πανεπιστημίου στο οποίο δίδασκε. Δυστυχώς, όμως, οι σημερινοί και πιο πολιτισμένοι άνθρωποι δεν τα σεβάστηκαν. Και δεν θα σταθώ σ' αυτούς που τα κατέστρεψαν, λες και τα έφτιαξαν οι ίδιοι ή ήταν δική τους μονάχα περιουσία. Θα σταθώ και θα βροντοφωνάξω με όλη τη δύναμη της ψυχής μου σε κείνους που πλουτίζουν με τους πολέμους, σ' αυτούς που θησαυρίζουν από την εξαφάνιση λαών, σ' αυτούς που στρατολογούν και δημιουργούν αιμοχαρείς και φανατικούς ανθρώπους.

Σπίθες πετούν τα μάτια του Ομάρ. Προσπαθεί να κοιτάξει κατάματα έναν έναν και μία μία όσους βρίσκονται εκεί και τον ακούν με πλήρη σεβασμό και άκρα ησυχία.

- Εύχομαι σεις οι νέοι, συνεχίζει μετά από λίγο, να βάλετε άλλες προτεραιότητες στη ζωή και τα όνειρά σας. Αν υπολογίσετε πόσα χρήματα ξοδεύονται σε όπλα και πυρομαχικά, σε αεροπλάνα και πλοία για έναν μονάχα πόλεμο, θα βρείτε πως τα μισά είναι ικανά να αφανίσουν για πολλά χρόνια το πρόβλημα της ασιτίας που μαστίζει τόσες χώρες, την προσφυγιά, την μετανάστευση. Πιστέψτε με, κανείς δε θέλει να εγκαταλείψει την οικογένεια, την πατρίδα, τους φίλους, τα ήθη και έθιμά του, έτσι, γιατί δεν έχει με τι άλλο ν' ασχοληθεί. Ελπίζω κι εύχομαι ολόψυχα, σεις οι νέοι να φτιάξετε ένα όμορφο κόσμο, έναν κόσμο φωτεινό, έναν κόσμο με γελαστά πρόσωπα, ειδικά των παιδιών...

Μικρούλης Γενάρης

Η νύχτα τούτη είναι πολύ σκοτεινή. Άναστρη. Και κρύο. Παγωνιά. Δεκέμβρης. Κι ο κόσμος δεν κυκλοφορεί όπως άλλοτε, όπως άλλες χρονιές...

Πρέπει να φτάσει εκεί, εκεί που αχνοφαίνονται κάποια φώτα. Σφίγγεται ακόμη περισσότερο στο χοντρό του πανωφόρι. Σηκώνει μέχρι τα αυτιά το γιακά του. Τα χέρια μέσα στις τσέπες, οι μπότες που αγκαλιάζουν το παντελόνι, τώρα του φαίνονται σαν να έχει σίδερα στα πόδια...

Κάθε χρόνο κάνει την ίδια διαδρομή, μόνο που αυτή τη φορά νοιώθει πως κάτι περίεργο συμβαίνει. Πού έχουν πάει όλοι; Γιατί δε φαίνεται ψυχή γεννημένη στο διάβα του; Άλλοτε συναντούσε καμιά παρέα από νέα παιδιά. Σήμερα, κανένα... Και όσο προχωράει τόσο θαρρεί να ξεμακραίνουν τα φώτα.

Είναι η διαδρομή αυτή που προσμένουν τόσοι και τόσοι κι εκείνος -κάθε χρόνο- με ευχάριστη διάθεση. Μα τώρα... Μοιάζει μ' εκείνα τα κινηματογραφικά έργα που παρουσιάζουν «την άλλη μέρα», τη μέρα μετά την «καταστροφή». Όμως εκείνος ξέρει πολύ καλά πως δεν είναι τούτη η μέρα.

Ναι, ναι, ξέρει... Απ' άκρη σ' άκρη τούτη η πλάση

βρίσκεται σε αναβρασμό. Κόσμος σκοτώνεται, άλλοι λιμοκτονούν, κράτη διαλύονται, τα συμφέροντα και το κακό προσπαθούν να επιβληθούν. Αξίες χρόνων και χρόνων πολεμούνται. Γενιές ξεκληρίζονται. Αρρώστιες, ανέχεια, ασитία, όλα με το στερητικό άλφα μπροστά, τείνουν να κυριαρχήσουν. Κάθε πόρτα και πρόβλημα, κάθε γειτονιά και πόνος, κάθε ομάδα -χωριό, πόλη ή κράτος λέγεται- ματώνει. Κι εκείνος; Τι πρέπει να κάνει; Πώς να τους δείξει ότι τίποτα δεν έχει χαθεί ακόμα; Ο κόσμος δεν κυκλοφορεί. Κλεισμένοι στα σπίτια τους. Ναι, το ήξερε. Είναι από κείνες τις χρονιές που οι άνθρωποι βρίσκονται σε αδιέξοδα και η δουλειά του θα πρέπει να είναι πολύ πιο σημαντική...

Το κεφάλι του βουίζει. Προσπαθεί να πιάσει ένα χαρούμενο σκοπό, να σιγοτραγουδήσει, μήπως και αλλάξει η διάθεσή του. Μήπως και κάποιος ακούσει αυτό το σκοπό και ξεσηκωθεί και ξεσηκώσει και τους άλλους. Άδικος κόπος. Ένα μουρμουρητό ακούγεται μονάχα από το λαρύγγι του. Ένα μουγκρητό σαν αυτό που βγάζουν οι ηλικιωμένοι που τους βαραίνουν τα χρόνια και τα προβλήματά τους, ενώ εκείνος είναι τόσο νέος ακόμα. Παιδί, σχεδόν...

Κατεβάζει το κεφάλι κάτω, αρχίζει να σκέφτεται τι θα πει στον πρώτο που θα συναντήσει, πώς θα τον κάνει να νοιώσει όμορφα, πώς θα τον παρηγορήσει, πώς θα του δώσει αυτή την ελπίδα που προσμένουν όλοι..., και τότε αντιλαμβάνεται, χωρίς να το έχει συνειδητοποιήσει, ότι έχει σταματήσει να περπατάει, πως έχει καθίσει κατάχαμα και νοιώθει να τον τυλίγει αυτή η γλύκα του ύπνου...

- Όχι. Μη. Σήκω και περπάτα. Με τόσο κρύο, θα σε

βρουν το πρωί παγωμένο, σαν εκείνο το παραμύθι.
Σήκω, σήκω!!!

Ήταν η δική του φωνή που τον πρόσταζε να κάνει αυτό που πρέπει. Με μεγάλη δυσκολία σηκώθηκε, τέ-
ντωσε τα μουδιασμένα πόδια του, χουχούλασε στο χνώ-
το του και άρχισε να τραγουδά, σιγανά στην αρχή και
όσο προχωρούσε, δυνάμωνε...

*Πάει ο παλιός ο χρόνος, ας γιορτάσουμε, παιδιά
Και του χωρισμού ο πόνος, ας κοιμάται στην καρδιά...*

*Γέρε χρόνο, φύγε τώρα, πάει η δική σου η σειρά
Ήρθ' ο νέος με τα δώρα, με τραγούδια και χαρά...*

- Ωωωωωω, τα δώρα; Πού είναι τα δώρα; Τι δώρα
θα τους πάω με άδεια χέρια;

Δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει τη σκέψη του και την
αγωνία που τον κυρίεψε, όταν συνάντησε μια παρέα α-
πό κορίτσια και αγόρια, μαύρα, άσπρα, κίτρινα, όμορφα
και "άσχημα", που τραγουδούσαν κι εκείνα μαζί του. Εί-
χαν γίνει μια παρέα, τον είχαν αγκαλιάσει και τραγου-
δούσαν.

- Καλά, δεν ακούτε; Δεν έχω φέτος δώρα

- Τι λες, καλέ μου; Εσύ είσαι το καλύτερο δώρο! Δεν
το έχεις μάθει πια αυτό;

Ήταν δεν ήταν δεκαοχτώ χρονών η Μαρία. Δε θα
την έλεγε κανείς όμορφη, αλλά εκείνη η φλογερή, γε-
μάτη ζωντάνια ματιά της, την έκανε ν' αστράφτει!

- Καθετί καινούριο, κάθε νέο, να, όπως η άνοιξη ας
πούμε, είναι η ελπίδα. Εμείς οι άνθρωποι και ειδικά οι
νέοι δε θέλουμε μαυρίλα στη ζωή μας. Φως θέλουμε.
Και το φως το δίνει μόνο κάτι νέο. Μην ξεχνάς πως όπου
να 'ναι ξημερώνει. Ξημερώνει μια νέα μέρα, ένας νέος
μήνας -και μάλιστα ο πρώτος του χρόνου- κι ένας νέος

χρόνος.

- Ξέρεις εσύ, πετάγεται ο Χρήστος, ένα παλικαράκι με χοντρά γυαλιά, τι κουβαλάς στις πλάτες σου για τις 365 μέρες που σε ακολουθούν; Όχι, ξέρεις; Ούτε κι εσύ δεν ξέρεις. Άρα; Εμείς έχουμε κάθε δικαίωμα να προσμένουμε!!!

Χάρμα ήχων ήταν τα τιτιβίσματα τούτων των παιδιών. Και τα περισσότερα -αν όχι όλα- φορούσαν φόρμες, γαλότσες και χοντρά μπουφάν κι ένα κασκόλ περασμένο στο λαιμό. Το καθένα από ένα διαφορετικό κασκόλ. Να, σαν αυτό που λένε “σημαία”, που δηλώνει “την καταγωγή” του. Και κανένα, μα κανένα, δεν ήταν, αυτό που λέμε “όμορφο” κι όμως, η μορφή τους δεν έπαιζε καμία σημασία!!! Και όσο τούτα δω τραγουδούσαν, σαν από το πουθενά εμφανίζονταν κι άλλα κι άλλα..., μικρότερα ή και μεγαλύτερα. Κάποια από αυτά ήταν και “παιδιά με ειδικές ικανότητες”, όπως συχνά χαρακτηρίζονται. Και ναι, τούτα δω, έχουν μεγαλύτερη λαχτάρα για τη ζωή, μεγαλύτερη προσμονή και πείσμα. Και όλα μαζί αγκαλιασμένα, πειράζονται, γελούν και τραγουδούν. Δεν έχουν ανάγκη τις ψευδαισθήσεις που χρησιμοποιούν κάποιοι για να ευθυμήσουν. Ζητωκραυγάζουν, με τον τρόπο τους, τη ζωή. Κι εκείνος ανάμεσά τους ζαλίζεται από τη χαρά τους, σαν να έχει πiei ένα καράβι κρασί.

Τώρα τα φώτα φαίνονταν πιο έντονα. Από το πρώτο σπίτι που συναντάνε, ακούγονται γέλια και τραγούδια:

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά, χρυσή μου δεντρολιβανιά...

Καλή χρονιά, καλή χρονιά,

χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά...

Αναπαύσεως και μνήμης γωνία

Μην κλαις, παιδί μου... Καλά είμαι και θέλω να 'σαι κι εσύ καλά...
- Μη κλαις, μάνα. Δε μου πρόπονται τα δάκρυα. Τραγούδια και χαρές θέλω...

- Σ' ευχαριστώ για όσα έκανες, όσο ήμουν μαζί σας...

- Αχ, πονάς και δεν το αντέχω... Ξαναφτιάξε τη ζωή σου... Δεν σου αξίζει τόσος πόνος...

- Σε μένα γιατί δεν έρχεται κανείς και όλοι με προσπερνάνε;

- Να 'σαι καλά, θυγατέρα, που θυμάσαι τη δασκάλα και δευτέρα σου μάνα...

- Και πάνω που πίστευα πως μ' έχουνε ξεχάσει, να 'σαι με τα λουλούδια σου... Κι όπως τότε, έλα να κάνουμε μαζί ένα τσιγάρο...

- Μανούλα, πατερούλη, δε θέλω να έρχεστε λυπημένοι. Τώρα έχετε τον αδελφούλη μου και θέλω να είστε χαρούμενοι. Μαζί σας είμαι κι εγώ, μόνο που σεις δε με βλέπετε. Και μη μου φέρνετε άλλα παιχνίδια...

- Πόσο σ' ευγνωμονώ που μ' έχεις συγχωρέσει... Και είσαι η μόνη που έρχεται και μάλιστα με αγάπη...

- Πατέρα, το νου σου στη μάνα... Εγώ δεν μπορώ να την βοηθήσω, εσύ, όμως, και μπορείς και πρέπει... Μην την αφήνεις αβοήγητη. Προσπάθησε με αγάπη. Μπορεί

να χρειάζεται περισσότερο χρόνο από σας. Γι' αυτό και πρέπει να βοηθηθεί... Ιατρικά και πνευματικά...

- Καλώς την παλιοπαρέα! Τι έγινε; Θα φάμε και θα πιούμε σήμερα πάλι; Κανένα τραγούδι, ρε παιδιά... Ε, δε θέλω δάκρυα. Θυμάστε τότε που κάναμε κοπάνες στο σχολείο; Την Άννα που είχε μεθύσει στο πάρτι κι έκλαιγε συνέχεια; Κι εγώ να της κρατάω το χέρι, να προσπαθώ να την παρηγορήσω; Κωστή, θυμάσαι την ημέρα που βγήκαν τ' αποτελέσματα των πανελλαδικών; Μόνο στριπτίζ που δεν έκανες απ' τη χαρά σου! Κι εσύ, Μήτσο, που στη μόνη σχολή που έμπαινες, ήταν αυτή η "ζαμπονοκοπτική" της Κοζάνης; Για θυμηθείτε καζούρα που του κάναμε; Που η μόνη σχέση που είχε με το ζαμπόν, ήταν όταν το έτρωγε, κι αυτό όχι πάντοτε, στο τοστάκι που του έβαζε η μαμά του, όταν ήμαστε πιτσιρίκια! Και σήμερα είναι ο μόνος που σταδιοδρομεί, αφού έχει γίνει από τους διασημότερους νέους ζαχαροπλάστες! Ναι, ναι, ζαχαροπλάστης, αφού πάντα ήταν μπουκωμένος με μια σοκολάτα! Επ, τι βλέπω εκεί; Αννούλα μου, πάλι μάτια βουρκωμένα; Δεν είπαμε πως όποτε έρχεστε εδώ ή μαζεύεστε στο στέκι μας, μόνο γέλια και τραγούδια θέλω; Ειρήνη, εσύ όλα καλά; Ναι, ναι, ξέρω. Έχεις αγχωθεί για την εξεταστική. Ε, και; Άσε και κανένα μάθημα για το τέλος. Δεν βλέπεις τον Δήμο πόσο χαλαρός είναι; Αλλά βέβαια, εσύ ήσουν πάντα το σπασικλάκι! Ρε παιδιά, η Φωτεινή με τον Αντρέα τι γίνανε; Γιατί δεν έρχονται πια; Εδώ θα σας μαλώσω. Ναι, ναι, φταίτε. Κανείς δεν αντιδρά με τον ίδιο τρόπο, όπως οι άλλοι. Ο καθένας θέλει τον δικό του χρόνο, έχει τις δικές του σταθερές και δικλίδες, τα δικά του όρια. Δεν υπήρχε λόγος να τους αποκόψετε από την παρέα, επειδή δεν μπορούσαν

να έρχονται κάθε βδομάδα για κλάμα. Γιατί αυτό κάνετε. Ερχόσαστε εδώ και κλαίγατε και μου μαυρίζατε την ψυχή. Ευτυχώς που η Χρύσα είχε αυτή τη φαεινή ιδέα! Να έρχεστε με τα καλούδια, τις μουσικές, το κρασί και την μπίρα, να περνάμε δυο-τρεις ώρες παρέα και τέρμα. Και άντε να αραιώνετε σιγά σιγά. Δεν είναι πως δεν σας θέλω, αλλά πρέπει να πάτε και τις ζωές σας παρακάτω. Και μόνο που με σκέφτεστε, ακόμα και ξεχωριστά ο καθένας κι η καθημιά σας, ή με μελετάτε όταν συναντιέστε, είναι υπεραρκετό για μένα. Και Κωστή, τον νου σου στην αδελφή μου. Μη μου την πικράνεις, γιατί θα σηκωθώ από δω και θα σε πάρω στο κυνήγι... Άντε, πέρασε η ώρα. Όπου να 'ναι θα 'ρθει ο φύλακας να σας διώξει και δεν είναι ωραίο. Και κάτι τελευταίο: Ξέρετε πόσο χαίρονται ο πατέρας και η μάνα μου για την "γιορτή" που φτιάχνετε κάθε τόσο; Σας ευχαριστώ, παλιοπαρέα!!!

- Γιώργο μου, πρέπει να είσαι πολύ χαρούμενος που ήρθαν οι φίλοι σου!

- Ναι, γιαγια-Μαρία! Κι εσύ πρέπει να είσαι χαρούμενη που έρχεται η κόρη σου πάντα με το γέλιο! Τι όμορφα λουλούδια σου έχει φυτέψει! Μόνο, να σου πω την αμαρτία μου, με στενοχωρεί ο κυρ Σπύρος παραδίπλα. Καιρό έχει να φανεί κανείς δικός του και είναι όλο λυπημένος.

- Όχι, αγόρι μου, καλά είμαι, χάρη σε σένα και την παρέα σου! Να 'ναι καλά τα παιδιά! Έρχονται και μας ανασταίνουν! Ξεχνάμε τα βάσανά μας, που κι εδώ δεν έχουν τελειωμό, και ξεγελιόμαστε λιγάκι. Έχεις δει πόσοι είναι σαν και μένα, που δεν έρχεται κανείς; Μας τοποθέτησαν εδώ, έκαναν -νομίζουν- το καθήκον τους και τελείωσαν οι υποχρεώσεις τους. Και είναι βάρβαρο. Να

έχεις βασανιστεί, να έχεις κουραστεί, να έχεις στερηθεί για να μπορέσουν τα παιδιά σου να ζήσουν μια καλύτερη ζωή από σένα, κι εκείνα να σε αγνοούν. Θα μου πεις και πριν πώς ήταν. Το ίδιο; Ναι, σαν έχασα τη γυναίκα μου, με κλείσαν σ' ένα γηροκομείο, σκοτώθηκαν μεταξύ τους ποιος θα πάρει τα περισσότερα, αφού τα είχα τακτοποιήσει, και σέρνονται ακόμα στα δικαστήρια, κοντά 20 χρόνια.

- Μη στενοχωριέσαι, κυρ Σπύρο. Θα έρθει η ώρα που θα καταλάβουν πόσο άδικοι υπήρξαν μαζί σου. Μη νοιάζεσαι...

- Μα, όχι, δε θέλω να το «καταλάβουν», όπως λες. Θέλω να μην είχαν γίνει τόσο αχάριστα και άπονα πλάσματα. Ούτε η μάνα τους, μήτε εγώ τους είχαμε δώσει ποτέ το δικαίωμα, ότι αποσκοπούσαμε με τις ενέργειές μας σε κάτι που δεν μας ανήκε κι ακόμα ακόμα, που δεν το είχαμε δημιουργήσει μόνοι μας. Έκανα λάθος στη διαπαιδαγώγησή τους. Προσπαθούσαμε όλα αυτά τα χρόνια να τους παρέχουμε όσα στερηθήκαμε κι εμείς και οι γονείς μας. Δεν προλάβαν να επιθυμήσουν κάτι και τους το παρείχαμε. Και δεν αναγνώρισαν τίποτα. Τα τελευταία χρόνια, μάλιστα, με κατηγορούσαν και νοιώθαν ντροπή για μένα, επειδή δεν σπούδασα, γιατί δε μορφώθηκα, δεν πήγα σε πανεπιστήμια και δεν είχα διπλώματα...

- Εσύ, κυρ Σπύρο μου, το ξέρεις καλύτερα από μένα. Τα διπλώματα και τα παπλώματα, όπως έλεγε κι η γιαγιά μου, δεν κάνουν τον άνθρωπο. Απλά, όπως λες κι εσύ, τους έδωσες πάρα πολλά και δεν ήξεραν πώς να τα εκτιμήσουν και να τα εκμεταλλευτούν, με την καλή έννοια. Άντε, πάμε τώρα να δούμε πως θα "σκοτώσουμε"

τις υπόλοιπες ώρες, μέχρι να χαράξει για τούτους εδώ. Πάμε να με βοηθήσεις, να στεκόμαστε φύλακες-άγγελοι σε κείνους που κοιμούνται στα πεζοδρόμια και ειδικά σε αυτούς που ήταν νοικοκυραίοι και κατέληξαν να ψάχνουν στα σκουπίδια για να φάνε... Άντε κι εσύ, γιαγια-Μαρία, άντε στη δουλειά που σου έχουν αναθέσει και που σε ζηλεύω... Στα παιδιά που προσπαθούν να βγουν από τον πόλεμο των ουσιών... Εσύ που πάντα ήσουν τόσο υπομονετική, είχες μια ανοιχτή αγκαλιά, ένα χαμόγελο, έναν καλό λόγο, εσύ που ξέρεις πώς να δίνεις δύναμη και κουράγιο σε αυτούς που έχουν ανάγκη... Άντε, πάμε..., πάμε... Δεν πρέπει ν' αφήσουμε κανέναν να έρθει στα μέρη μας...

Ο γέρος στο παράθυρο

Πόσα χρόνια... Πόσα όνειρα... Πόσοι αγώνες... Και κατάφερες να “γεράσεις”. Χαρές και λύπες, δώρα και απαξιώσεις, γέλια και δάκρυα, επιτεύξεις και απογοητεύσεις, αγάπες και μνημές, λησμονιές και θύμησες, όλα εναλλάσσονταν όπως η ώρα τη μέρα, η μέρα τη νύχτα, η βδομάδα τον μήνα, ο μήνας το χρόνο κι ο χρόνος τα χρόνια...

Και τώρα στέκεσαι εκεί, στο ξεχαρβαλωμένο -για τους άλλους- παράθυρο, μα για σένα κρύβει από όλους το κονάκι σου, τη ζωή σου, τον πόνο και την πίκρα σου. Πού πήγαν όλοι και σ’ αφήσανε μόνο; Πού πήγε η πατρογονική σου οικογένεια; Και η άλλη, που με τόσο πόνο και αίμα έστησες; Πού πήγαν τα παιδιά, που τα κρατούσες από το χέρι, το πνευματικό και μοναδικό εκείνο χέρι σου και με τα οποία περνοδιάβαινες τη ζωή με τη σοφία που κρύβουν τα νιάτα; Πού πήγαν όλοι εκείνοι που τους χάρισες απλόχερα τη φιλία σου; Πού είναι όλοι όσοι «ευεργετήθηκαν» από τη δοτικότητα σου;

Όλα αυτά τα έχεις κλειδαμπαρώσει μέσα στην καμαρούλα σου, την φτωχική για τους άλλους, μα τόσο πλούσια για σένα. Γεμάτη φωτογραφίες, γράμματα, αφιερώσεις, βιβλία και πάλι βιβλία, χαρτιά χειρόγραφα τακτοποιημένα σε φακέλους, καθένas με τη θεματολογία του,

τακτοποιημένοι στο σεντούκι που χάσκει ορθάνοιχτο, έτοιμο να δεχθεί τα νέα σου γραφήματα, τις τόσο πολύτιμες σκέψεις σου για το πριν, το σήμερα, το αύριο. Λέξεις που παίρνουν σάρκα και οστά, εικόνες, γεύσεις και μυρωδιές. Κι όλα αυτά πίσω από τούτο το παράθυρο...

Το σκηνικό συμπληρώνει ένα κρεβάτι, ένα μικρό τραπέζι με δυο ξύλινες καρέκλες, την πολυθρόνα σου, μια μικρή κουζίνα κι ένα μικρό ψυγείο, ένα μικρό διάδρομο και μια μικρή τουαλέτα. Όλα μικρά, πεντακάθαρα και τακτοποιημένα. Ακόμη και οι ντενεκέδες που φιλοξενούν τους βασιλικούς σου. Και από πίσω η επίσης μικρή αυλή που βλέπει στη θάλασσα. Κι εκεί έχεις φυτέψει με τα δικά σου χέρια τις βελούδινες κόκκινες, σαν αίμα, τριανταφυλλίες με το μεθυστικό τους άρωμα και τον κήπο με τα «απαραίτητα» για την «επαρκή» διατροφή σου... Κάπου εκεί, στη μέση, σχεδόν, στέκεται μια γηραλέα ελιά για «το λαδάκι» σου, όπως λες χρόνια τώρα. Κι ένα ξύλινο τραπέζι με δύο πάνινες πολυθρόνες, για ν' αγναντεύεις τη θάλασσα, μήπως και σου φέρει κάποιον ή κάποια να μοιραστείς τις σκέψεις, την αγάπη, τον έρωτά σου για την ίδια τη ζωή...

Κρατήσου, γέρο μου, κρατήσου, αγαπημένε μου Δάσκαλε. Όπου να 'ναι φτάνω να σου φιλήσω τα χέρια, να σου αφιερώσω το βραβείο μου, να σου αφιερώσω όλα όσα εσύ τόσο απλόχερα μου χάρισες!!! Κρατήσου κι έφτασα...

Κράτα τον παππού ζωντανό

■ εκίνησα να γράφω τον λόγο που ήθελα να
■ κρατήσω τον παππού ζωντανό. Σκέφτηκα
■ πως είναι ο μόνος, μη λέω και υπερβολές,
αλλά συμβάλλει κι εκείνος, που μπορεί να βοηθήσει οικονομικά. Σπουδαίο γεγονός η σύνταξη του παππού! Πετσοκομμένη, αλλά σημαντική! Είναι ένα βοήθημα στην οικογένεια του 2014. Και τι ζητάει ο δόλιος; Ένα πιάτο φαΐ, λίγη κουβέντα, λίγη αγάπη και φροντίδα και όλα τέλεια. Και μήνας μπαίνει, μήνας βγαίνει, να η σύνταξη να πληρώσουμε τα κοινόχρηστα ή να “τσοντάρουμε” στο ρεύμα! Ε, και λίγο χαρτζιλίκι στον καθένα μας! Δεν είναι και κανένα υπέρογκο ποσό, αλλά ένα πεντακοσάριο το μήνα, δεν μας κακοπέφτει! Λίγα από δω, λίγα από κει, να η ακρίβεια, να η τετράωρη απασχόληση, κάτι κάνει κι ο παππούς!

Έτσι είπα να ξεκινήσω, χαριτολογώντας, τάχα μου τάχα μου, με μπόλικη αλήθεια, πολλή πίκρα και μεγάλη αγανάκτηση. Μα για μένα ο παππούς δεν είναι η σύνταξή του. Για μένα ο παππούς είναι ένας ολόκληρος κόσμος. Ένας κόσμος με ιστορίες, γεγονότα, αγάπες και αγώνες.

Πάντα μου άρεσε να τον ακούω, ακόμα και τώρα που ζει στον δικό του υπέροχο κόσμο. Από τότε που

έφυγε η γιαγιά κι έμεινε μονάχος, όπως έλεγε κι ας ήμαστε όλοι γύρω του, μέρα με τη μέρα αποφάσιζε να απομακρύνεται...

Θυμάμαι, όταν διάβαζα, που ήθελε να τα λέω φωναχτά ειδικά την ιστορία.

- Δεν ντρέπονται να γράφουν ψέματα; Δεν ντρέπονται να σας μαθαίνουν τη μισή αλήθεια; Θυμάσαι τότε στο δημοτικό που παίζατε το «Μεγάλο Τσίρκο» του Καμπανέλλη; Αυτή είναι η πραγματική ιστορία μας. Εκεί, με δύο λόγια, που λέει ο λόγος, αυτός ο μεγάλος συγγραφέας και άνθρωπος, παρουσιάζει γλαφυρά την ελληνική ιστορία.

- Παππού, ξέρεις πως από τότε άρχισε να μου αρέσει αυτό το μάθημα;

- Άκουσε, παλικάρι μου. Η ιστορία ενός τόπου δεν είναι ένα απλό μάθημα, αλλά μάθημα ζωής. Όποιος δεν ξέρει την ιστορία του τόπου του, δεν ανήκει σε αυτόν τον τόπο, μήτε σε κανέναν άλλο. Δεν ανήκει πουθενά. Κι αν, μέχρι να φτάσει στην ηλικία μου, δεν προσπαθήσει να πλουτίσει τις γνώσεις του με την ιστορία, τότε απλά πέρασε από τούτη τη ζωή, όπως ένα κουνούπι... Όταν μαθαίνουμε μια ιστορία, αυτόματα βλέπουμε τα λάθη που έχουν γίνει για να τα αποφύγουμε ή τα σωστά για να τα επαναλάβουμε. Τόσο απλά.

Του άρεσε να μιλάει για την δική του εποχή. Παιδί αμούστακο ήταν όταν μπήκε στην Αντίσταση και μετέφερε «ραβασάκια», όπως μου τα έλεγε. Ενήλικας πέρασε κι από την Μακρόνησο, όπου γνώρισε σημαντικούς ανθρώπους. Στην Αντίσταση γνώρισε την πρώτη του αγάπη, που δεν άντεξε στις κακουχίες κι έφυγε νωρίς απ' τη ζωή. Μετά γνώρισε την γιαγιά, που την ήξερε κι

εκείνη από την «αμαρτωλή» δράση του, του στάθηκε στον μισεμό της Έλενας, όπως έλεγαν την κοπέλα. Η γιαγιά τον αγαπούσε κρυφά και δεν είχε μάτια για άλλον. Και με τον καιρό την αγάπησε κι εκείνος. Κυνηγήθηκαν αρκετά, αλλά κατάφεραν να γίνουν σωστοί γονείς και πιο σωστοί παππούδες! Δούλεψαν σκληρά. Τα χέρια και των δύο ήταν ροζιασμένα, μα τόσο απαλά όταν με χάιδευαν!

- Τα ιδανικά είναι τα άρματά σου, όπως και οι γνώσεις σου. Αυτό να μην το ξεχάσεις ποτέ. Και τα ιδανικά δεν δέχονται εκπτώσεις. Μπορεί αυτοί που βρίσκονται στις κεφαλές να μην είναι και ό,τι καλύτερο, αλλά τα πιστεύω μας δεν τα ξεπουλάμε ποτέ. Και να θυμάσαι τούτο: όλα μπορούν να σου τα κλέψουν. Όλα. Εκτός από την γνώση και τα πιστεύω σου.

Αυτές ήταν οι κουβέντες της γιαγιάς, όταν γύριζα από το σχολείο και μέχρι ν' έρθουν οι γονείς μου να πάμε σπίτι. Μου έβαζε να φάω και μου έλεγε ιστορίες. Ήταν από τα παιδιά της Μικρασίας, όπως συνήθιζε να λέει. Από κείνους που δεν έχουν πατρίδα, γιατί όταν ήρθαν, όπως ήρθαν, στην Ελλάδα, δεν τους ήθελε κανείς κοντά του κι ας ήταν πολύ πιο μορφωμένοι.

- Αχ γιαβρί μου, και να ήξερες πόσες ταλαιπωρίες και προδοσίες γευτήκαμε... Μας ξεπούλησαν οι μεγάλοι τούτης της χώρας, αλλά και των Μεγάλων Δυνάμεων. Τα συμφωνήσανε μεταξύ τους και δε νοιάστηκε κανείς τι θ' απογίνουμε τόσες φαμελιές, τόσοι κόποι, τόσες περιουσίες. Ακόμα και τους Έλληνες, Ελλαδίτες στρατιώτες εγκατέλειψαν στο έλεός τους και στο έλεος των Τούρκων, της πείνας και της κακουχίας. Βυζανιάρικο ήμουν, όταν με κίνδυνο της ίδιας της ζωής της η μάνα μου μό-

ρεσε να μπει στη βάρκα, ένα καρυδότσουφλο έλεγε, για να γλυτώσει με άλλες γυναίκες και παιδιά, να περάσουμε απέναντι, στη Μυτιλήνη κι από κει στον Πειραιά. Ντροπή κι εξευτελισμούς δεχθήκαμε. Τον πατέρα μου δεν τον ξαναείδαμε, όπως και πολλούς άντρες τότε... Κάθε οικογένεια είχε και κάποιον να θρηνησει. Τα καταφέραμε, όμως. Ίσως αυτή ήταν κι η αιτία που με τον παππού σου δεν μπορούσε τίποτα να μας λυγίσει. Παλιές καραβάνες στους αγώνες και στην επιβίωση!

Όταν μου μιλούσε η γιαγιά για κείνα τα χρόνια και όπως της τα διηγούταν η μητέρα της, αλλά και τις ιστορίες από άλλες γυναίκες, που έρχονταν κάποιες από το Αϊβαλί, άλλες από την Τραπεζούντα, την Έφεσο, το Αϊδίνι και αλλού, δάκρυζε και το πρόσωπό της σαν να το έκαιγαν πύρινες γλώσσες. Με συνέπαιρνε με όλα αυτά και τις περισσότερες φορές όταν ήμαστε μόνοι μας. Δεν ήθελε να πικραίνει τον παππού, μου έλεγε, όταν έκοβε με μιάς την κουβέντα της, σαν παρουσιαζόταν εκείνος.

- Τι κάθεσαι και λες του παιδιού; Είναι μωρό ακόμα...

- Δεν κάνει κακό να μαθαίνει. Κάποτε, κάπου, μπορεί να του χρειαστούν. Να ξέρει, κιόλας, από πού κρατά κι η σκούφια του.

- Ξέρει και πολύ καλά, μάλιστα! Γιαννιώτης είναι και Γιαννιώτης θα μείνει!

- Ναι, αλλά έχει και φλέβα χρυσού! Εσείς το ασήμι κι εμείς το χρυσό!

- Μα είναι μικρός ακόμα. Έχει καιρό γι' αυτά...

Κι ας ήμουν στην εφηβεία... Εκείνος προσπαθούσε να μου μάθει να αγαπάω τα γράμματα και τις γυναίκες.

- Να θυμάσαι, όπως το έχω πει και στον πατέρα σου, πως την γυναίκα δεν τη χτυπάμε ούτε με τριαντάφυλλο.

Την αγαπάμε και την θαυμάζουμε, γιατί αυτή είναι η δημιουργία. Αυτήν έχει προικίσει η φύση με την μήτρα. Αυτή φέρνει την νέα ζωή. Αυτή κουβαλάει το μέλλον...

Και όταν τελείωνα το γυμνάσιο, λίγο πριν φύγει η γιαγιά, με ξεμονάχιαζε και με ρωτούσε όλο νόημα:

- Υπάρχει καμιά κοπελίτσα που σου αρέσει; Είναι όμορφη; Διαβάζει; Έχει μυαλό ή μόνο καθρέφτη; Μακριά από όσες έχουν μόνο καθρέφτη. Είναι άδειες. Δεν κάνουν για σένα...

Πόσα μου έλεγε... Και τώρα, κάθεσαι εκεί, ασάλευτος, με το βλέμμα χαμένο, στην αγαπημένη του θέση, συνήθως στην μικρή αυλή του. Μένουμε τώρα μαζί, στο πατρικό σπίτι. Και αυτό, γιατί ο γιατρός είχε πει στον πατέρα μου, δύο χρόνια μετά που έφυγε η γιαγιά κι ο παππούς άρχισε να "χάνεται", πως θα ήταν καλύτερα να μην αλλάξει περιβάλλον. Είχε αρχίσει σιγά σιγά να παρυσιάζει απώλεια μνήμης και να πετάγεται τη νύχτα με φωνές, μουσκεμένος στον ιδρώτα κι "ετοιμοπόλεμος".

Για μένα ο παππούς είναι όλος ο κόσμος, όλη η ιστορία, όλη μου η γνώση...

Η τσιγγάνα

Κι ήμουν εκεί. Καθισμένη στην άκρη. Στο πεζούλι της μαρμάρινης σκάλας. Ώρες περίμενα. Με κοίταζαν περίεργα, μα δε μ' ένοιαζε. Ήξεραν τη φάρα μου, και πάλι δε μ' ένοιαζε.

- Βρωμοτσιγγάνα...!, είπε ο επιστάτης, περνώντας από μπροστά μου.

Και πάλι δε μ' ένοιαζε. Ο ήλιος ήταν δυνατός, με έκαιγε, αλλά καιγόμουν από την αγωνία, ο ήλιος θα με πείραζε;

Στο μεγάλο σπίτι οι ετοιμασίες για το μεγάλο γλέντι βρίσκονταν στο αποκορύφωμά τους. Οι γυναίκες έφερναν όλα τα καλούδια, ο αγέρας σκορπούσε τις μυρωδιές από τα φαγητά που μπερδεύονταν με τις ευωδιές της φύσης. Ρουφούσα τον αέρα με όλη μου τη δύναμη. Οι άντρες είχαν φορέσει τα καλά τους, είχαν στρώσει τα τραπέζια έξω και περίμεναν τους καλεσμένους, που είχαν αρχίσει να έρχονται σιγά σιγά.

- Σε παρακαλώ, μην έρθεις..., μου είχες πει χθες το βράδυ.

Χθες το βράδυ... Εκεί, πίσω από το μαντρότοιχο, κάτω από τα δέντρα και πάνω στο γρασίδι που νότιζε από την υγρασία και δίπλα στις τριανταφυλλιές που μοσχοβολούσαν! Ναι, εκεί που πρωτοσυναντηθήκαμε, εκεί

που ενώσαμε για πρώτη φορά τα χείλη μας σ' εκείνο το καυτό φιλή, που μέχρι σήμερα καίει τα σωθικά μου! Εκεί που συναντήθηκαν για πρώτη φορά και τα κορμιά μας, κάτω από το ολόγιομο φεγγάρι και τα άστρα που τρεμόπαιζαν, όπως έτρεμα κι εγώ μέσα στην αγκαλιά σου.

Ξέγνοιαστη παιδούλα ήμουν, τότε, θυμάσαι; Τότε που παίζαμε στην ακρολιμνιά, που με κυνηγούσες να με βρέξεις, τότε που η μητέρα κι ο πατέρας μου έρχονταν στο μεγάλο σπίτι, εκείνη για να πλύνει κι εκείνος για να περιποιηθεί τον κήπο με τις τριανταφυλλιές...

- Μόνο ο Στέλιος ξέρει να τις κλαδεύει σωστά, έλεγε η γιαγιά σου και ήθελε μόνον εκείνον. Και μονάχα στα χέρια της Μαρίας τα ασπρόρουχα λαμποκοπάνε..., έλεγε για τη μάνα μου.

Και θυμάμαι, όταν σου έφερναν να φας, πάντα η «γιαγιά» είχε κάτι και για μένα. Με αγαπούσε, όπως την αγαπούσα κι εγώ κι όταν έφυγε, πόνεσα σαν να είχα χάσει τη δική μου γιαγιά...

Μετά μεγαλώσαμε, εσύ έφυγες για να σπουδάσεις... Θυμάσαι που μου μαθαίνατε με τη γιαγιά να γράφω και να διαβάζω; Χάρη σε σας τους δυο μπορώ και διαβάζω όλα αυτά τα βιβλία που μου είχε αφήσει στη διαθήκη της. Σα να ήθελε να με υποχρεώσει να «μορφωθώ», όπως μου έλεγε... Σχολείο δεν πήγα, αλλά ξέρω τόσα πολλά και σας το χρωστάω!

Και όταν έφυγες για τις σπουδές σου, μου έγραφες και μου έστελνες και φωτογραφίες κι εγώ καμάρωνα για σένα! Και σε περίμενα..., όπως και τώρα...

Από τότε που γύρισες, όμως, οι δικοί σου δεν καλόβλεπαν τη φιλία μας και μπορεί να φταίνε εκείνοι που «ανακαλύψαμε» πόσο αγαπιόμαστε. Μόλις βάλαν τους

περιορισμούς, σε σένα περισσότερο, πως δεν έχεις πια καμία δουλειά μαζί μου, πως είναι ντροπή να μας βλέπουν μαζί, τότε κατάλαβες πως δεν μπορούσες να τους υπακούσεις και τότε ήταν που μου έδωσες το πρώτο εκείνο φιλί..., γιατί εγώ σ' αγαπούσα από τότε που ήμασταν παιδιά...

Και σε ετοιμάζουν για γαμπρό, γι' αυτό και όλες αυτές οι ετοιμασίες. Θα έρθει η νύφη με την οικογένειά της για να κλείσει η «συμφωνία», όπως μου έλεγες ειρωνικά...

- Δε θα τους κάνω το χατίρι, μου είπες. Περίμενε και θα δεις τι τους περιμένει... και γελούσε όλο σου το πρόσωπο και φωτιζόταν σαν τον υπέρλαμπρο ήλιο... Μόνο, σε παρακαλώ, μην εμφανιστείς εσύ. Δεν πρέπει να σε δουν. Έχω το λόγο μου...

Κι εγώ δεν άντεξα και ήρθα. Και περίμενα εκεί, παράμερα, να σε δω, έστω, από μακριά, να χορτάσουν τα μάτια μου την όμορφη θωριά σου... Ήθελα να ξέρεις πως είμαι μαζί σου σε ό,τι αποφασίσεις. Ακόμη και να δεχόσουν αυτό το γάμο, πάλι δε θα μ' ένοιαζε, γιατί εκείνο που ήθελα από πάντα ήταν να είσαι εσύ χαρούμενος κι ευτυχισμένος, έστω και χώρια μου...

Και σαν πέρασαν οι ώρες και ο κόσμος είχε μαζευτεί, οι μουσικές στόλιζαν το όμορφο τοπίο, τα φαγητά πηγαινοέρχονταν, γέλια, χαρές, χοροί και τραγούδια, ξάφνου σιωπάζουν όλα. Σαν να είχε σταματήσει για λίγο ο χρόνος και αμέσως μετά φωνές θυμωμένες, αυτοκίνητα να φεύγουν, ο χώρος που πριν λίγο έσφυζε από ζωντάνια έμεινε σιωπηλός, λες και πλάκωσε μαύρο σύννεφο και σκοτείνιασαν όλα. Κι εμένα η καρδιά μου έτοιμη να ξεπεταρίσει από το στέρνο. Δε σε έβλεπα πουθενά.

Μόνο τη μητέρα σου είδα κάποια στιγμή, υποβασταζόμενη από τον πατέρα σου, ν' ανεβαίνουν τη σκάλα κι εσύ πουθενά...

Είχε πια σουρουπώσει για τα καλά, όταν κίνησα να φύγω, μα τα πόδια μου δεν υπάκουαν στις εντολές. Πρέπει να σωριάστηκα, γιατί όταν συνήλθα βρισκόμουν στην αγκαλιά σου και νόμιζα πως είχα ζήσει έναν εφιάλτη...

- Όλα τελείωσαν, αγάπη μου..., μου ψιθύρισες. Τώρα είμαστε ελεύθεροι. Αύριο θα κάνουμε το γάμο μας, τα έχω κανονίσει όλα και σε μια βδομάδα φεύγουμε...

Πενήντα χρόνια ζήσαμε μαζί, εκεί, στη φιλόξενη Αφρική, με σένα να γιατροπορεύεις ιθαγενείς και ξένους κι εγώ να είμαι η κυρία, η αδελφή, η αγκαλιά που μπορεί να είχαν ανάγκη. Κοντά σου έζησα όσα θα ζούσε άλλη σε πολλές ζωές, σ' αγάπησα και σ' αγαπώ κι ας μην καταλαβαίνεις τι σου λέω. Μετά από κείνον τον πυρετό που σε ταλαιπώρησε για μέρες, που έπαιζες με το θάνατο ζάρια, ξαφνικά όλα άλλαξαν. Τότε οι γιατροί του νοσοκομείου που εσύ ίδρυσες, με παρότρυναν ν' αλλάξεις περιβάλλον. Έτσι σ' έφερα πίσω στο πατρογονικό σου, μήπως και θυμηθείς κάτι από τα παλιά... Καθόμαστε στα μαρμάρινα σκαλοπάτια και το μόνο που θυμάσαι είναι να μ' αγαπάς. Με κοιτάς στα μάτια, μου σφίγγεις το χέρι και κάθε τόσο μου ψιθυρίζεις «σ' αγαπώ»...

Το πρώτο τίκι-τακ της καρδιάς

Βρισκόμαστε στη δεκαετία του '60. Σ' ένα μικτό εκπαιδευτικό συγκρότημα με Δημοτικό Σχολείο, εξατάξιο Γυμνάσιο, αλλά και οικοτροφείο, που φιλοξενούσε παιδιά των οποίων οι γονείς ή ήταν πολυάσχολοι ή έμεναν σε άλλη πόλη. Είναι η πρώτη μέρα της σχολικής χρονιάς και έχουν έρθει καινούρια παιδιά. Άλλα είναι φοβισμένα, άλλα δείχνουν πως δε νοιάζονται, ενώ οι παλαιότεροι προσπαθούν οι μεν μεγαλύτεροι να προστατέψουν τους μικρότερους και οι άλλοι που «πρέπει» να διατηρήσουν την υπεροχή τους στην κοινότητα αυτή.

Εκείνη -παλιά караβάνα, μια και βρίσκεται εκεί τα δύο τελευταία χρόνια και απολαμβάνει την ιδιαίτερη φροντίδα των μεγαλύτερων- κι εκείνος άρτι αφιχθείς για να μαθητεύσει στο Γυμνάσιο. Εκείνη στην ΣΤ' του Δημοτικού, ένα ατίθασο πλάσμα, που παίζει περισσότερο με τα αγόρια, από βώλους μέχρι κλέφτες κι αστυνομικούς και καμιά φορά μπλέκεται και σε καβγάδες για να υπερασπιστεί κάποιον αδύναμο. Δε φοβάται να χτυπηθεί ακόμα και με τις μικρές γροθιές της. Εκείνος, ένα όμορφο παλικάρακι, καστανόξανθο με γαλανά μάτια και με έκφραση με ολίγη από αυθάδεια, γνωρίζοντας πόσο αρέσει στα κορίτσια.

«Μαργαρίτα, ο Απόλλωνας σου ζητάει να τα φτιάξεις» της είπε μια φίλη της που πήγαινε κι εκείνη στην Α' Γυμνασίου, μια μέρα στα τέλη του Οκτώβρη.

«Τι να φτιάξουμε;» απόρησε εκείνη, φτύνοντας την παλάμη της για να καθαρίσει τα αίματα από το γόνατό της, που μόλις είχε χτυπήσει στο σκάμμα.

«Δεν καταλαβαίνεις;» την κοίταξε με νόημα και της έδειξε τον υποψήφιο με νεύμα.

«Τι να καταλάβω; Αφού δεν κάνουμε παρέα και δε χαλάσαμε τίποτα. Τι να φτιάξουμε;» απορροφημένη η Μαργαρίτα στο άλμα που πηδούσε η Σπυριδούλα, η καλύτερη αθλήτρια του σχολείου.

«Βρε βλάκα, θέλει να γίνεις το κορίτσι του...»

«Χα, χα, χα! Τι να γίνω; Το κορίτσι του; Και γιατί να γίνω το δικό του; Φύγε τώρα, φύγε, ήρθε η σειρά μου να πηδήξω» είπε και τινάζοντας πίσω τα μαλλιά της που ήταν πιασμένα σε αλογοουρά, στάθηκε, έκλεισε τα μάτια, πήρε βαθιά ανάσα, πήρε φόρα και άρχισε να τρέχει...

Το άλμα της ήταν πολύ καλό. Είχε περάσει τη Σπυριδούλα πέντε ολόκληρους πόντους τούτη τη φορά! Τη Σπυριδούλα, που ήταν και μεγαλύτερή της δύο χρόνια και που για αυτή τους την αναμέτρηση -υπήρχαν και άλλες σε άλλα αγωνίσματα, είχε μαζευτεί όλη σχεδόν η κοινότητα του συγκροτήματος και χειροκροτούσαν. Τα δύο κορίτσια αγκαλιάστηκαν και όταν ο γυμναστής τους είπε να ξεκουραστούν και να πάνε στα πολύζυγα, κοιτάχτηκαν πονηρά και χαρούμενα. Εκεί και οι δύο μεγαλουργούσαν, αλλά περισσότερο η μεγαλύτερη που είχε ένα λαστιχένιο σώμα. Ακόμα και τα δάχτυλα των χεριών της, σαν να μην είχαν κόκαλα, σαν να ήταν από

πλαστελίνη. Σε αυτό υστερούσε η Μαργαρίτα, αλλά έκανε ό,τι μπορούσε να αντιγράψει τις ασκήσεις-εκτελέσεις της Σπυριδούλας. Πάλι χειροκροτήματα, επευφημίες, караμέλες που τους μοίρασε ο γυμναστής για επιβράβευση, καθώς οι δύο “αθλήτριες” αγκαλιασμένες πήγαιναν τώρα η καθεμιά με τις φιλενάδες της...

Το βράδυ, λίγο πριν πάνε για ύπνο, η Δέσποινα -η “προξενήτρα”- ρώτησε πάλι τη Μαργαρίτα, τι να απαντήσει στον Απόλλωνα.

«Άσε με τώρα, νυστάζω. Αύριο θα τα πούμε» και γύρισε από την άλλη, πήρε το μαξιλάρι της αγκαλιά κι αποκοιμήθηκε.

Την άλλη μέρα το πρωί, πριν μπουν στις τάξεις τους, η Δέσποινα ξαναρώτησε τη Μαργαρίτα, αφού της είπε πως πολλά κορίτσια θα την ζήλευαν, μια και ο Απόλλωνας διάλεξε εκείνη. Σαν να περίμενε ν’ ακούσει αυτή την “πρόκληση”, γύρισε και της είπε «Ναι».

Από κείνη την ώρα κάτι άλλαξε σε αυτό το ατίθασο πλάσμα. Στα διαλείμματα, που μαζεύονταν όλα τα παιδιά στον τεράστιο αυλόγυρο του συγκροτήματος, έψαχνε το βλέμμα του, όπως κι εκείνος το δικό της. Σαν συναντιόνταν οι ματιές τους, ένοιωθε να καίγονται τα μάγουλά της, ντρεπόταν γι’ αυτό το πρωτόγνωρο συναίσθημα που ένοιωθε. Άρχισε να προσέχει περισσότερο την εμφάνισή της. Αντί να φορά το καρό παντελόνι της με τη λουλουδάτη μπλούζα, φρόντιζε να φορά μια μονόχρωμη, για να είναι πιο “θηλυκό”. Και στα παιχνίδια της με τα αγόρια, τώρα πια, προσπαθούσε να μη μαλώνει και να μην πιάνεται στα χέρια μαζί τους.

«Πάρε...» της είπε κρυφά η Δέσποινα μετά από δυο μέρες και της έχωσε στο χέρι ένα χαρτί από τετράδιο,

χιλιοδιπλωμένο.

«Τι είναι αυτό;»

«Από τον Απόλλωνα για σένα. Μόνο πρόσεξε μη σου το πιάσει κανένας δάσκαλος» της είπε συνωμοτικά.

Η Μαργαρίτα, δίχως να χάσει καιρό, έτρεξε στις τουαλέτες, άνοιξε το χαρτί και διάβασε «Σ' αγαπώ». Πεταλούδες και λαμπάκια έβλεπαν τα μάτια της. Η καρδιά της νόμιζε πως θα ξεφύγει από το στέρνο της, όταν άκουσε το κουδούνι που καλούσε να παιδιά να μπουν στις τάξεις τους. Τσαλάκωσε το χαρτί κι από το φόβο της, το έβαλε στο στόμα και άρχισε να το μασά...

Το μεσημέρι, την ώρα του φαγητού, τη ρώτησε η Δέσποινα αν είχε να της δώσει κάτι για τον Απόλλωνα.

«Τι να του δώσω, δηλαδή;»

«Δε θα του απαντήσεις σε αυτό που σου έστειλε; Αλήθεια, τι σου έγραφε;»

«Πως με αγαπάει!!!» είπε μ' ένα φωτεινό χαμόγελο.

«Ωραία! Κι εσύ; Δε θα του απαντήσεις; Δε θα του πεις ότι τον αγαπάς κι εσύ;»

«Θα το σκεφτώ...»

Πέρασαν μέρες. Δεν ήξερε τι να κάνει. Δεν ήξερε τι ήταν αυτό που ένοιωθε. Έτσι είναι η αγάπη; Αυτό που βλέπουν στις ταινίες, όταν αγαπιούνται οι μεγάλοι, έτσι νοιώθουν; Όπως εκείνη όταν την κοιτάζει; Αν είναι έτσι, άρα κι εκείνη τον αγαπάει!!!

Κι έτσι άρχισαν να πηγαινοέρχονται τα ραβασάκια. Πότε της έγραφε πόσο όμορφη ήταν, άλλοτε την επιβράβευε για τις επιδόσεις της στη γυμναστική, μια άλλη φορά πως χάρηκε που κέρδισε στους βόλους ένα συμμαθητή της... Κι εκείνη του απαντούσε πως άκουγε τα κορίτσια να μιλάνε για κείνον με τα πιο κολακευτικά

λόγια, πως άρεσε σε πολλές, μα εκείνη ήταν χαρούμενη και τυχερή, αφού εκείνος ήθελε εκείνη ανάμεσα σε τόσα και τόσο όμορφα κορίτσια...

Και το Πάσχα, μετά την Ανάσταση, εκεί, στο προαύλιο της εκκλησίας που ήταν μαζεμένα όλα τα παιδιά και ανταλλάσσανε φιλιά μαζί και με τους δασκάλους ή και τους συγγενείς τους, εκείνος έσκυψε και τη φίλησε στο μάγουλο! Η Μαργαρίτα δεν πρόλαβε ν' ανταποδώσει. Είχε μείνει ακίνητη κι ένοιωθε το μάγουλό της να βγάζει φωτιές... Έτσι αποχαιρετίστηκαν για τις διακοπές και όταν άνοιξαν πάλι τα σχολεία, εκείνος της έστειλε πάλι ένα ραβασάκι, στο οποίο της έλεγε πόσο του είχε λείψει αυτές τις μέρες...

Πέρασε η χρονιά χωρίς να το καταλάβουν κι ο καθένας, όπως και όλα τα παιδιά, έφυγαν για τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Η Μαργαρίτα ονειρευόταν την ημέρα που θα άνοιγαν τα σχολεία και θα έβλεπε ξανά τον Απόλλωνα. Θα του έλεγε, δι' αλληλογραφίας πάντα, πόσο τον σκεφτόταν όλον αυτό τον καιρό και πόσο χαρούμενη ήταν που θα πήγαινε κι εκείνη στο γυμνάσιο και θα είχαν να μοιραστούν πολλά, όσο αφορά και στα μαθήματα και τους καθηγητές. Άρχισε να προσέχει περισσότερο την εμφάνισή της, ζήτησε από τη μητέρα της να της πάρει όμορφα ρούχα και παπούτσια, κορδέλες για τα μαλλιά, καινούρια τσάντα. Ήθελε όλα πάνω της να είναι τέλεια. Ήθελε να γίνει όμορφη, να αρέσει ακόμη περισσότερο στον Απόλλωνα.

Και η μέρα της έναρξης της σχολικής χρονιάς έφτασε. Η Μαργαρίτα από τις πρώτες βρέθηκε στο οικοτροφείο και περίμενε πότε θα έρθουν τα παιδιά από τις άλλες πόλεις. Και ήρθαν. Και ήρθε και ο Απόλλωνας.

Και περίμενε η Μαργαρίτα τη ματιά του, αλλά εκείνος δεν είχε πια μάτια για κείνη, αλλά για κάποια άλλη, που ήταν από την ίδια πόλη. Για μέρες δεν ήθελε ούτε σχολείο να πάει, μήτε στην τραπεζαρία να κατέβει, όπου τρώγαν όλοι μαζί. Και δεν έφτανε η απόρριψη του Απόλλωνα, αλλά κι η Δέσποινα δεν έκανε πια παρέα μαζί της.

Της πήρε ένα μήνα για να πάρει την απόφαση πως έπρεπε να σταματήσει να ασχολείται πια μαζί του και να συνεχίσει το σχολείο και όλα όσα έκανε μέχρι την ημέρα που ο Απόλλωνας της ζήτησε να γίνει το κορίτσι του. Άρχισε να γίνεται πιο επιμελής και ιδιαίτερα στα μαθηματικά που τη βοηθούσαν στη λογική, και στα αγωνίσματα έδινε όλη της τη ζωή, όλη της τη ζωντάνια. Ο ανταγωνισμός με τη Σπυριδούλα συνεχιζόταν, αλλά πάντοτε πιάνονταν, άσχετα με το αποτέλεσμα, αγκαλιά και συνεννοούνταν ποια θα ήταν η επόμενη αναμέτρησή τους!

Τα χρόνια πέρασαν. Υπήρξαν και άλλα αγόρια που θέλησαν να είναι η Μαργαρίτα το κορίτσι τους, μα εκείνη, κρυφά μεν, δεν είχε μάτια για άλλον. Και όταν αποφοίτησε ο Απόλλωνας από το εξατάξιο Γυμνάσιο κι έφυγε για να σπουδάσει, τότε εκείνη “απελευθερώθηκε”. Είχε μεγαλώσει κιόλας και είχε γίνει μια συμπαθητική κοπέλα, και δημιούργησε δεσμό μ’ ένα συμμαθητή της. Και αυτή η “ιστορία” έληξε “άδοξα”, αφού γι’ αλλού ξεκίνησε εκείνος και γι’ αλλού η Μαργαρίτα.

Θα είχαν περάσει δέκα χρόνια περίπου, από την ημέρα που είχε γίνει η Μαργαρίτα το κορίτσι του Απόλλωνα, όταν συναντήθηκαν τυχαία σε μία συγκέντρωση

του σχολείου τους. Εκείνη εργαζόταν σε μια μεγάλη εταιρία κι εκείνος, πέραν του ότι είχε τελειώσει τις σπουδές του, ηλεκτρολόγος-μηχανολόγος, είχε δική του επιχείρηση και είχε κάνει κι ένα καλό γάμο. Όλοι, τα τότε παιδιά, ήταν πολύ συγκινημένοι από τούτη τη συνάντηση και περισσότερο όσοι είχαν κάποιους εφηβικούς δεσμούς. Υπήρξαν και ζευγάρια που ξεκίνησαν από τα μικρά τους και τώρα ήταν παντρεμένοι κι ευτυχισμένοι.

«Θα κανονίσουμε να ξαναβρεθούμε;» ρώτησε ο Απόλλων τη Μαργαρίτα την ώρα που τη χαιρετούσε γιατί έπρεπε να φύγει.

«Ναι. Γιατί όχι...»

«Σύμφωνοι. Θα σε πάρω αύριο τηλέφωνο, για να συνεννοηθούμε...»

Πράγματι, την άλλη μέρα, μετά το σχόλασμά της, την περίμενε ο Απόλλωνας έξω από το γραφείο της για να πάνε για φαγητό. Κατευθύνθηκαν παραθαλάσσια, ανέλαβε εκείνος να μαντέψει τι θα της άρεσε, έφαγαν, ήπιαν, θυμήθηκαν το σχολείο τους, συμμαθητές και φίλους...

«Ξέρεις πώς σε αποκαλώ όλα αυτά τα χρόνια;» του είπε γελώντας, όταν είδε την απορία στα μάτια του, καθώς έπιναν τον καφέ τους δίπλα στο κύμα. «Το πρώτο τίκι-τακ της καρδιάς μου!!!»

«Ξέρεις τι με εκπλήσσει σε σένα;» την κοίταξε κατάματα και της έπιασε τα δυο της χέρια στα δικά του. «Δεν έχεις αλλάξει καθόλου. Σαν χαρακτήρας εννοώ. Μιλάς καθαρά και σταράτα, χωρίς να σε νοιάζει και πολύ τι θα σκεφτεί ο άλλος».

«Χαίρομαι. Προσπάθησα να διατηρήσω και να κα-

λυτερέψω τον χαρακτήρα μου χωρίς να κάνω εκπλώσεις. Μπορεί να νομίζουν κάποιοι ότι είναι σε βάρος μου, εγώ νοιώθω, όμως, καλά με τον εαυτό μου κι αυτό μετράει περισσότερο απ' όλα!»

Κι εκεί που κουβέντιαζαν για διάφορα και ο ήλιος είχε πάρει το δρόμο του για τη δύση, σκύβει στο αυτί της και της ψιθυρίζει:

«Και τώρα πού θέλεις να πάμε; Σε ξενοδοχείο ή στο σπίτι σου;»

Η Μαργαρίτα τον κοιτάζει σαστισμένη. Χθες ακόμα έμαθε πως ήταν παντρεμένος, από το μεσημέρι που είναι μαζί δεν αναφέρθηκε διόλου στο γάμο του και όταν εκείνη, βλέποντας πως οι ώρες περνούσαν -ευχάριστα μεν- τον ρώτησε μήπως δημιουργηθεί πρόβλημα στο σπίτι του, εννοώντας τη γυναίκα του, εκείνος της απάντησε πως δεν υπάρχει κανένα τέτοιο θέμα. Και τώρα; Τι κουβέντα ήταν αυτή που ξεστόμισε; Ποιος του έδωσε το δικαίωμα να την προσβάλει με αυτό τον τρόπο; Τι έπρεπε να κάνει;

«Άκου να σου πω και να σου ξεκαθαρίσω κάτι μια και για πάντα, Απόλλωνα. Το ότι είσαι το πρώτο τίκι-τακ της καρδιάς μου, δε σημαίνει ότι είσαι και το τελευταίο. Μπορεί αυτή την περίοδο, όπως σου είπα, να μην έχω κάποια σχέση, αυτό, όμως, δε σημαίνει πως θα γίνω το τρίτο πρόσωπο! Γνωρίζοντας, λοιπόν, το χαρακτήρα μου, όπως είπαμε και πριν, δε θα έπρεπε ούτε καν να σκεφτείς να με προσβάλεις με αυτό τον τρόπο. Τελικά, λυπάμαι που ξανασυναντηθήκαμε, λυπάμαι που δέχτηκα να περάσουμε όλες αυτές τις ώρες μαζί. Νόμιζα πως σου άρεσε η συντροφιά μου, που θυμηθήκαμε τα χρόνια τα παιδικά και της εφηβείας, αλλά εσύ από την

αρχή, φαίνεται, πως είχες αλλού το νου σου...»

Σηκώθηκε, έβγαλε από την τσάντα της κάποια χρήματα, τα ακούμπησε στο τραπέζι και φεύγοντας του είπε:

«Αυτά είναι για να μην πεις ότι με τάισες και με πότισες. Αντίο, Απόλλωνα» και έφυγε.

Ο Απόλλων έμεινε για ώρα στη θέση του, χωρίς να μπορέσει ν' αρθρώσει λέξη και να καταλάβει τι του συνέβαινε. Πρώτη φορά στη ζωή του, γιατί είχε κατά καιρούς εξωσυζυγικές κι επιπόλαιες σχέσεις, του φέρθηκαν με αυτό τον τρόπο. Πώς μπόρεσε, αλήθεια, να σκεφτεί και να ξεστομίσει αυτή την κουβέντα στην Μαργαρίτα; Ήταν τυχερός που δεν του πέταξε ό,τι υπήρχε πάνω στο τραπέζι, να τον κάνει και ρεζίλι. Η αλήθεια είναι πως ήταν το απωθημένο του αυτό το "κορίτσι" και με τη συμπεριφορά της αυτή θα εξακολουθούσε να είναι...

Ο τυφλός

Πάνε χρόνια, παιδί ακόμα, που ένοιωθα τόσο δυστυχισμένος. Γεννήθηκα με μερική «αναπηρία». Από τις πρώτες μέρες της ζωής μου, οι γονείς μου διαπίστωσαν ότι δεν «εστίαζα». Τρέξαν σε γιατρούς, υποβλήθηκα σε επεμβάσεις, φορούσα γυαλιά με χοντρούς φακούς, που με τον καιρό έγιναν “λεπτοί” -γινόταν ειδική επεξεργασία- για να μην αλλοιωθούν τα χαρακτηριστικά μου, όπως έλεγαν. Στο σχολείο, αλλά και στο σπίτι, συχνά-πυκνά έπεφτα. Τα γόνατα ήταν ματωμένα τις περισσότερες φορές, όπως και στα περισσότερα παιδιά που δεν είχαν το δικό μου πρόβλημα. Τα πρώτα χρόνια με κορόιδευαν, φωνάζοντάς με «γυαλάκια» και εγώ γύριζα σπίτι μου κλαίγοντας.

- Τι στενοχωριέσαι; μου έλεγε η μαμά μου. Δεν είπαμε ότι τα όμορφα πράγματα τα βάζουμε σε βιτρίνα για να μη χαλάνε και να τα καμαρώνουμε;

Η αλήθεια είναι, όπως μου έλεγαν πολλές φορές άλλωστε, πως έχω ωραία μάτια. Ναι, το χρώμα τους είναι καστανό με πράσινες ανταύγειες και σαν μελαχρινός, οι βλεφαρίδες μου κατάμαυρες και πυκνές. Μάλιστα τα κορίτσια της ηλικίας μου με ρωτούσαν, πειράζοντάς με, αν τις βάφω!!!

Οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριάς μου από το δη-

μοτικό με είχαν συνηθίσει, αλλά στο γυμνάσιο και το λύκειο αντιμετώπισα θέματα με τα άλλα παιδιά που ήρθαν από άλλα σχολεία. Τότε κατάλαβα και την εκτίμηση, αλλά και την αγάπη που είχα από τους παλιούς μου συμμαθητές. Και ένας από τους λόγους, μπορώ να το καταλάβω τώρα πια, ήταν οι κατακτήσεις μου στα κορίτσια. Προσπαθούσα να μην υστερώ στα παιχνίδια και τα πειράγματα, για να μην πω πως ήμουν από τους πρωτεργάτες στις φάρσες και τις πλάκες.

Κύλησαν τα σχολικά χρόνια όμορφα, μπήκα στο πανεπιστήμιο -ήθελα να σπουδάσω νομική- κι ένα καλοκαίρι, μετά από ένα «ελαφρύ» τραυματισμό, έχασα τελείως το φως μου. Δεν το έβαλα, όμως, κάτω. Με βοήθησαν πολύ οι γονείς και οι φίλοι σ' αυτό. Άρχισα να μαθαίνω ξανά το βου-α-βα με τη μέθοδο Μπράιγ. Στην αρχή δυσκολεύτηκα, αλλά ήθελα τόσο πολύ να τελειώσω, που δεν άφηνα τίποτα να μπει εμπόδιο στο όνειρό μου.

Δε θέλω να σας πω για τη ζωή μου, δεν είναι αυτός ο σκοπός μου. Αυτό που θέλω να σας πω, είναι πώς βλέπω τώρα πια. Βλέπω με τη μύτη, με τα αυτιά, με τα χέρια και τα πόδια, αλλά κυριότερα, βλέπω με την ψυχή. Δεν ήταν εύκολο, καθόλου μάλιστα. Στις αρχές εκνευρίζομαι, με αποτέλεσμα ν' αποπροσανατολίζομαι, να χάνω την ψυχραιμία μου και να πρέπει να αρχίζω από την αρχή. Έτσι έβαλα τα μεγάλα μέσα: την ηρεμία. Ναι, ναι, αλήθεια λέω. Έμαθα να τιθασεύω το *είναι* μου και να αφήνω τις αισθήσεις μου να κάνουν τη δουλειά τους. Μαζεύτηκαν, λοιπόν, αυτές και αποφάσισαν να βοηθήσουν. Η μύτη με τα αυτιά, τα χέρια με τα πόδια, το δέρμα κι η ψυχή, όλα μαζί, έκαναν καλή δουλειά.

Μπορώ να μυρίζω το χώρο, να μυρίζω το σώμα. Πριν ακόμα ακούσω φωνή, ξέρω αν είναι άντρας ή γυναίκα. Ακούω τους θορύβους, ακούω τον ήχο της φωνής, τη χροιά της, ακούω τις νότες, ακόμα και τις σιωπές. Αχ, αυτές οι σιωπές... Τις περισσότερες φορές λένε τόσα πολλά, που σε ξεκουφαίνουν... Από τη φωνή καταλαβαίνω γιατί και πώς λέει ο καθένας το καθετί. Όταν βρίσκω κάποιο εμπόδιο, θέλω να το ψηλαφήσω, να «δω» το σχήμα και το υλικό του. Αγγίζω τα σώματα. Πόσα λένε κι αυτά. Νοιώθω τη ζέστη ή την παγωνιά. Από τον τρόπο που θα με ακουμπήσει ένα χέρι, αισθάνομαι την αλήθεια ή το ψέμα του. Και πάνω από όλα, προσπαθώ ν' ακούω τις ψυχές. Ν' ακούω αυτά που δε λένε τα στόματα. Για να τα καταφέρω όλα αυτά, όμως, πρέπει να είμαι ήρεμος. Πρέπει να μπορώ να τα αποκρυπτογραφώ και να τα "διαβάζω".

Κάπως έτσι είχε συμβεί και με μια υπόθεση φόνου, από τις πρώτες που μου είχε αναθέσει το γραφείο -δικηγορικό από τα μεγαλύτερα- με το οποίο συνεργαζόμουν. Όλα τα στοιχεία έδειχναν τον κατηγορούμενο σαν ένοχο. Από την πρώτη φορά που τον συνάντησα, από το άγγιγμά του, "είδα" πως δεν ήταν εκείνος ο δράστης. Όταν αρχίσαμε να μιλάμε, στις απαντήσεις του ήταν πολύ φειδωλός. Προσπαθούσε να είναι ακριβής, αλλά δεν με έπειθε για την ενοχή του. Κάτι έπρεπε να κάνω για να αποδείξω την αθωότητά του. Δεχόταν σιωπηλός όλο αυτό που του συνέβαινε. Ήμουν βέβαιος πως γνώριζε τον ένοχο, αλλά δεν τον καταμαρτυρούσε.

- Το "βλέπω", το ξέρω ότι δεν είναι αυτός ο δράστης, έλεγα και ξανάλεγα στο γραφείο.

- Τα στοιχεία είναι όλα εναντίον του, επέμεναν όλοι.

- Πρέπει να βρω έναν τρόπο. Αρνείται να βοηθήσει ο ίδιος τον εαυτό του. Είναι αμαρτία να βρεθεί στη φυλακή για κάτι που δεν έχει κάνει...

Το είχα πει και στον ίδιο. Τον είχα πιέσει να μου πει την αλήθεια, μα αρνιόταν πεισματικά. Και, ευτυχώς, λίγο πριν τη δίκη, ο πραγματικός ένοχος -που δεν ήταν άλλος από τον πατέρα του- δεν άντεξε το βάρος της συνείδησής του και ομολόγησε.

Η τυφλότητά μου μ' έχει βοηθήσει πολύ στη δουλειά μου. Με κάνει να γνωρίζω και ν' αναγνωρίζω τους ανθρώπους. Με έχει βοηθήσει και στις διαπροσωπικές και επαγγελματικές μου σχέσεις, αλλά και στις πολύ προσωπικές, όπως με τη γυναίκα μου την Ελένη. Είμαστε συνάδελφοι και γνωριστήκαμε στις αίθουσες των δικαστηρίων.

Ήμαστε αντίδικοι σε μία υπόθεση. Μετά την ολοκλήρωση της δίκης, εκείνη μου ζήτησε να συναντηθούμε. Ζητούσε τη βοήθειά μου για μια υπόθεση διαζυγίου. Φαινόταν απλή υπόθεση, αλλά υπήρχε ένα παιδί στη μέση. Η Ελένη δεν μπορούσε να αποφασίσει αν την επιμέλεια του παιδιού έπρεπε να πάρει ο πατέρας, του οποίου ήταν συνήγορος, ή η μητέρα. Πίστευε στη «διαίθησή μου», όπως μου έλεγε και στην αλήθεια μου. Είχε τις αμφιβολίες της για τον πελάτη της και τα όσα καταμαρτυρούσε στη μητέρα και δεν ήθελε να είναι εκείνη η αιτία να παρθεί μια λανθασμένη απόφαση...

Από την πρώτη μας συνάντηση ένοιωσα δύο καταστάσεις να συγκρούονται μέσα της: εκτίμηση και οίκτος. Το δεύτερο με στενοχώρησε, γιατί, δεν το κρύβω, η μυρωδιά που εξέπεμπε το κορμί της με αναστάτωνε, αλλά

και η χροιά της φωνής της. Ήταν καθάρια και μπάσα. Κι όταν κάποια στιγμή άγγιξα τα χέρια της, καθώς μου έδινε τη δικογραφία με τη μέθοδο Μπράιγ για να την μελετήσω, το δέρμα της ήταν τόσο απαλό και ζεστό. Είχα φτιάξει την εικόνα της στο μυαλό μου και μου άρεσε αυτό που “έβλεπα”. Χρειάστηκε να την βγάλω εγώ από τη δύσκολη θέση, λέγοντάς της πως ο οίκτος της δε μ’ ενδιαφέρει, αντίθετα, σαν γυναίκα και συνάδελφος, πολύ...

Τελικά τα καταφέραμε και ζούμε αρμονικά μαζί, καιρό τώρα... Και θέλω να σας πω ένα μυστικό... Σκύψτε, να μην το ακούσει κανείς... Η Ελένη είναι έγκυος και σε λίγες μέρες θα έχουμε στην αγκαλιά μας το μωρό μας... Ποιο είναι το μυστικό; Μιλώ μαζί του... Ναι, ναι, ναι... Εκείνη δεν το ακούει, μόνο το νοιώθει όταν τεντώνεται ή κλωτσάει, εγώ, όμως, ακούω και τους ήχους του...! Είμαι βέβαιος πως η φωνή του, σαν βγει από το κουκούλι της μάνας του, δε θα διαφέρει από αυτό που εγώ έχω αποθηκεύσει στους ήχους μου...

Είχα ξεκινήσει τούτη την αφήγησή μου με το «Πόσο δυστυχισμένοι είστε όλοι εσείς που βλέπετε, που νομίζετε ότι βλέπετε...» Δε μου άρεσε, γιατί έτσι θα σας παρότρυνα να τυφλωθείτε κι εσείς για να μπορέσετε να «δείτε» πραγματικά. Ο λόγος, λοιπόν, που σας καταμαρτύρησα όλα τούτα, είναι για να σας πω να μην επαναπαύεστε μόνο σε ό,τι βλέπουν τα μάτια σας. Οι άλλοι προσπαθούν, τις περισσότερες φορές τουλάχιστον, να μας δείξουν κάτι τελείως διαφορετικό από αυτό που είναι ή που θα ήθελαν να είναι. Πολλοί είναι εγκλωβισμένοι σε μια “άλλη” εικόνα και καμιά φορά, ίσως, χρειάζο-

νται κάποιον “τυφλό” να τους δείξει τον ίδιο τους τον εαυτό. Γι’ αυτό, λοιπόν, γυμναστείτε, κοπιάστε, βάλτε όλες τις αισθήσεις σας να “βλέπουν”, να “ακούνε”, να “μυρίζουν”, μα πάνω απ’ όλα, βάλτε την ψυχή σας να κάνει τη μεγαλύτερη και την πιο δύσκολη δουλειά. Νοιώστε, αισθανθείτε τον διπλανό σας, το σύντροφό σας, τον εαυτό σας...

Και ναι, οφείλω να ομολογήσω πως είμαι πολύ τυχερός που δε βλέπω τις εικόνες που μπορείτε να δείτε όλοι εσείς, καταπώς μου τα περιγράφει η Ελένη μου, με τα ματοβαμμένα και ακρωτηριασμένα παιδικά κορμάκια από τη Λωρίδα της Γάζας, με τις μητέρες και τους πατεράδες που κρατούν σφιχτά στην αγκαλιά τους τα άψυχα κορμάκια των παιδιών τους, με τη δυστυχία της πείνας στα μάτια των παιδιών της Αφρικής, με την υπεροψία των εχόντων και κατεχόντων τα ηνία τούτης της πλάσης. Οσμίζομαι, όμως, την αδιαφορία, το αίμα που σε λίγο θα μας πνίξει όλους, γιατί όπως έλεγε κι η γιαγιά μου, «όταν βλέπεις το σπίτι του γείτονα να καίγεται, ετοιμάσου και για το δικό σου...». Και το μόνο που μπορώ να προτείνω σε όλους εσάς που “βλέπετε”, μήπως να κλείσετε τα μάτια σας για λίγο, να σκεφτείτε τους εαυτούς σας στη θέση αυτών των γονιών και όσων παλεύουν; Μήπως;... Μήπως με την “τυφλότητα” καταφέρουμε να φτιάξουμε έναν πιο δίκαιο, έναν καλύτερο κόσμο, αν όχι για μας, τουλάχιστον για τα παιδιά μας;

Φτάνει πια

Γεννήθηκε σ' ένα μικρό, αλλά πολύ όμορφο τόπο. Γεμάτο βουνά, θάλασσα, φαράγγια και ποτάμια με γάργαρα νερά. Λογιών λογιών πουλιά τραγουδούσαν τον ερχομό της και όλα αυτά τη συντρόφευαν στο μεγάλωμά της. Αδέλφια δεν είχε. Μοναχοπαίδι, μοναχοκόρη και όμορφη. Και όσο μεγάλωνε, τόσο πιο όμορφη γινόταν. Οι γονείς της καμάρωναν και προσπαθούσαν να της δώσουν όσα περισσότερα εφόδια μπορούσαν. Της έμαθαν να μιλά με τα πουλιά, με τα τσακάλια, ν' ακούει τον αγέρα και το νερό και να νοιώθει αυτό που της ψιθύριζαν και άλλοτε της φώναζαν. Και μεγάλωνε και οι μνηστήρες πολλοί. Μνηστήρες από τα πέρατα της γης, με πλούτη και παλάτια, που τα άπλωναν στα πόδια της. Κι εκείνη τους κοίταζε κατάματα, όπως της είχε μάθει ο γονιός της και αρνιόταν. Μέχρι που γνώρισε τον έρωτα στα μάτια ενός βοσκού, που ήξερε κι εκείνος ν' ακούει τα ζωντανά της φύσης και τα μηνύματά της. Κι έκαναν πολλά παιδιά, που κι αυτά έμαθαν να μιλούν με τον ήλιο και τη βροχή, την πέτρα και το ξύλο, τα ζώα και τα φυτά.

Με βάση τη γνώση τους αυτή, άρχισαν ν' αναρωτιώνται και οι απορίες έφεραν περισσότερη γνώση. Και γίνηκαν τρανοί. Ένας έγινε Δάσκαλος, άλλος Φιλόσοφος,

άλλος Πολεμιστής. Και τα κορίτσια από κοντά, μάθαν ν' αγωνίζονται και όλα μαζί τα παιδιά, γύρω από τη γη και τα γονικά τους.

Και όταν τα παιδιά μεγάλωσαν, νάτοι πάλι οι απόγονοι των μνηστήρων, που ήθελαν, σώνει και καλά, να αποκτήσουν μερίδιο του μικρότερου, αλλά συνάμα, ωραιότερου τούτου τόπου. Και σαν είδαν πως με το "γάμο" δεν τα κατάφεραν, αποφάσισαν να ενωθούν και να κηρύξουν πόλεμο. Και απόρησαν πώς μια χούφτα άνθρωποι κατάφεραν να τους αντικρούσουν και να τους διώξουν. Θαύμασαν τη ρώμη, τη γνώση και το θάρρος τους. Πόσοι και πόσοι θέλησαν κατά καιρούς να "πατήσουν πόδι" στον τόπο τους.

Με τα χρόνια, οι διάφοροι γείτονες, με τη βοήθεια εκείνων που ονόμαζαν τους εαυτούς τους ισχυρούς, άρχισαν να κόβουν κομμάτι κομμάτι από τον μικρό τούτο τόπο, να γεννούν παιδιά κι απ' αυτά τα παιδιά να γεννιούνται οι σκληρότεροι εγκληματίες...

Εκείνη προσπάθησε να τους κλείσει όλους στην αγκαλιά της, να τους διδάξει μαζί με τα παιδιά της τη γλώσσα της αγάπης, του νερού, του αγέρα, της ζωής και σε αντάλλαγμα, γεύτηκε την προδοσία, το μίσος και τη ζήλια.

Και να πάλι πόλεμοι με όπλα και πείνα και ανέχεια. Και τα παιδιά της ν' αντιστέκονται με νύχια και με δόντια και να κερδίζουν την αναγνώριση και το θαυμασμό. Να γίνονται σύμβολα για όσους κιότρεαν. Και την τραγούδησαν λόγιοι και ποιητές, την λάτρεψαν φίλοι και εχθροί και τη θαύμασε ο κόσμος όλος.

Σκέφτηκαν, σκέφτηκαν οι δυνατοί και βρήκαν τη λύση πώς ν' αποκτήσουν τούτο δω τον τόπο, χωρίς να

χυθεί στάλα αίμα. Βρήκαν τα παλληκάρια που θα κάνουν τη δουλειά τους, που θα θανατώναν τα παιδιά “της” αναίμακτα. Χωρίς σπαθιά κι ασπίδες, δίχως κανόνια και οβίδες.

Πρώτα έπρεπε ύπουλα και “υπόγεια” να χτυπήσουν τη γλώσσα, μετά τα πιστεύω, ν’ αλλοιώσουν το γενετικό ιστό και να καταλήξουν στον οικονομικό πόλεμο. Βρήκαν πολλούς συνεργάτες που ισχυρίζονταν και ισχυρίζονται πως είναι παιδιά “της”. Έτσι, για να βοηθήσουν τάχα, άρχισαν να ροκανίζουν, σαν απαίσια τρωκτικά, τον ιστό αυτού του τόπου. Άρχισαν να ξεπουλάνε το βιος “της” και το βιος των παιδιών της, για να μην “πεινάσουν”.

Και κάθεται Εκείνη στην πετρούλα της, εκεί απ’ όπου χρόνια πριν καμάρωνε για τα παιδιά της και τα βλέπει τώρα ν’ αδρανούν, να μαραζώνουν, να χάνονται “αναίμακτα”. Και δε μιλά, μήτε τα παιδιά της, ούτε τα παιδιά των παιδιών της. Μόνο δακρύζουν. Και ενώνουν το δάκρυ τους με το νερό της βροχής, με το ρυάκι και το ποτάμι και χύνονται στην καταγάλανη θάλασσα.

Και πονά. Πονά, πονάει πολύ και περιμένει πότε θ’ ακούσει έστω ένα ψίθυρο για αρχή, που θα γίνει σταδιακά και ρυθμικά φωνή βροντερή, σαν εκείνο το «μολών λαβέ» ή το άλλο, «αέρα»!

«Τι περιμένουν τα ευλογημένα; Γιατί έχουν παραδοθεί; Γιατί μοιάζουν με φοβισμένα κουτάβια; Πού πήγε η ρώμη, η γνώση και το θάρρος τους; Αυτά σας έμαθα, μωρέ; Και τι, πάλι θα κάνετε το κέφι των άλλων; Πάλι θα φαγωθείτε μεταξύ σας; Δε μάθατε από τα παθήματά σας; Τι δεν καταλαβαίνετε, μωρέ; Ξυπνήστε! Ενωθείτε όλοι μαζί και διώξτε αυτούς που σας έχουν καταντήσει

έτσι. Διώξτε τους να πάνε στον αγύριστο...»

Προσπαθεί να τους φωνάξει Εκείνη, να τους ξυπνήσει από το λήθαργο, μα η φωνή δε βγαίνει, γιατί η δική της φωνή μπορεί να βγει μόνο από έναν ψίθυρο, έστω ένα τόσο δα ψίθυρο, που να φωνάξει: ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ.

Τα περιστέρια της Ροδόπης

Μέρες, για να μην πω μήνα και, παρακολουθώ το απέναντι μπαλκόνι. Από την άνοιξη ένα ζευγάρι περιστέρια το είχαν “καταπατήσει”, το κάναν ερωτική φωλιά και αργότερα σπιτικό για τα μωρά τους. Βρήκαν μια γλάστρα. Εκεί κλώσησε η περιστέρα τα αυγά της κι από κει ξετρύπωσαν τα πιτσουνάκια. Για να είμαι απόλυτα ειλικρινής, το μεγάλωμα των πρώτων πουλιών δεν το παρακολούθησα επισταμένα, αντίθετα, η δεύτερη “γέννα” με έκανε να τα προσέξω περισσότερο.

Ένα από τα δύο μωρά της δεύτερης ωοτοκίας είχε κάτι που μου τράβηξε την προσοχή. Ενώ το ένα μεγάλωνε κανονικά -και ξαφνικά το έχασα, προφανώς κατάφερε να πετάξει με τα δικά του φτερά- το άλλο ήταν λίγο “κάπως”. Μπασμένο, να το πω, καχεκτικό, να το πω..., πάντως έδειχνε πως δε μεγάλωνε “σωστά”. Έτσι κι έγινε η πρώτη μου φροντίδα κάθε πρωί, πριν καν πιω την πρώτη γουλιά του καφέ μου. Έβλεπα τους δυο γονείς να έρχονται να το ταϊζουν, αυτό να προσπαθεί ν’ ανοίξει τα φτερά του και να μην τα καταφέρνει να πετάξει... Και αυτό το δρομολόγιο γινόταν όλη μέρα κάθε μέρα. Και παρακολουθούσα το μεγάλωμά του, αφήνοντάς με έκ-

πληκτη η επιμονή του μικρού να χώνει το ράμφος του στο στόμα της μάνας ή του πατέρα κι εκείνοι να μην έχουν κάτι άλλο να του δώσουν, να δυσανασχετούν, ν' ανεβαίνουν στο κάγκελο κι αυτό να προσπαθεί να τους φτάσει, μάταια όμως.

Ένα πρωινό, μετά που ταϊστήκε και ανέβηκαν πια οι γονείς του και πάλι στο ψηλό κάγκελο του μπαλκονιού, αυτό προσπάθησε και κατάφερε ν' ανέβει στο μαρμάρινο περβάζι του! Κατέβαινε, έκανε μια βόλτα και ξανά εκεί. Ήταν το καινούριο του επίτευγμα! Κατάφερε, μάλιστα, να περνά και το κεφαλάκι του από το χαμηλότερο άνοιγμα στο κάγκελο! Και παρακολουθούσε την "κίνηση" και περίμενε πότε θα έρθουν να το ξαναταϊσουν. Μάλιστα, ενώ η "βόλτα" του ήταν στην αρχή ενός μέτρου απόσταση, τελευταία περνοδιάβαινε και στο διπλανό μπαλκόνι. Το ίδιο απόγευμα το βλέπω να ξεθαρεύει και να πηγαίνει και από τη μπροστινή μεριά, αφού το διαμέρισμα είναι γωνιακό.

Την άλλη μέρα το πρωί αναζήτησα το "φιλαράκο" μου. Δεν τον είδα πουθενά. Έψαξα με τη ματιά μου όλη την πρόσοψη. Άφαντος. Σκέφτηκα πως μπορεί να είναι στο μπροστινό μπαλκόνι και δεν έδωσα μεγάλη σημασία. Πέρασε ώρα αρκετή. Μπαινόβγαινα μήπως τον δω, ώσπου βλέπω να καταφθάνουν τα γονικά του κάποια στιγμή. Στην αρχή, όπως κάθε φορά, στο ψηλότερο κάγκελο και μετά να κατεβαίνουν στο μωσαϊκό, εκεί που τον συναντούν πάντοτε και γίνεται όλη η ιεροτελεστία του ταϊσματος.

«Νάτο» σκέφτηκα «τώρα θα αρχίσει το "κυνήγι" πότε στον ένα γονιό, πότε στον άλλο, μέχρι να χορτάσει...»

και περίμενα ν' απολαύσω τη σκηνή, μια σκηνή που μου έφτιαχνε τη μέρα...

Βλέπω την περιστερά με το ταίρι της να περνοδιαβαίνουν στην αρχή το κάγκελο απ' άκρη σ' άκρη, μετά να "προσγειώνονται" στο μπαλκόνι, στο γνωστό σημείο που το έβρισκαν, και να το ψάχνουν. Πήγαν στις γλάστρες -την παλιά φωλιά- κοίταζαν από δω, κοίταζαν από κει, έψαχναν και οι δύο, συναντιόνταν, χτυπώντας μεταξύ τους τα ράμφη τους, προφανώς "μιλούσαν" τη γλώσσα τους που προσπαθούσα κι εγώ να καταλάβω. Και πάλι ο ένας από δω, η άλλη από κει. Συναντιόνταν, ενώναν πάλι τα ράμφη τους και ξανά ψάξιμο. Πανικόβλητα. Έμειναν για ώρα κάτω, κάνοντας βόλτες δώθε-κείθε, πουθενά το πιτσούνι τους. Ανέβηκαν στα κάγκελα. Κοίταζαν από δω, κοίταζαν από κει, τίποτα... Είχαν χάσει το παιδί τους κι εγώ το φιλαράκο μου;

Μετά από λίγο πέταξαν μακριά και ύστερα από κάμποση ώρα που ξαναβγήκα στο μπαλκόνι, τα είδα πάλι εκεί..., να ψάχνουν. Δεν ξέρω αν σε μένα φάνηκε, αλλά νομίζω πως κι εκείνα είχαν αγωνία. Και κάθε τόσο νόμιζα πως θα έβλεπα τον "πιτσιρικά" να ξεπροβάλει από κάπου, αλλά, καταπώς φάνηκε, το νόμισμά μου ήτανε κάλπικο...

Αυτό το πήγαινε-έλα κράτησε όλη τη μέρα. Είχα, σχεδόν, εγκαταλείψει τις δουλειές μου και περίμενα κι εγώ με αγωνία πότε θα ξεπροβάλει το "άταχτο" αυτό "παιδί". Μάταια, όμως. Είχε πια σκοτεινιάσει και τα πουλιά είχαν πάει να κουρνιαίνουν. Πίστευα, ή ήθελα να πιστεύω μάλλον, πως την άλλη μέρα θα τον έβλεπα να σουλατσάρει αγέρωχος και απαιτητικός, γι' αυτό και με το που χάραξε, ήμουν στο μπαλκόνι μου. Άδικος κόπος.

Ο “φιλαράκος” δεν εμφανίστηκε ξανά, αλλά και τα γονικά του αραίωσαν τις επισκέψεις τους.

Αλήθεια, πόσο πολύ ήθελα να τον δω και πάλι να τριγυρνά στο μπαλκόνι “του”, να ζητά με πείσμα το τάισμά του, να ανοίγει τα φτερά του που ήταν διπλάσια από το σώμα του... Πόσο θα ήθελα να ήμουν εκεί όταν θα έκανε την πρώτη του πτήση, να τον ξεπροβοδήσω, να του ευχηθώ να έχει καλές πτήσεις...

Λούλα Αραχνούλα

Ο μόνος τρόπος για να ξορκίσω τον φόβο μου στην ύπαρξη αυτού του εντόμου, είναι να γράψω την ιστορία της Λούλας Αραχνούλας. Ίσως έτσι καταφέρουμε να υπομένει η μία την άλλη, αλλά δε νομίζω πως ποτέ μπορεί να γίνουμε και φιλενάδες.

Πάνε πολλά χρόνια που κάποια προγονή της, όταν ήμουν στην παιδική ηλικία, γύρω στα 7, με τσίμπησε στο χέρι, με αποτέλεσμα να τλαιπωρηθώ πάρα πολύ και για πολύ καιρό. Από τότε μόλις έβλεπα αράχνη, πάγωνα. Μέχρι που μια φορά λιποθύμησα όταν άγγιξα μια πλαστική, που μου την είχαν βάλει στη σχολική μου τσάντα για να μου κάνουν αστείο...

Η Λούλα Αραχνούλα είναι μια μικρή κοπελίτσα, τόσο μικρή που καλά καλά δεν τη βλέπεις. Την αντιλαμβάνεσαι από τον ιστό της. Από το περίτεχνο κατασκεύασμα, που η καλύτερη υφάντρα δεν μπορεί να πετύχει.

«Άκου να σου πω την ιστορία μου» μου ψιθύρισε ένα πρωί, εκεί στον κήπο που καθόμουν, ανάμεσα στα δέντρα. «Πρέπει να σου την πω, για να πάψεις να με φοβάσαι. Στα πολύ παλιά τα χρόνια, στην Αρχαία Ελλάδα, από κει κρατά και η δική μου σκούφια, η Αράχνη, κόρη ξακουστού βαφέα, του Ίδμονα, ήταν ονομαστή

υφάντρα. Ακόμα και οι Νύμφες πήγαιναν για να θαυμάσουν τα έργα της και όλοι πίστευαν πως την τέχνη της την είχε μάθει από τη θεά Αθηνά, αλλά εκείνη αρνιόταν πεισματικά, κάτι που εξόργισε τη θεά και μάλιστα την προκάλεσε σε διαγωνισμό. Το υφαντό της προγονής μου ήταν πιο δύσκολο από αυτό της θεάς, η οποία θύμωσε και τη χτύπησε στο πρόσωπο. Η Αράχνη από την ντροπή της αποπειράθηκε να κρεμαστεί. Η θεά δεν την άφησε να πεθάνει, τη μεταμόρφωσε σ' αυτό που είμαι σήμερα και την καταράστηκε να είναι πάντα κρεμασμένη, κάνοντας την παλιά της τέχνη».

Την κοίταζα με δέος καθώς μου τα έλεγε όλα αυτά κι ένοιωθα πολύ άβολα, γιατί με λένε Αθηνά...

«Ναι, ναι, ξέρω. Νομίζεις ότι φταίει το όνομά σου που μας φοβάσαι τόσο. Μην ξεχνάς, δεν είμαστε όλες τόσο κακές, όπως εκείνη που σε τσίμπησε. Κι εκείνη, δεν το έκανε για να σου κάνει κακό, αλλά φοβήθηκε ότι θα τη σκοτώνες και αμύνθηκε. Βλέπεις, εμείς δεν είμαστε σαν τους ανθρώπους. Εμείς δε σκοτώνουμε, δεν τσιμπάμε, έτσι, γιατί δεν έχουμε κάτι καλύτερο να κάνουμε. Όλα τα ζώα είμαστε έτσι. Τα ά-λογα ζώα. Πάρε από τα μεγαλύτερα θηρία της ζούγκλας μέχρι τα μικρότερα έντομα. Εάν σκοτώσουμε, όπως εμείς που πιά-νουμε στον ιστό μας τις μύγες, τις πεταλούδες και τα κουνούπια, είναι για να τραφούμε. Έχετε μια παροιμία εσείς οι άνθρωποι που λέει πως το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό. Γιατί; Μα για να τραφεί. Έτσι και τα μεγάλα ζώα τρώνε τα μικρότερα και πάει λέγοντας. Όπως από μας τρέφονται τα πουλιά. Βλέπεις, σε μας υπάρχει μια λογική αλυσίδα. Εσύ φοβάσαι εμένα. Γιατί; Πότε σου μίλησα άσχημα; Πότε σε κακομεταχειρίστηκα; Πότε σε

έβρισα και σε χτύπησα; Πότε σε πρόσβαλα; Πότε προσπάθησα να σε εκμεταλλευτώ; Σου πήρα ποτέ εγώ το φαγητό σου; Έφταιξα εγώ αν κρύωνες το χειμώνα; Έφερα, μήπως, εγώ τις αρρώστιες; Δημιούργησα εγώ την τεχνική πείνα; Σου δημιούργησα τους πολέμους, την ανεργία, την ασιτία; Μήπως εγώ και τα υπόλοιπα ζώα φταίμε για την οικολογική -όπως τη λέτε- καταστροφή; Γιατί εμείς την ονομάζουμε «σπάσιμο της αλυσίδας». Για όλα τα δεινά που έχουν βρει εσάς τους ανθρώπους, και κατ' επέκταση κι εμάς στο ζωικό αλλά και το φυτικό βασίλειο, φέρουμε καμία ευθύνη;»

Όσο έλεγε όλα αυτά, είχε γουρλώσει τα μάτια της και με κοίταζε. Είχα μείνει άφωνη. Δεν ήξερα τι να της απαντήσω. Σταμάτησε για λίγο, γιατί κάπου στον ιστό της μπερδεύτηκαν τα φτερά μιας πεταλούδας.

«Ασ' την για μετά. Και θα σου πω κάτι ακόμα. Ας μην πάμε στους πολέμους που σκοτώνεστε μεταξύ σας οι άνθρωποι. Ας μην πάμε στις αρρώστιες που μόνοι σας δημιουργείτε, για να λιγοστέψετε, χωρίς να καταλαβαίνω το λόγο. Θα σου πω αυτό που συμβαίνει στη γειτονιά σου. Δεν κάνω κουτσομπολιό. Δίπλα σου δε μένει μια οικογένεια; Κι εσύ το ξέρεις πως έχουν προβλήματα. Σκοτώνονται, όχι με μαχαίρια και πιστόλια, αλλά με χαρτιά, για περιουσίες. Για τα σπίτια και τα χωράφια που τους άφησαν οι γονείς τους, μετά από χρόνων αγώνες και δουλειά. Λες και τους τα χρωστούσαν. Αδέλφια δε μιλιούνται και προσπαθούν να εξοντώσει ο ένας τον άλλο. Δε μου λες, αλήθεια; Όταν εσείς οι άνθρωποι παύετε να υπάρχουντε, φεύγετε από τούτο τον μάταιο κόσμο, όπως λέτε «πεθαίνετε», βρε αδερφέ, παίρνετε μαζί σας και τα υπάρχοντά σας; Κουβαλάτε τα σπίτια, τα

χωράφια, τα αυτοκίνητα, τα χρυσαφικά μαζί σας; Γιατί, συγγνώμη κιόλας, αλλά εμείς οι αράχνες, σε κάτι τέτοια εγκαταλελειμμένα σπίτια στήνουμε το σπιτικό μας. Έχεις δει τι όμορφα κεντίδια φτιάχνουμε πάνω και γύρω από έπιπλα, ασημικά, κάδρα και γωνίες; Ούτε η καλύτερη κεντίστρα σας δεν μπορεί, όχι να μας παραβγεί, αλλά ούτε και να μας αντιγράψει. Μένουν ακατοίκητα και τα παιδιά και τα εγγόνια τους τα εγκαταλείπουν, αφού κρατάνε για χρόνια αυτές οι διαμάχες. Για πες μου, λοιπόν, τώρα. Ποιος πρέπει να φοβάται ποιον. Εσύ εμένα, εμάς ή εμείς εσάς; Για να σου πω ακόμα μια πιο προχωρημένη σκέψη. Μήπως θα πρέπει να φοβάσαι περισσότερο τους ανθρώπους γύρω σου; Πίστεψέ με, αρκετοί, δυστυχώς, από αυτούς είναι πολύ βλαβεροί και πολύ πιο επικίνδυνοι. Μπορούν να σου δημιουργήσουν χειρότερες πληγές από κείνες που σου είχε δημιουργήσει το τσίμπημα εκείνης της αράχνης. Και το βλέπεις καθημερινά σ' αυτό που λέτε τηλεόραση και στο άλλο, εκείνο με τη μικρή οθόνη, που γράφετε και διαβάζετε κιόλας. Αρκετά είπαμε, όμως, και νύχτωσε. Πρέπει να πας κι εσύ μέσα και να ξεκουραστώ κι εγώ λιγάκι. Μόνο ένα πράγμα, πριν καληνυχτιστούμε: Σκέψου λίγο όλα αυτά που σου είπα κι εύχομαι αύριο το πρωί που θα βγεις στην αυλή να πιεις τον καφέ σου, να μη με ψάχνεις με τρόπο, αλλά να μου πεις μια γλυκιά καλημέρα και σε μένα, όπως κάνεις με τα πουλιά...»

Η γέφυρα

Εχω φτάσει στα 60 μου. Ήμουν ένας άνθρωπος σαν όλους τους άλλους. Είχα τη δουλειά μου, το σπίτι μου, τη γυναίκα που λάτρεψα από νέος. Περνούσα καλά, μέχρι που άρχισε η κρίση. Κι όπως λέει ο φιλόσοφος λαός μας, «ενός κακού, μύρια έπονται». Ξεκίνησε με την αρρώστια της Ελένης μου, μέχρι που μ' εγκατέλειψε για πάντα, χωρίς να το θέλει κι εκείνη. Το πάλεψε, το παλέψαμε, αλλά... Χαλάλι της όσα ξοδέψαμε, μήπως και σωθεί... Δεν κατάφερα τίποτα. Και λίγο πριν συνταξιοδοτηθώ, ήρθε και το κλείσιμο της επιχείρησης που δούλευα. Πού θα έβρισκα δουλειά στην ηλικία αυτή; Έχασα σπίτι, έχασα φίλους, έχασα τα πάντα.

Άρχισα να κοιμάμαι σε παγκάκια, να ζητιανεύω για ένα πιάτο φαΐ. Δεν άντεξα πολύ. Έτσι πήρα το δρόμο, χωρίς να ορίζω και να καταλαίνω τα βήματά μου που με οδήγησαν στον σταθμό. Από κει περνά κάθε πέντε με εφτά λεπτά κι ένα τρένο. Κάποιο θα με απαλλάξει από όλα αυτά που με βάραιναν και θα με πήγαιναν κοντά στην Ελένη μου.

Στάθηκα στη γέφυρα πάνω από το σταθμό, κοιτάζοντας μαγνητισμένος τις ράγες που λαμποκοπούσαν. Κόσμος πολός. Γέροι, νέοι, άσπροι, μαύροι, λυπημένοι,

χαρούμενοι, μόνοι και παρέες ή ομάδες, σκεπτικοί, κουρασμένοι, νυσταγμένοι ή και αδιάφοροι, ταλαιπωρημένοι και απορροφημένοι ο καθένας στο πρόβλημά του. Βαλίτσες, τσάντες, σάκοι, άδεια χέρια σαν την ψυχή μου...

Έψαξα με το βλέμμα μου ένα σημείο από όπου δε θα προκαλούσα την προσοχή κανενός, όταν στην απέναντι μεριά της γέφυρας είδα μια λεπτεπίλεπτη ονειρική φιγούρα.

«Πλάκα μου κάνει το μυαλό μου» σκέφτηκα και με βήματα προσεκτικά, χωρίς να με αντιληφθεί, πέρασα απέναντι κι άρχισα να την πλησιάζω, χωρίς να θέλω να την τρομάξω... Μπορεί να είναι η Ελένη μου και να με περιμένει...

Κι όμως, δεν είναι. Είναι ένα μελαχρινό κορίτσι, ντυμένο στα μαύρα, τα μαλλιά της πιασμένα σε χαμηλή αλογοουρά. Ακίνητη. Τα αδύνατα μαγουλά της χαράκνουν δάκρυα, χωρίς κανένα σπασμό στο πρόσωπο, χωρίς να κινείται. Σαν οπτασία. Δεν ακούει, δε βγάζει άχνα, σαν να είναι ήδη φευγάτη.

Δεν ξέρω τι να κάνω. Πώς μου αλλάζει τα σχέδια τούτο δω το πλάσμα... Να πάω πάλι απέναντι, σαν να μην την είχα δει; Μπορώ; Τα πόδια μου έχουν καρφωθεί και δεν με υπακούν, δεν θέλουν να κάνουν βήμα. Να την πλησιάσω; Κι αν την τρομάξω; Να πάω τώρα που δεν ακούγεται το τρένο; Ναι, τώρα.

Την πιάνω δειλά από το χέρι. Δεν αντιδρά. Μένει εκεί, σαν να μην υπήρχε, σαν να είναι αποκύημα της φαντασίας μου. Της έσφιξα την παλάμη. Πάλι δεν αντιδρά. Στέκομαι δίπλα της. Δεν την κοιτάζω, δε με κοιτάζει.

«Θα πηδήξουμε μαζί» σκέφτομαι. «Είναι ωραίο, μετά από τόσον καιρό, να κάνεις το ταξίδι σου και μάλιστα το τελευταίο, με μια τόσο όμορφη παρέα...»

Ακούγεται από μακριά το τρένο. Σφυρίζει, σαν να ξέρει πως πρέπει να μας ειδοποιήσει για να ετοιμαστούμε.. Έχω καρφώσει το βλέμμα μου στις ράγες που γυαλίζουν και αστράφτουν. Η καρδιά μου έπαψε να χτυπά. Πάγωσα...

Δεν ξέρω πόση ώρα πέρασε. Το μόνο που ξέρω, είναι πως κρατώ στην αγκαλιά μου αυτό το κορίτσι. Κι εκείνο έχει τρυπώσει σαν τρομαγμένο πουλάκι και τώρα κλαίει με αναφιλητά...

«Κλάψε, κλάψε, κοριτσάκι μου... Δεν έπρεπε εσύ να το κάνεις... Έχεις όλη τη ζωή μπροστά σου... Ό,τι και να σε πλήγωσε, ό,τι κι αν είναι αυτό που σε ανάγκασε να φτάσεις μέχρι εδώ, σε λίγο καιρό, θα δεις, θα είναι σαν μια κακιά ανάμνηση».

Όσο της μιλούσα, τόσο έκλαιγε κι έτρεμε στην αγκαλιά μου. Αλήθεια, θα μπορούσε να είναι παιδί μου...

«Δεν σου αξίζει, κορίτσι μου... Δεν σου αξίζει... Αλήθεια, πως σε λένε;»

«Ελένη... Ελένη, με λένε και σας ευχαριστώ... Έχουμε τόσα να πούμε... Σας χρωστάω τη ζωή μου...»

«Όχι, Ελένη μου, όχι. Δεν μου χρωστάς... Κανείς μας δεν χρωστάει... Κανείς, Ελένη μου...»

Επιτέλους, είμαι λεύτερος!

Η καρδιά του χειμώνα κι όμως η μέρα τόσο φωτεινή, σαν να 'ναι άνοιξη. Το τζάκι καίει κι εγώ κάθομαι στην πολυθρόνα μου, εκεί που μ' έχουν ακουμπήσει. Χαίρομαι τη θαλπωρή της ζέστης και τη μουσική από τα ξύλα που καίγονται. Υπάρχει και προστατευτικό κιγκλίδωμα μπροστά, για να μην κάνουμε καμία κουτουράδα εμείς οι ανοϊκοί.

Ναι, επιτέλους, βρίσκομαι μακριά από όλους κι από όλα, αλλά πολύ κοντά με τον εαυτό μου και τις πράξεις μου όλα αυτά τα χρόνια. Έχω περάσει τα 80. Κάτι οι στενοχώριες, κάτι τα φάρμακα που μου έδινε η γυναίκα μου -φάρμακα που είχαν δώσει οι γιατροί για την μητέρα της που είχε διαγνωστεί με άνοια- έμαθα και πώς συμπεριφέρονται οι ανοϊκοί και τελικά κατάφερα να με κλείσουν πριν μερικούς μήνες σε τούτο το ίδρυμα, μια και δεν υπήρχε κανείς να με φροντίσει.

Επιτέλους, παραδέχομαι πια πως γεννήθηκα από δύο εξαιρετους γονείς. Δύο ανθρώπους που δε βρήκαν τίποτα έτοιμο, σε αντίθεση με μένα, μόχθησαν και μάτωσαν για να δημιουργήσουν τις δύο περιουσίες που άφησαν σε μένα και την αδελφή μου. Γιατί δύο; Η μία ήταν η υστεροφημία και η άλλη η υλική περιουσία. Για την πρώτη δεν είχα ιδέα όλα αυτά τα χρόνια ή για να εί-

μαι πιο ειλικρινής, την αρνιόμουν. Αρνήθηκα τους γονείς μου σαν να ήταν οι χειρότεροι του κόσμου, σαν να ήταν εγκληματίες. Η δεύτερη όμως! Αυτή ήταν ο σκοπός της ζωής μου. Γι' αυτή τα θυσίασα όλα· γονείς, αδελφή, συγγενείς, φίλους, ακόμα και το παιδί μου...

Τραγικό, ε; Να φτάνεις σε τούτη τη ηλικία, στη δύση της ζωής σου ολομόναχος, ν' αναγνωρίζεις τα λάθη σου και να μην έχεις κανέναν να τα εξομολογηθείς, να μην τους έχεις κοντά σου να τους ζητήσεις, βρε αδερφέ, μια συγγνώμη.

Α, ναι, η γυναίκα μου ζει, αλλά δεν μπορεί να έρχεται να με βλέπει, γιατί εκείνη είναι σε άλλο ίδρυμα. Πάνε κάποια χρόνια που την έκλεισαν σε ψυχιατρική μονάδα. Κανείς μας δεν έβλεπε πόσο άρρωστη ήταν. Όλοι νομίζαμε πως ήταν ιδιόμορφος χαρακτήρας κι εγώ τη θαύμαζα που δεν είχε κανόνες στη ζωή της. Ακόμα και όταν με απατούσε, νέοι ήμαστε, δεν κρατούσε και πολύ τα προσχήματα. Πίστευε πως ήμουν τόσο βλάκας, άλλωστε δεν έχανε ευκαιρία να μου το φωνάζει, που δεν κατάλαβα να τι γινόταν μέσα στο σπίτι μου... Γιατί τα υπέμενα; Ούτε εγώ μπορώ να το εξηγήσω ακόμη και σήμερα...

Τρεις εικόνες αρνούνται να σβήσουν από το μυαλό μου και οι τρεις έχουν να κάνουν με το θάνατο. Η πρώτη είναι εκείνη του πατέρα μου, με τη μάνα να σπαράζει σιωπηλά και την αδελφή μου να του ψιθυρίζει συνέχεια κάτι στο αυτί και να τον χαϊδεύει. Έτσι έκανε και μικρή. Σπάνια ο δόλιος, κατάκοπος, καθόταν περισσότερο στο κρεβάτι να ξεκουράσει το ταλαιπωρημένο του κορμί, εκείνη σαν ξυπνούσε, έτρεχε στο δωμάτιο των γονιών μας να τον βασανίσει. Τον χτένιζε, του τραβούσε τα αυτιά, του έκλεινε τη μύτη, μέχρι ν' απλώσει εκείνος τα

δύο χέρια και να την σφίξει στην αγκαλιά του. Κοριτσίστικα τερτίπια.

Η δεύτερη εικόνα είναι αυτή του παιδιού μου. Εκεί πόνεσα πολύ, πάρα πολύ, αλλά ήμουν και υποχρεωμένος να σφίξω τα δόντια για χάρη της γυναίκας και του άλλου παιδιού μου. Όλα αυτά τα χρόνια τον πενθώ, αλλά δεν έκανα και τίποτα να του αποδείξω πως είμαι άξιος πατέρας.

Και η τελευταία εικόνα που είναι και πιο πρόσφατη χρονολογικά, είναι αυτή της μάνας.

Χρόνια πριν, ήμαστε ακόμα νέοι, αρρώστησε ο πατέρας κι η αδελφή μου με παρακάλεσε να τον ξεκουράσουμε, να τον αναγκάσουμε, κατά κάποιον τρόπο, να σταματήσει να δουλεύει και να του παρέχουμε ένα ποσό για να ζει με αξιοπρέπεια με τη μάνα· δική της πρωτοβουλία. Ο πατέρας κόντευε τότε τα 80.

- Μισά μισά, μου είχε πει.

- Δεν μου περισσεύουν, ήταν η απάντησή μου.

- 20-80, μου αντιπρότεινε, και χωρίς να το μάθει ο πατέρας.

- Δεκάρα τσακιστή, αποκρίθηκα χωρίς έλεος.

Ήταν, λέει, ο όρος του πατέρα, όταν του είπε πως θα τους δίνει εκείνη όλο το ποσό· να τα δίνουμε μισά μισά, αλλιώς δε δεχόταν. Λες και η περηφάνια του θα τον άφηνε να δεχθεί να τον συντηρούν τα παιδιά του, παρόλο που δεν είχε σύνταξη. Εκείνη την περίοδο η αδελφή μου δούλευε σε δύο δουλειές και είχε την άνεση να το κάνει. Παρ' όλα αυτά, λες κι ο πατέρας μας ήξερε από πριν την απάντησή μου.

Κι όταν ανοίχτηκε η διαθήκη του, ένοιωσα ριγμένος και θιγμένος, ενώ τα είχε αφήσει πολύ δίκαια. Δεν το

έβλεπα, όμως τότε, γιατί με είχε τυφλώσει το μίσος. Έτσι άρχισε κι ο πόλεμος. Πολέμησα την αδελφή μου με νύχια και με δόντια. Έπαψα να μιλάω ακόμα και στη μητέρα μου, γιατί έπαιρνε το μέρος της. Έτσι το έβλεπα τότε. Την έτρεξα στα δικαστήρια με ψεύτικα στοιχεία κι έχανα το ένα μετά το άλλο κι επέμενα, επέμενα. Μου είχε γίνει εμμονή. Στο άκουσμα το ονόματός της ή βλέποντάς την, έστω κι από μακριά, έβραζε το αίμα μου. Είχα τόσο μίσος μέσα μου, μόνο μίσος.

Η αδελφή μου πήρε τη μάνα μαζί της -ζούσαμε σε διαφορετικές πόλεις- κι έτσι δεν είχα ν' ασχοληθώ εγώ μαζί της. Ο αθεόφοβος, ποτέ δεν αναρωτήθηκα ή ρώτησα, ακόμα και πριν αρχίσουν τα δικαστήρια και τους κόψω και την καλημέρα, αν η μάνα περνά καλά, αν έχει ανάγκη από κάτι, παρόλο που είχε μια πενιχρή σύνταξη, αν της φέρονται καλά. Με είχε τυφλώσει τόσο το μίσος και το συμφέρον. Όλοι κατηγορούσαν τη γυναίκα μου, πως εκείνη ήταν η αιτία που δημιουργήθηκαν όλες αυτές οι άσχημες καταστάσεις. Κι όμως, δεν είναι αλήθεια. Δε λέω πως τις λάτρευε, αλλά ο μόνος υπεύθυνος ήμουν και είμαι εγώ και μόνον εγώ. Εγώ της έδωσα αυτά τα δικαιώματα, να παίρνει αποφάσεις για την πατρική μου περιουσία και σε βάρος τους.

Δε θα ξεχάσω τη μέρα που με πήρε η αδελφή μου, της οποίας τη φωνή δεν γνώρισα, να μου ανακοινώσει το θάνατο της μάνας. Δεν την ρώτησα πώς και γιατί. Τίποτα δεν ρώτησα, μόνο "πού" και "πότε" θα γίνει η κηδεία. Και δεν της μίλησα καν στην εκκλησία, δεν την πλησίασα. Και την μίσησα ακόμη περισσότερο που την είχε όλη την ώρα αγκαλιά, της μιλούσε, την χάιδευε και μονοπώλησε πάλι το ενδιαφέρον με τις υπερβολές της,

λες και άλλοι δεν έχασαν μάνα, μονάχα εκείνη, λες και άλλοι δεν αγάπησαν τη μάνα τους, παρά μονάχα εκείνη.

Και πάλι, τίποτα δεν με πτόησε. Συνέχισα τα δικαστήρια, να της τα πάρω όλα, με την ψευδή κατάθεση πως της είχα δώσει πολλά χρήματα κι εκείνη αρνιόταν να υπογράψει τα συμβόλαια. Είχα βάλει σκοπό της ζωής μου να την εκδικηθώ. Τι να εκδικηθώ και γιατί; Μα την ίδια της την ύπαρξη. Σε όλα ήταν καλύτερη· στο σχολείο, στη δουλειά, στη μόρφωση, στις φιλίες, σε όλα. Όλους τους κοινούς μας φίλους τους είχε πάρει με το μέρος της. Δεν μου άφησε τίποτα. Ακόμα και τον γιο μου, κι αυτόν τον είχε πάρει με το μέρος της...

Τα σκέφτομαι όλα αυτά και βυθίζομαι όλο και πιο πολύ στις τύψεις μου. Εδώ δεν ζήτησα συγγνώμη ούτε καν στο άψυχο σώμα της μάνας μου, όταν τη φίλησα για τελευταία φορά κι ας είχα να της μιλήσω 20 χρόνια. Μόνο τώρα ξυπνώ και κοιμάμαι με μία μόνο φράση: «Συγγνώμη, μάνα» αλλά...

Θέλω, το θέλω με όλη τη δύναμη της ψυχής μου, να ζητήσω συγγνώμη κι από την αδελφή μου. Πώς, όμως, που όλοι ξέρουν πως έχω άνοια, άρα και δε θυμάμαι τίποτα και κανένα; Αυτή, άραγε, είναι η τιμωρία μου;

- Καλημέρα, ακούστηκε σιγανά μια φωνή δίπλα μου κι ένοιωσα ένα χέρι ν' ακουμπά τον ώμο μου.

Ρίγησα. Κάτι μου θύμιζε. Η καρδιά μου άρχισε να χοροπηδά. Τα μάτια μου γέμισαν δάκρυα. Είχα μείνει ακίνητος. Η ανάσα μου έβγαινε με το ζόρι.

«Αυτό ήταν» σκέφτηκα. «Μάλλον εγκατέλειψα τούτο τον κόσμο και βλέπω οράματα...»

- Χθες βράδυ το έμαθα. Χθες βράδυ μου είπαν πως βρίσκεσαι εδώ..., και ήρθα... Δεν ήθελα να σε ταραξω...

Αν σου κάνω κακό, να φύγω...

Σήκωσα το χέρι μου και της έπιασα το δικό της, εκεί, στον ώμο που είχε μείνει και τώρα έτρεμε. Δεν είχα, όμως το θάρρος να την κοιτάξω.

- Δε θέλω να στενοχωριέσαι. Όλα θα πάνε καλά. Μη σε νοιάζει. Εγώ είμαι τώρα δίπλα σου. Εδώ θα είμαι για σένα, όπως τότε, όταν ήμαστε παιδιά. Βλέπεις, γεράσαμε και οι δυο, αλλά το αίμα νερό δεν γίνεται, όπως έλεγε κι ο πατέρας.

Όση ώρα μου έλεγε αυτά, πολύ απαλά ήρθε στο πλάι και μπορούσα τώρα να την δω με την άκρη του ματιού μου. Ύστερα τράβηξε αθόρυβα μια καρέκλα, κάθισε πλάι μου, μου κράτησε το χέρι και μιλούσε, μιλούσε, όπως μιλούσε στα άψυχα σώματα των γονιών μας. Με το άλλο χέρι άρχισε να μου χαϊδεύει τα λιγοστά και κάτασπρα μαλλιά μου, το πρόσωπο.

Ντρέπομαι, Θεέ μου, πόσο ντρέπομαι... Θέλω ν' ανοίξω την αγκαλιά μου, να κλάψω, να της ζητήσω αυτή τη συγγνώμη που όφειλα σε όλους, μα περισσότερο στον εαυτό μου, που τόσα χρόνια τον έτρεφα με το δηλητήριο του μίσους...

Η Πανσέληνος του Αυγούστου

Το όνομά μου έχει αρχαία ελληνική ρίζα και βασίζεται στο σέλας, δηλαδή το φως. Μου είχαν πολλά ονόματα! *Αίγλη*, δηλαδή λαμπρή, *Πασιφάη*, όπως λέμε σήμερα άμφωτη, *Φοίβη* από το φωτεινή και *Μίνη*, δηλαδή μαινόμενη, αλλά αυτό δεν το καταλαβαίνω..., α, και “νυκτός άγαλμα”! Υπήρξα θεά και μάλιστα τιτανική οντότητα! Όχι κάτι απλό! Ο Ησίοδος λέει πως είμαι κόρη του Υπερίωνα και της Θείας και αδελφή της Ηούς, δηλαδή της Αυγής, και του Ήλιου. Αυτός είναι κι ο λόγος που λάμπω τόσο πολύ! Όχι πάντα, βέβαια, αλλά λάμπω. Με λάτρευαν στην Αρχαία Ελλάδα και μου είχαν και ναούς. Ένας από αυτούς βρισκόταν στην αρχαία Σπάρτη, στο μαντείο των Σπαρτιατών. Α, και στην αρχαία Ρώμη, στο λόφο του Αβεντίου, όπου έκαιγε ολονυχτίς η “ακοίμητος λυχνία”!

Πάντοτε ντυμένη με πέπλα και στολισμένη με ασήμια, όπως ασημένια είναι και τα μακριά μαλλιά μου. Ο Όμηρος με παρουσιάζει σαν φτερωτή γυναίκα πάνω σε άρμα κι οι ποιητές και στιχογράφοι έχουν ξοδέψει πολύ μελάνι για χάρη μου. Μ’ αρέσει να παίζω με τις φυλλωσιές, τα σύννεφα, τα βουνά και τις θάλασσες. Εκεί, μάλιστα, μ’ αρέσει να βουτάω και να φωτίζω μέχρι τον

βυθό. Γι' αυτό και τα ψάρια παιχνιδίζουν στα βαθιά τις μέρες ή μάλλον, για να είμαι πιο σωστή και σαφής, τις νύχτες κι οι ψαράδες αυτές τις βραδιές έχουν κεσάτια...

Παίζει απόψε το φεγγάρι μέσα στην κληματαριά

Που 'ναι να το πιεις, αλήθεια, στο ποτήρι,
γράφει ο Μαλακάσης.

Φοράει την προσωπίδα του Ήλιου,
λέει κάπου ο Ελύτης και

Το διάδημα του φεγγαριού στο μέτωπο της νύχτας...

Όταν έχει φεγγάρι, μεγαλώνουν οι σκιές μέσ' στο σπίτι, γράφει ο Ρίτσος στη Σονάτα του σεληνόφωτος, όπως και στο Όνειρο καλοκαιριού μεσημεριού, τι όμορφα τα συνταιριάζει γράφοντας «Τότε το φεγγάρι σκόνταψε στις ιτιές κι έπεσε στο πυκνό χορτάρι. Μεγάλο σούσουρο έγινε στα φύλλα. Τρέξανε τα παιδιά, πήραν στα παχουλά τους χέρια το φεγγάρι κι όλη τη νύχτα παίζανε στον κάμπο. Τώρα τα χέρια τους είναι χρυσά, τα πόδια τους χρυσά, κι όπου πατούν αφήνουνε κάτι μικρά φεγγάρια στο νοτισμένο χώμα. Μα, ευτυχώς, οι μεγάλοι που ξέρουν πολλά δεν καλοβλέπουν. Μονάχα οι μάνες κάτι υποψιάστηκαν. Γι αυτό τα παιδιά κρύβουνε τα χρυσωμένα χέρια τους στις άδειες τσέπες, μην τα μαλώσει η μάνα τους που όλη νύχτα παίζανε κρυφά με το φεγγάρι» .

Μα ήταν αγέρας κι έφυγε, κορυδαλλός κι εχάθη
Ήταν του Μάη το πρόσωπο, του φεγγαριού η ασπράδα,
λέει ο Γκάτσος στην Αμοργό του.

Κι ο Παλαμάς

«Ο Παρθενώνας με φεγγάρι τη νύχτα εδώ,
νικάει στη δόξα και στη χάρη τον ουρανό»

Πόσοι είναι αυτοί που ερωτεύονται και ερωτοτρο-

πούν κάτω από το φως μου! Πόσοι στίχοι ακόμα έχουν γραφτεί για μένα! Από την ποίηση, μέχρι τα ερωτικά τραγούδια.

Φεγγάρι, μάγια μου 'κανες ή Άμα δείτε το φεγγάρι να του πείτε να μη βγει και το άλλο Έχει πανσέληνο απόψε κι είν' ωραία και πόσα άλλα, που θα χρειάζονταν τόμοι να τ' απαριθμήσω!

Αιώνες τώρα, χρόνια, μήνες, άλλοτε σαν τρίχα ασημένια στον ουρανό, μετά λίγο μεγαλύτερη, ύστερα σαν μισό πορτοκάλι και τέλος ολόγιομη -για να πάρω μετά την κάτω βόλτα και ν' αρχίσω να σβήνω, μέχρι να ξαναγίνω τριχούλα- προσπαθώ να φανώ αντάξια στο παιδικό τραγούδι

*Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου τα περπατώ
Να πηγαίνω στο σχολειό
Να μαθαίνω γράμματα...*

Προσπαθώ, μόλις φύγει ο αδελφός μου και πάει να φωτίσει άλλα μέρη, να εμφανίζομαι για να φωτίζω τις νύχτες σας, να μην τρομάζετε μέσα στα σκοτάδια. Γιατί τι να σας κάνουν και τα μικρά αστέρια; Δεν έχουν το φέγγος το δικό μου, είναι πολύ μακριά από σας και φαίνονται σαν μικρές τελίτσες στον σκούρο ουρανό. Και το σκοτάδι είναι άτιμο πράμα. Μοιάζει με την ψυχή του κακού ανθρώπου, μυρίζει θάνατο.

Αναφέρθηκα στην αρχαία Ελλάδα και για να μην υποτιμήσω τους άλλους λαούς και μου θυμώσουν, οφείλω να σας πω πως στην αρχαία Ρώμη με αποκαλούσαν *Λούνα* -διατηρώ μέχρι σήμερα αυτό το όνομα για τους Ιταλούς- *Θωτ* ή *Θωθ* στην αρχαία Αίγυπτο, οι Ασσύριοι με ονόμαζαν *Σιν* και Μάνι στην τευτονική θρησκεία, οι Λιθουανοί με αποκαλούν *Μένουα* και οι

Ούγγροι *Κούου*. Για τους Σλάβους είμαι ο *Μέσσιαντς*, για τους Κέλτες η *Φρίγγα* και στην κινεζική παράδοση έχω περίοπτη θέση. Δε χρειάζεται ν' απαριθμήσω όλους τους λαούς και την ερμηνεία που μου προσέδιδαν, όπως και τα σύμβολα, πολλά από τα οποία χρησιμοποιείτε μέχρι σήμερα, χωρίς να ξέρετε τη σημασία τους.

Ανέκαθεν με θεωρούσαν βασίλισσα της Νύχτας! Και ξέρετε γιατί; Παρόλο που ο αδελφός μου είναι πιο φωτεινός από μένα, εκείνος όταν σκάει μύτη, που λέτε εσείς, είναι άγριος. Σαν να βγαίνει με τσαμπουκά και να λέει:

«Ωπα, τώρα βγαίνω και σας φωτίζω τόσο, που να μην μπορείτε να μ' αντικρύσετε»

Φαλλοκράτης μας βγήκε! Και κανείς δεν μπορεί να τον δει κατάματα. Θέλει να σκύβετε όλοι να τον προσκυνάτε. Αντίθετα εγώ, έχετε δει πόσο σιγανά και τρυφερά εμφανίζομαι; Ξεπροβάλλω δειλά δειλά και ίσως κοροϊδευτικά, έτσι για να σας φτιάξω το κέφι που σας έχει χαλάσει "αυτός" με τις υπερβολές του, τότε πίσω από ένα βουνό, άλλοτε μέσα από τη θάλασσα, κατακόκκινη στην αρχή και μετά αρχίζω να παίρνω αυτό το χρυσοκόκκινο χρώμα, μέχρι να γίνω ολόχρυση! Όλοι στέκεστε αμίλητοι μπροστά μου, με θαυμάζετε, μπορείτε να με δείτε κατάματα, χωρίς να σας πονέσουν τα μάτια και ναι, το νοιώθω πως με αγαπάτε, μη γίνομαι υπερφίαλη και σας πω πως με λατρεύετε!

Αχ, κι εσείς οι ερωτοχτυπημένοι! Εσείς που καιροφυλακτείτε, ειδικά τον μήνα Αύγουστο! Είναι ο μήνας που μου επιτρέπεται να πλησιάσω περισσότερο τη Γη κι έτσι με βλέπετε πιο μεγάλη και πιο φωτεινή! Περιμένετε να δείτε την ανατολή και το μεσουράνημά μου αγ-

καλιασμένοι με το ταίρι σας και εκείνη την ώρα πιστεύετε πως ο κόσμος παίρνει μια περίεργη μαγεία...! Και όλη αυτή τη μυσταγωγία συνοδεύετε με μουσική και λίγο κρασί, οπότε το πράγμα γίνεται ακόμη πιο μαγικό!

Μπορεί η μουσική να είναι ένα τραγούδι που σας ψιθυρίζει στο αυτί το άλλο σας μισό ή και ο ήρεμος παφλασμός της θάλασσας στην ακρογιαλιά, η κουκουβάγια που φωνάζει το ταίρι της και οι ήχοι της φύσης και όχι της πόλης. Το κρασί, όμως, απαραίτητο!!!

Είστε κι εσείς οι μοναχικοί που μου ραγίζετε την καρδιά κι ας νομίζετε πως δεν έχω... Ναι, εσείς που μέσα από μια πανσέληνο μπορείτε να κάνετε όνειρα ή απολογισμούς. Πόσο θα ήθελα να μπορώ να σας πάρω στην αγκαλιά μου, να σας δείξω κι άλλο μονοπάτια, να νοιώσετε όμορφα και αισιόδοξα. Κι εσάς που η ψυχή σας συναγωνίζεται με τον άναστρο και χειμωνιάτικο ουρανό, τις βραδιές που ούτε καν τρίχα δική μου δεν φαίνεται, θέλω να σας πάρω από το χέρι, να σας δείξω το δικό μου φως και όχι αυτό του αδελφού μου, όπως θέλετε να είναι αυτά που κρύβετε στα σεντούκια σας και δεν αφήνουν την ψυχή σας να πάρει λίγο φως.

Σε κάθε σπίτι, άντε, σε κάθε γειτονιά, υπάρχει ένας τέτοιος σκοτεινός. Στο χωριό ή στην συνοικία γίνονται δυο και τρεις, στις μεγάλες πόλεις περισσότεροι, στα κράτη και στις χώρες ακόμη πιο πολλοί. Κι αν με ρωτήσετε «στον κόσμο;» Ε, εκεί είναι πια αμέτρητοι. Και προσπαθούν να μοιάσουν με τον αδελφό μου ή νομίζουν πως είναι οι ίδιοι Ήλιοι. Πόσο θέλω να τους πάρω από το χέρι όλους αυτούς, να τους φωτίσω με τον δικό μου τρόπο πρώτα την ψυχή και μετά τον νου. Όλοι αυτοί τις

αποφάσεις τους τις παίρνουν όταν εγώ δεν είμαι καν τριχούλα· δεν μπορούν να πάρουν σκοτεινές αποφάσεις κάτω από το δικό μου φως.

Υπάρχουν και φορές που στενοχωριέμαι όταν είμαι ολόγιομη και φέγγω σαν ημέρα. Είναι οι φορές που ξεπροβάλλω πάνω από μέρη που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση -και τώρα τελευταία είναι πολλά- και αποζητώ ένα σύννεφο να κρυφτώ για να μην προδίδονται όσοι δε θέλουν να γίνονται στόχοι του εχθρού.

Παιδιά, εσείς που αποζητάτε την αγάπη, τον έρωτα, πάρτε το κορίτσι σας ή το αγόρι σας, κοιτάξτε με στα μάτια, κοιτάξτε μέσα στην ψυχή σας, κοιτάξτε το ταίρι σας και κρατήστε φυλαχτό τούτη τη στιγμή για όλο το χρόνο, μέχρι την επόμενη Αυγουστιάτικη Πανσέληνο!!!

Α, να σας πω και κάτι άλλο και θέλω να μου πείτε αν έχω δίκιο ή άδικο. Μια φορά το χρόνο είμαι τόσο κοντά στη Γη και σαν φτάσει η ώρα να ξεπροβάλλει “Αυτός” ο λαμπερός “Κύριος”, δεν περιμένει να φύγω. Όχι. Εκεί. Να μου δείξει πως αυτός είναι πιο λαμπρός από μένα, να μου δείξει την υπεροχή του.. και παρόλο που θυμώνω, για να δείτε πόσο πιο καλή είμαι, δεν κονταροχτυπιέμαι μαζί του, αλλά στην Ανατολή εκείνος, στη Δύση εγώ!

Έχω άδικο που θυμώνω;

Η Αθηνά Μαραβέγια
με κεφαλουνήτικη
καταγωγή γεννήθηκε στη
Ντίρε Ντάουα
της Αιθιοπίας
από μετανάστες
γονείς.

Είναι απόφοιτος του
εξατάξιου ελληνικού

σχολείου της Αντίς Αμπέμπα, Αιθιοπίας.

Τελείωσε τη Δραματική Σχολή
«Ευγενίας Χατζίκου»

και γνωρίζει τέσσερις ξένες γλώσσες.

Εργάστηκε στην Ολυμπιακή Αεροπορία
επί 25 χρόνια από όπου και συνταξιοδοτήθηκε,
ενώ παράλληλα εργάστηκε και στο θέατρο.

Τα τελευταία 14 χρόνια βοηθά τα παιδιά
της εκάστοτε ΣΤ' Τάξης
του Δημοτικού Σχολείου Βοτανικού
στο ανέβασμα θεατρικών παραστάσεων.

Έχει συγγράψει τα μυθιστορήματα
«Φωκίων μου... αγαπημένε μου!...»

(2001, Βασδέκης) και
«Τρεις Μέρες, Μια... Ζωή»
(2014, τοβιβλίο).

Αθηνά Μαραβέγια
λόγια στο παγκάκι

ISBN: 978-618-81935-5-0

© Αθηνά Μαραβέγια

Αθήνα, 2015

εκδοτική επιμέλεια: Δήμος Χλωπτσιούδης
επιμέλεια εξωφύλλου: Κώστας Θερμογιάννης
e-mail: ekdoseis@tovivlio.net

[Αναφορά προέλευσης,
Μη Εμπορική Χρήση,
Παρόμοια Διανομή]

Η συλλογή διηγημάτων *λόγια στο παγκάκι* διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο με άδεια Creative Commons.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση και η αποσπασματική παρουσίαση με την υποχρεωτική αναφορά του ονόματος της συγγραφέως. Το έργο διατίθεται μόνο για μη εμπορική χρήση.

Τα ιδανικά είναι τα άρματά σου, όπως και οι γνώσεις σου. Αυτό να μην το ξεχάσεις ποτέ. Και τα ιδανικά δε δέχονται εκπτώσεις. Μπορεί αυτοί που βρίσκονται στις κεφαλές να μην είναι και ό,τι καλύτερο, αλλά τα πιστεύω μας δεν τα ξεπουλάμε ποτέ.

Και να θυμάσαι τούτο: όλα μπορούν να σου τα κλέψουν. Όλα. Εκτός από την γνώση και τα πιστεύω σου.

ISBN 978-618-81935-5-0

